

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"צ שליט"א

פרשת
תזריע מצורע
כ"ה ניסן – א' אייר תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הכי נמי "מן הבקר ומן הצאן", כיון דלא כתיב בהו "יחדו" – משמע נמי כל אחד בפני עצמו, ולא איצטריך קרא לחלק. **הואיל דכתיב בויקרא ומן הצאן** – כיון דהוה ליה למיכתב "מן הצאן", וכתיב "ומן" – כמו דכתיב "יחדו" דמי. וגבי "אביו ואמו", אף על גב דכתיב "ואמו" – לא משמע "יחדו", משום דהתם לא אפשר בלא ו"ו. דהיכי ליכתוב? "ומקלל אביו אמו" – משמע: אביו קילל אמו. **ולרבי יאשיה דאמר אף על גב דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב דמי** – והאי "מן הבקר או מן הצאן" מיבעי ליה להוציא עולת העוף. **ליבעי קרא** – לחלק, דרצה – אחד מביא. **הא כתיב** – קרא אחרינא לחלק? **אם עולה קרבנו מן הבקר ואם מן הצאן קרבנו** וגו' – דמשמע לחלק. **ורבי יונתן אמר לך** – אף על גבי דכתיב "אם עולה קרבנו מן הבקר", איצטריך ליה "מן הבקר או מן הצאן" לחלק. **הני מילי** – דאי בעי הך לייתי: **במפריש** – בשעת הנדר צאן או בקר. **תודה לאו זבח הוא** – מהיכא דנפקי עולה ושלמים, מההוא נמי משמע תודה, למה לי לרבויי מ"או"? **הואיל ואתי לחם בהדה** – ואינה חשובה זבח, לא ליבעי נסכים. אי נמי: משום דהוי הלחם במקום נסכים, (אי נמי) ליקום במקום נסכים. **וליכתוב קרא לפלא נדר או בנדבה** – ולא ליכתוב לא "עולה" ולא "זבח", דכל שבא בנדר ובנדבה דהיינו עולה ותודה ושלמים, ומנחה דאין טעונה נסכים – מימעיט מ"מן הבקר או מן הצאן". **אביא בכור (ופסח)** – ומעשר ופסח. **והשתא דכתיב עולה** – ולא מצית לרבויי בכור ומעשר ופסח, והוי עולה גופה פרט – דהוי כלל ופרט וכלל, ד"ועשיתם אשה לה'" – כלל, "עולה או זבח לפלא נדר או בנדבה" – פרט, "לעשות ריח ניחוח" – חזר וכלל. **מאי מרבית ביה** – דהואיל ואמרת "אוציא חטאת ואשם", [מה] יש לך לומר "מה הפרט מפורש, אף כל", ומאי נינהו דקאמר לרבויי מפרט זה? **שאין מחוייב ועומד** – שאין מחוייב בעולה, דבעולת נדבה מיירי. **להביא** ולדות **של קדשים** – נקבות של שאר קדשים, דעולה – זכר, [ולא שייך ולד]. **ועולה הבאה מן המותרות** – כדאמרינן בפירקין לעיל (צ,ב). **ותמורתן** – היינו שהמיר את העולה. **ואשם שניתק לרעייה** – ושחטו לשם עולה, ולעשותו כליל בעולה, הילכך טעון נסכים. **וכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן** – שהן בשרים, אלא שלא עלו לבעלים שטעונין נסכים. **והשתא דאמרת או** – "מן הצאן" אתי לדרשא לחלק, "או" ד"לפלא נדר או נדבה" למה לי לחלק? איצטריך, דסלקא דעתך אמינא כו'. **הניחא לרבי יאשיה** – דאמר: אף על גב דלא כתיב "יחדו" – כמו דכתיב דמי, **להכי איצטריך האי "או" לחלק. אי נמי איפכא** – דאייתי שלמים בנדר, עולה בנדבה – בעי נסכים כל חד וחד. **או זבח** – "או" למה לי? **או שלמים** – "או" למה לי? **ורבי יאשיה** – דנפקא ליה מיעוט עולת העוף מן "הבקר", "או" למה לי? דבשלמא לרבי יונתן דדריש האי "או" לחלק, ורבי יאשיה נפקא ליה לחלק מן "ואם מן הצאן", ומ"אם עולה קרבנו מן הבקר", ולמעוטי עולת העוף נפקא ליה מ"מן הבקר ומן הצאן". [**בתרי מיני** – הוא] דבעי נסכים לכל חד, בחד "מן הצאן או בקר". תסגי ליה כו'. **כבה תעשו לאחד** – דמשמע נמי לכל אחד נסכיו בפני עצמו למה לי? והדר פירש דינו של כל אחד. **אבל אייתי בבת אחת** – נדר ונדבה, אימא תסגי וכו'. **ושלשה עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן** – במצורע עשיר כתיב. **במנחה הבאה עם הזבח** – כלומר, שזקוקה לזבח שקריבה עמו. **או אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה** – כלומר, שהמנחה אינה זקוקה לזבח, אלא מנחה בפני עצמה היא. ועדיין איני יודע **אם טעונים נסכי יין אם לא** – דהא לא כתיב בה יין בפירוש. **תלמוד לומר** – בפרשת "שלח": "ויין לנסך רביעית ההין" וגו' – לא הוה צריך קרא למימר, דכבר כתיב בראש הפרשה "עולה או זבח", מה תלמוד לומר "על העולה או לזבחך"? **אלא עולה** – זו עולת מצורע. **זה אשם מצורע** – ששלשתן טעונים נסכים. **ותיפוק ליה תרוייהו** – חטאת ואשם מ"זבח", ולא ליבעי קרא לכל חד וחד!

דאמר

הוֹאִיל וּכְתִיב "וּמִן הַצֹּאן" - כְּמַאן דִּכְתִיב "יַחְדָּו" דָּמֵי. וּלְרַבִּי יֹאשִׁיָּה דַּאֲמַר: אַף עַל גַּב דְּלָא כְּתִיב "יַחְדָּו", כְּמַאן דִּכְתִיב "יַחְדָּו" דָּמֵי, לִיבָּעֵי קְרָא! - הָכְתִיב: "אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר", "וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ". - וְאִידָךְ? - אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הָנֵי מִילֵּי - בְּמִפְרֵשׁ, אֲבָל בִּסְתָמָא - לֵיתֵי מִהַרְוַיְיהוּ, קָא מַשְׁמַע לָן. אֲמַר מָר: תּוֹדָה מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "אוֹ זָבַח". - אַטּוּ תּוֹדָה לָאו זֶבַח הוּא? - אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הוֹאִיל וְאֵיפָא לֶחֶם בַּהֲדָהּ - לָא תֵּיפְּעֵי נְסָכִים. - וּמַאי שְׁנָא מֵאֵיל נָזִיר, דְּאֵיפָא בַּהֲדֵיהּ לֶחֶם וּבָעֵי נְסָכִים? - סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הָתָם - שְׁנֵי מִינִין, הָכָא - אַרְבַּעַת מִינִין, קָא מַשְׁמַע לָן. וְלִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "לִפְלֵא נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה", וְלָא בָּעֵי "עֹלָה"! - אִי לָא כְּתַב רַחֲמָנָא "עֹלָה", הֲוָה אָמִינָא: "וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַה'" - כְּלָל, "לְפֶלֶא נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה" - פְּרָט, "לְרֵיחַ נִיחֹחַ" - חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל - אִי אַתָּה דָּן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט: מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ - דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בָּא עַל חֲטָאָה, אַף כֹּל - שֶׁאֵין בָּא עַל חֲטָאָה. אוֹצִיא חַטָּאת וְאָשָׁם - שֶׁהֵן בָּאִין עַל חֲטָאָה, אָבִיא בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח - שֶׁאֵין בָּאִין עַל חֲטָאָה! תַּלְמוּד לוֹמַר "עֹלָה". - הָשְׁתָּא דִּכְתִיב "עֹלָה", כְּלָל וּפְרָט מַה מַּרְבִּית בֵּיהּ? - מַה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ - שֶׁאֵינוֹ מְחוּיָיב וְעוֹמֵד, אַף כֹּל - שֶׁאֵינוֹ מְחוּיָיב וְעוֹמֵד. לְהָבִיא וְלָדוֹת קָדָשִׁים וּתְמוּרָתָן, וְעוֹלָה הַבָּאָה מִן הַמּוֹתָרוֹת, וְאָשָׁם שֶׁנִּיתַּק לִרְעִיָּה, וְכָל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן. - וְהָשְׁתָּא דְּאָמְרַת "אוֹ" לְדָרְשָׁא, "לְפֶלֶא נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה" לָמָּה לִי לְחַלְּקָם? - אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הָנֵי מִילֵּי - דְּקָא מָיְיתֵי עוֹלָה בְּנֶדֶר וּשְׁלָמִים בִּנְדָבָה, אִי נַמִי אִיפְּכָא, אֲבָל הֵיכָא דְּקָא מָיְיתֵי עוֹלָה וּשְׁלָמִים בְּנֶדֶר - שֵׁם נֶדֶר אֶחָד וְשֵׁם נְדָבָה אַחַת הִיא, וְתִיסְגֵּי לֵיהּ בִּנְסָכִים דְּחַד, קָא מַשְׁמַע לָן "אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֶם". "וְכִי תַּעֲשֶׂה בֶּן בָּקָר עֹלָה אוֹ זָבַח" לָמָּה לִי? אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָא מָיְיתֵי עוֹלָה וּשְׁלָמִים בְּנֶדֶר, אִי נַמִי עוֹלָה וּשְׁלָמִים בִּנְדָבָה, אֲבָל הֵיכָא דְּקָא מָיְיתֵי שְׁתֵּי עוֹלוֹת חַדָּא בְּנֶדֶר וַחֲדָא בִּנְדָבָה, אִי נַמִי שְׁנֵי שְׁלָמִים אֶחָד בְּנֶדֶר וְאֶחָד בִּנְדָבָה, אֵימָא: שֵׁם שְׁלָמִים אַחַת הִיא שֵׁם עוֹלָה אַחַת הִיא, וְתִיסְגֵּי לֵיהּ בִּנְסָכִים דְּחַד, קָא מַשְׁמַע לָן. "לְפֶלֶא נֶדֶר אוֹ שְׁלָמִים" לָמָּה לִי? סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָא מָיְיתֵי שְׁתֵּי עוֹלוֹת חַדָּא בְּנֶדֶר וַחֲדָא בִּנְדָבָה, אִי נַמִי שְׁנֵי שְׁלָמִים חַדָּא בְּנֶדֶר וַחֲדָא בִּנְדָבָה, אֲבָל הֵיכָא דְּקָא מָיְיתֵי שְׁתֵּי עוֹלוֹת בְּנֶדֶר וּשְׁתֵּי עוֹלוֹת בִּנְדָבָה, אִי נַמִי שְׁנֵי שְׁלָמִים בְּנֶדֶר וּשְׁנֵי שְׁלָמִים בִּנְדָבָה, שֵׁם עוֹלָה אֶחָד הוּא וְשֵׁם נֶדֶר אֶחָד הוּא וְתִיסְגֵּי לֵיהּ בִּנְסָכִים דְּחַד, קָא מַשְׁמַע לָן. וְרַבִּי יֹאשִׁיָּה הַאי "מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן" לָמָּה לִי? - סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הָנֵי מִילֵּי [בְּתַרֵי מִינֵי, אֲבָל בְּחַד מִינָא - תִּסְגֵּי לֵיהּ בִּנְסָכִים דְּחַד, קָא מַשְׁמַע לָן. "כְּבָה תַּעֲשׂוּ לְאֶחָד" לָמָּה לִי? - סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא: הָנֵי מִילֵּי] בָּזֶה אַחַר זֶה, אֲבָל בְּבַת אַחַת - תִּיסְגֵּי לֵיהּ בִּנְסָכִים דְּחַד, קָא מַשְׁמַע לָן. אֶלָּא שֶׁחַטַּאתוֹ שֶׁל מְצוֹרָע וַאֲשָׁמוֹ טָעוּן נְסָכִים. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים סֹלֶת מִנְחָה" - בְּמִנְחָה הַבָּאָה עִם הַזֶּבַח הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אֲתָה אוֹמֵר: בְּמִנְחָה הַבָּאָה עִם הַזֶּבַח, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּמִנְחָה הַבָּאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "וְהֶעֱלָה הַכֹּהֵן אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה", הֱוֵי אוֹמֵר: בְּמִנְחָה הַבָּאָה עִם הַזֶּבַח הַכָּתוּב מְדַבֵּר. וַעֲדַיִין אֵינִי יוֹדֵעַ אִם טְעוּנָה נְסָכִים וְאִם לָאו? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְיַיִן לְנֶסֶךְ רְבִיעִית הַהִין תַּעֲשֶׂה עַל הָעֹלָה אוֹ לַזֶּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד", "עֹלָה" - זוֹ עוֹלַת מְצוֹרָע, "זֶבַח" - זוֹ חַטַּאת מְצוֹרָע, "אוֹ לַזֶּבַח" - זוֹ אָשָׁם מְצוֹרָע. - וְתֵיפּוֹק לֵיהּ תַּרְוַיְיהוּ מִ"זֶבַח",

דאמר

דאמר מר חטאת ואשם מנין תלמוד לומר זבח — בפרק "כל הפסולין" (זבחים לו,א) גבי נאכל ליום ולילה. ובקונטרס פירש בנזיר בפרק "שלשה מינין" (מה,ב) גבי חטאת נזיר ואשמו. **אבל** היכא דחטאת לכפר ואשם להכשיר בעי תרי קראי — והא דלא מבעיא לן תרי קראי לחטאת ואשם של מצורע, בפרק "כל הפסולין" (זבחים לו,א), אלא נפקא לן מחד קרא כולהו חטאות ואשמות דנאכלים ליום ולילה —

היינו היכא דלא משנינן להו מדין שאר חטאות ואשמות. אבל הכא משנינן להו, דשאר חטאות ואשמות — לא בעו נסכים, והני — בעו נסכים.

אימא חטאת ואשם דנזיר — אחטאת ואשם דעלמא לא פריך, אלא מהני — משום דאית בהו מנחה, וגם דמו לנדבה, דנזירות — נדבה היא.

איל בכלל היה ולמה יצא — דכתיב ביה "מנחתו ונסכו". ואם תאמר: והא דרשינן ליה בפרק קמא דזבחים (ח,א)? ויש לומר: דהתם וי"ו קדריש. ולעיל פירשתי בפרק "התכלת" (מד,ב). **חמור** מן העיקר — דמעשר גופיה לא בעי נסכים.

דמייתי ומתני — [פירש] בקונטרס: מביא נסכי איל, ואומר: "אם איל הוא — הרי נסכיו עמו. ואם כבש הוא — יהו נסכים בשיעור כבש באין חובה לו, והשאר — יהו נסכי נדבה". שהרי מתנדב אדם נסכים בלא זבח. ובפרק קמא דחולין (כג,א) הוסיף בקונטרס: אף על גב דתנן בפרק "המנחות והנסכים" (מנחות קד,א), אין מתנדב לוג שנים וחמשה, אלא שלשה — שיהו קרויין נסכי כבש, או ארבעה — שקרויין נסכי איל, או ששה — הראויין לפר. הכא, כי האי גוונא, בהדי אחריני קרבי. והא דאמרינן לקמן בגמרא (קד,א) דהיכא דאייתי חמשה: אי אמרת אין קבע לנסכים — משיך ארבעה מיניייהו דחזו לאיל — ומקריב, ואידך — הוו נדבה. ופירש שם בקונטרס: נדבת צבור, וימכר, ויפלו דמיו לשופרות. או יקרב הוא עצמו, ויצטרף עם שני לוגין אחרים, ויקרב לנסכי תמיד, דהני נמי לצבור. משמע דאותו לוג חמישי אינו קרב עם הארבעה — לא דמי להכא. דאף על גב דאם כבש הוא — השלשה באין חובה לו, והרביעי ניתוסף עליהם, שאני הכא — דהא ארבעה חזו לאיל בעלמא. ואם תאמר: והא תניא בסוף "כל התדיר" (זבחים צא,ב): יין, כדברי רבי עקיבא — לספלים, כדברי רבי טרפון — לאשים. והשתא לרבי עקיבא ניחא, אלא לרבי טרפון דאמר לאשים, הא לא ידע הי מינייהו נדבה, דעביד לאשים! ויש לומר: דבי קאמר רבי טרפון — בסתם, אבל במפרש "לספלים" — מודה דלספלים. ולענין המנחה — מייתי שתי מנחות בשני כלים: אחת של שני עשרונים — לאיל, וארבעה לוגין שמן. ואחת של עשרון אחד — לכבש, ושלשה לוגין שמן. והויא חדא — לחובתו, ואידך — נדבה. ושתיהן אינן נקמצות, דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום. ואי אפשר לערב — כדתנן במתניתין: אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים.

תלמוד לומר לשור האחד — ושור בן יומו קרוי "שור", כדכתיב (ויקרא יז) "שור או כשב או עז כי יולד".

וכפר

דַּאֲמַר מָר: חַטַּאת וְאָשָׁם מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "זֶבַח"! - הָנֵי מִילֵי הֵיכָא דְּתַרְוַיְיהוּ כִּי הֲדֵדֵי נִינְהוּ, אֲבָל הֵיכָא דְּאָשָׁם לְהַכְשִׁיר וְחַטָּאת לְכַפֵּר, בָּעֵינַן תְּרֵי קְרָאֵי. "זֶבַח" - זוֹ חַטַּאת מְצוֹרָע. וְאֵימָא: זוֹ חַטָּאת וְאָשָׁם דְּנָזִיר! - לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּתַנְיָא: "וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם" - בְּעוֹלָתוֹ וּבְשִׁלָּמָיו הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַתָּה אוֹמֵר בְּעוֹלָתוֹ וּבְשִׁלָּמָיו, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אֲפִילּוּ חַטָּאת? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְאֵת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים... וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ", אַיִל בְּכָלָל הָיָה, וְלָמָּה יָצָא? - לְהַקִּישׁ אֵלָיו, מָה אַיִל מְיוּחָד בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה, אַף כֹּל בָּא בְּנֶדֶר וּנְדָבָה. "עֹלָה" - זוֹ עוֹלַת מְצוֹרָע. וְאֵימָא: זוֹ עוֹלַת יוֹלֶדֶת! אָמַר אַבַּיֵי: עוֹלַת יוֹלֶדֶת מִסֵּיפָא דִּקְרָא נָפְקָא. דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: "לַכֶּבֶשׂ" - זוֹ עוֹלַת יוֹלֶדֶת, "הָאֶחָד" - זֶה אַחַד עָשָׂר שֶׁל מַעֲשֵׂר [שֶׁקָּרֵב שְׁלָמִים], שֶׁלֹּא מָצִינוּ לָהּ בְּכָל הַתּוֹרָה שֶׁיְּהֵא טָפֵל חָמוּר מִן הָעִיקָּר. רָבָא אָמַר: אִיזֶהוּ דָּבָר שֶׁצָּרִיךְ שְׁלֹשָׁה רִבּוּיִין? הֱוֵי אוֹמֵר: זוֹ מְצוֹרָע. "לָאַיִל" לָמָּה לִי? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: לְרַבּוֹת אֵילוֹ שֶׁל אַהֲרֹן. אֵילוֹ שֶׁל אַהֲרֹן מ"בְּמוֹעֲדֵיכֶם" נָפְקָא! סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא לָא, קָא מַשְׁמַע לָן. "אוֹ לָאַיִל" לָמָּה לִי? לְרַבּוֹת אֶת הַפַּלְגֵּם. הָנִיחָא לְרַבִּי יוֹחָנָן דַּאֲמַר: בִּרְיָה הוּא. דְּתָנַן: הִקְרִיבוֹ - מֵבִיא עָלָיו נִסְכֵּי אַיִל, וְאֵינוֹ עוֹלֶה לוֹ מִזִּבְחוֹ. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "אוֹ לָאַיִל" - לְרַבּוֹת אֶת הַפַּלְגֵּם. אֶלָּא לְבַר פַּדָּא דַּאֲמַר: מְיֻתֵּי וּמַתְנֵי, דִּסְפֵיקָא הוּא, אִצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבּוֹיֵי סְפֵיקָא? וַדַּאי לְבַר פַּדָּא קַשְׁיָא. "כָּכָה יֵעָשֶׂה לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ לַשֶּׂה בַּכְּבָשִׂים אוֹ בָעִזִּים". "לַשּׁוֹר הָאֶחָד" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁחֹלֶק הַכָּתוּב בֵּין נִסְכֵּי אַיִל לְנִסְכֵּי כֶּבֶשׂ, יָכוֹל נַחֲלֹק בֵּין נִסְכֵּי פָר לְנִסְכֵּי עֶגֶל? תַּלְמוּד לוֹמַר "לַשּׁוֹר הָאֶחָד". "אוֹ לָאַיִל" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁחֹלֶק הַכָּתוּב בֵּין נִסְכֵּי בֶן שָׁנָה לְנִסְכֵּי בֶן שְׁתַּיִם, יָכוֹל נַחֲלֹק בֵּין נִסְכֵּי בֶן שְׁתַּיִם לְנִסְכֵּי בֶן שָׁלֹשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר "אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד". "אוֹ לַשֶּׂה בַּכְּבָשִׂים" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁחֹלֶק הַכָּתוּב בֵּין נִסְכֵּי כֶּבֶשׂ לְנִסְכֵּי אַיִל, יָכוֹל נַחֲלֹק בֵּין נִסְכֵּי כִּבְשָׂה לְנִסְכֵּי רְחֵלָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "אוֹ לַשֶּׂה בַּכְּבָשִׂים". "אוֹ בָעִזִּים" מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁמָּצִינוּ שֶׁחֹלֶק הַכָּתוּב בֵּין נִסְכֵּי כֶּבֶשׂ לְנִסְכֵּי אַיִל, יָכוֹל נַחֲלֹק בֵּין נִסְכֵּי גְּדִי לְנִסְכֵּי שָׂעִיר? תַּלְמוּד לוֹמַר "אוֹ בָעִזִּים". אָמַר רַב פַּפָּא: בָּדִיק לָן רָבָא,

נסכי

דאמר מר – גבי נזיר "ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים" – אין לי אלא תחת זבח השלמים, תחת הדוד של חטאת ואשם מניין? תלמוד לומר "זבח". **הני מילי** – דנפקי תרוייהו חטאת ואשם של נזיר, דכי הדדי נינהו – דתרוייהו (חטאת דנזיר טהור ואשם דנזיר טמא) להכשירו ביין וליטמא במתים אתו. אבל הכא במצורע, דאשם – להכשירו לבא במחנה אתי, וחטאת – לכפר, דעל שבעה דברים נגעים באין. **חטאת דנזיר טהור** – ואשם דנזיר טמא. **לא סלקא דעתך** – ד"מנחתם ונסכיהם" דכתיב בנזיר טהור – בעולתו ושלמיו הכתוב מדבר, דטעונים נסכים, ולא חטאתו של טהור ואשמו של נזיר טמא. **איל בכלל היה** – דהא כתיב ברישא "ואיל אחד תמים לשלמים". **מה איל** – שהוא שלמים, מיוחד שבא בנדר ונדבה. **אף כל בא בנדר ונדבה** – אוציא חטאת ואשם שאין באין בנדר ובנדבה, שאין טעונין נסכים. הילכך, ליכא לרבות לנסכים מ"זבח" אלא חטאת מצורע. **זו עולת יולדת** – שטעונה נסכים. **זה אחד עשר של מעשר** – דטעון נסכים, כדתנן (בכורות ס,א): קרא לתשיעי "עשירי", ולעשירי "תשיעי", ולאחד עשר "עשירי" – שלשתן מקודשין. התשיעי – נאכל במומו, והאחד עשר – קרב שלמים וטעון נסכים. **שיהא טפל חמור מן העיקר** – אלא זה, דמעשר גופיה – לא בעי נסכים, והאי דאתי מכחו – טעון נסכים. **רבא אמר** – לא מצית למימר לא חטאת ואשם דנזיר, ולא עולה דיולדת – דשלשה ריבויין יש בפסוק: "העולה", ו"או", "לזבח". **ואיזהו דבר שצריך שלשה רבויין הוי אומר זה מצורע** – דאית ביה שלשה קרבנות: חטאת, ועולה, ואשם. דאי בנזיר – ארבע ריבויין מיבעיא ליה, דהא אית ביה: חטאת, ועולה, ואשם, ושלמים. **לאיל** – דכתיב "או לאיל תעשה מנחה" למה ליה? ליכתוב "וכי תעשה מנחה סלת שני עשרונים בלולה בשמן שלישית ההין", ואנא ידענא דהיינו איל, דצריך שני עשרונים! אלא לרבות אילו של אהרן. **מבמועדיכם נפקא** – כל הבא במועדיכם, ואילו של אהרן הוא בא במועד ביום הכפורים. **הני מילי** – דדבר הבא במועד טעון נסכים – דציבור. אבל ביחיד, באילו של אהרן – אימא לא. **ומאי שנא** – אילו של אהרן, דמשום דהוי דיחיד, הוה אמינא דלא יטעון נסכים. **מעולת יולדת** – דמרבינן לעיל, אף על גב דשל יחיד היא, טעונה נסכים. אף של אהרן נמי, לא ליבעי "איל" לרבוייה! **איצטריך סלקא דעתך אמינא כו'** – אילו של אהרן קבוע לו זמן. **או לאיל למה לי לרבות את הפלגם** – לנסכים. "פלגס" – שעברה שנתו, ולא בא לכלל שנים. **הניחא לרבי יוחנן** – דאמר: בריה בפני עצמו הוא, וטעון נסכים. **דתנן הקריבו** – לפלגס, היכא דנדר איל או כבש, והקריב פלגס – מביא עליו נסכי איל, ואין עולות לו מזבחו לשם חובת נדרו, וצריך להביא איל ודאי או כבש ודאי. דאף על גב דבריה בפני עצמו הוא, קמרבי ליה קרא. **אלא לבר פדא דאמר מייתי נסכי איל ומתני** – "אם כבש הוא – יקדישו נסכים הראויין לו, והמותר – יהו נדבה. ואם (לאו) איל הוא – הרי נסכיו". דקסבר: לאו בריה הוא, אלא ספיקא, מי איצטריך קרא למיכתב "או" לרבויי ספיקא?! והלא לפני המקום הכל גלוי, ואין ספיקא לפניו, ולא אשכחן קרא דכתיב משום ספיקא. **ודאי לבר פדא קשיא** – דלדידיה לא ידעינא "או" למה לי. **לשור האחד מה תלמוד לומר** – והא כבר נאמר (במדבר טו) "והקריב על בן הבקר מנחה" וגו'. **תלמוד לומר לשור האחד** – דבין גדול בין קטן, נסכיו שוין. **או לאיל האחד מה תלמוד לומר** – והלא כבר נאמר (שם) "או כשב בכבשים"? [**או לשה בכבשים מה תלמוד לומר** – והלא כבר נאמר "או לזבח לכבש האחד"]? **או בעזים מה תלמוד לומר** – והלא עזים בכלל כבשים הם? **גדי** – היינו בחור, שעיר – היינו זקן.

נסכי

נסכי רחלה בכמה – יין היא צריכה? שהיה רצונו לנסותינו אם היינו מפרישין בין זכר לנקבה. ענין אחר: בין רחלה לכבשה. ואמרינן ליה: מתניתין היא במסכת שקלים, ארבע חותמות היו במקדש, "עגל", "זכר", "גדי", "חוטא". "גדי" – משמש נסכי צאן. שמאותו חותם שכתוב עליו "גדי", היו לוקחין נסכים לקרבן צאן. "בין גדולים בין קטנים, בין זכרים בין נקבות" – דהיינו נמי לכבשה ורחלה. דכולן נסכיהן שוין. "חוץ משל אילים" – שלא היו נוטלין משם לצורך נסכי אילים, לפי שאין נסכין שוין לנסכין דהני. דהכבש היה טעון רביעית ההין לעשרון אחד. מי שהיה מבקש נסכים, הלך אצל יוחנן הממונה על החותמות, ונותן על נסכיו, ונותן לו חותם, והולך אצל גזבר הממונה על היין ונותן לו חותם, והוא נותן לו נסכים.

משנה הירוש סומך – על קרבן אביו לאחר מיתת אביו. **ומביא נסכים** – שהיה אביו חייב להביא עם הזבח. **ומימר** – שיכול להמיר בקרבן אביו כאביו. **גמרא** וזה – שעיר המשתלח – אחרון ובניו סומכין בו, ולא בעלים, ולא הויא סמיכה. **אמר** לו **רבי יהודה** אף **זה אהרן ובניו מתכפרים** – עם הצבור, וסמיכה בבעלים היא. **וכפר את** מקדש הקדש **זה כו'** – אחר שגמר כל ההזאות, והיה נוטל מדם הפר ומדם השעיר הנעשה בפנים. ומכפר על טומאת מקדש וקדשיו שהיתה בה ידיעה בתחלה, ואין בה ידיעה בסוף. "בין לפני ולפנים" – בין דהיכל בין דעזרות. ומכפר דם השעיר – על ישראל, ודם הפר – על הכהנים. **כהנים** והקהל והלוים **הושוו** – שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות. וכיון דמתכפרין בו הכהנים – הויא סמיכה בבעלים. **ורבי שמעון אומר** – אין, דודאי בהא אמינא כוותך, דכשם שמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים וכו'. אבל בהא – לא אמינא כוותך, דכשם שוידוי וכו'. **ורבי שמעון** – דאומר דאין הכהנים מתכפרין בשעיר המשתלח, הא קתני ברייתא דהושוו, כלומר שמתכפרין בשעירי? **אמר לך** מאי **הושוו דבני כפרה נינהו אבל כל** חד **וחד מכפר בדנפשיה** – ישראל – בדם השעיר, והכהנים – בדם הפר. **אחד ישראל אחד כהן משיח ואחד כהנים** – מתכפרין בשאר עבירות בשעיר המשתלח. **מה בין ישראל לכהנים וכו'** – זו דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר וכו'. **תנו רבנן וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר** – דכתיב בפר העלם דבר של צבור כו'. **ואין שעירי עבודה זרה טעונים סמיכה** – ושתי סמיכות הן: פר העלם דבר של צבור, ופר הבא על כל המצות, [דגמר מ"עיני" "עיני" מפר העלם דבר של צבור]. **אלא באהרן** – כלומר, בכהן, ואף על גב דכהנים לא עבדו [עבודה זרה] סומך הכהן על השעיר. החי – "וסמך אהרן וגו' השעיר החי" (ויקרא טז).

ואין

נִסְכֵּי רְחֵלָה בְּכַמָּה? וּפָשְׁטִינָא לֵיהּ מִמַּתְנִיתִין: גְּדִי מְשַׁמֵּשׁ נִסְכֵּי צֹאן שֶׁל גְּדוֹלִים וְשֶׁל קְטַנִּים, שֶׁל זְכָרִים וְשֶׁל נְקֵבוֹת, חוּץ מִשֶּׁל אֵילִים. **מִשְׁנָה** כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר אֵין בָּהֶן סְמִיכָה, חוּץ מִן הַפָּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת וְשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף שָׂעִיר עֲבוֹדָה זָרָה. כָּל קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד טְעוּנִין סְמִיכָה, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח. וְהַיּוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ, וּמֵבִיא נְסָכִים, וּמֵימִר. **גְּמָרָא** תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל קָרְבְּנוֹת הַצִּבּוּר אֵין בָּהֶן סְמִיכָה, חוּץ מִפָּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה אֵין בָּהֶן סְמִיכָה, וְאֵת מִי אָבִיא תַּחְתֵּיהֶם? שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. - לֹא סַגְיָא דְּלָא מְעַיֵּיל? - אֲמַר רַבִּינָא: גְּמִירִי שֶׁהֵי סְמִיכוֹת בְּצִבּוּר. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: וַהֲלֹא אֵין סְמִיכָה אֶלָּא בִּבְעָלִים, וְזֶה אַהֲרֹן וּבָנָיו סוֹמְכִין בּוֹ! אָמַר לוֹ: אַף זֶה אַהֲרֹן וּבָנָיו מִתְכַּפְּרִין בּוֹ. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: וְאָזְדוּ לְטַעֲמַיְיהוּ, דְּתַנְיָא: "וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ" - זֶה לִפְנֵי וְלִפְנִים, "וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד" - זֶה הֵיכָל, "מִזְבֵּחַ" - בְּמַשְׁמָעוֹ, "יְכַפֵּר" - אֵלּוּ הָעֲזָרוֹת, "כֹּהֲנִים" - בְּמַשְׁמָעָן, "עַל כָּל עַם הַקָּהָל" - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, "יְכַפֵּר" - אֵלּוּ הַלְוִיִּם. הוֹשְׁווּ כּוּלָּן לְכַפָּרָה אַחַת שֶׁמִּתְכַּפְּרִין בְּשָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁדָּם הַנַּעֲשֶׂה בְּפָנִים מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, כָּךְ דַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. כְּשֵׁם שֶׁוִּידּוּי שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל בְּשְׁאָר עֲבֵירוֹת, כָּךְ וִידּוּי שֶׁל פָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים בְּשְׁאָר עֲבֵירוֹת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָא וַדַּאי הוֹשְׁווּ! - אִין, הוֹשְׁווּ דְּבֶנֵי כַּפָּרָה נִינְהוּ, מִיהוּ כָּל חַד וְחַד מְכַפֵּר בִּדְנַפְשֵׁיהּ. לְרַבִּי יְהוּדָה, טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו יִשְׂרָאֵל מְכַפְּרִי בְּדַם שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בְּפָנִים, וְכֹהֲנִים בְּפָר שֶׁל אַהֲרֹן, בְּשְׁאָר עֲבֵירוֹת אֵלּוּ וָאֵלּוּ מְכַפְּרִי בְּוִידּוּי שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ. וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּשְׁאָר עֲבֵירוֹת נַמִּי כֹּהֲנִים בְּוִידּוּי דְּפָר מִתְכַּפְּרִי, דִּכְתִיב: אֶחָד יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד כֹּהֲנִים וְאֶחָד כֹּהֵן מָשִׁיחַ, מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֲנִים וּלְכֹהֵן מָשִׁיחַ? אֶלָּא שֶׁדַּם הַפָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים עַל טוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּשֵׁם שֶׁוִּידּוּיוֹ שֶׁל פָּר מְכַפֵּר עַל הַכֹּהֲנִים. תָּנוּ רַבָּנָן: "וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר" - פָּר טָעוּן סְמִיכָה, וְאֵין שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה טְעוּנִין סְמִיכָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: פָּר טָעוּן סְמִיכָה בּוּקְנִים, וְאֵין שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה טָעוּן סְמִיכָה בּוּקְנִים, אֶלָּא בְּאַהֲרֹן. וּרְמִינְהוּ: "הַחַי" - הַחַי טָעוּן סְמִיכָה, וְאֵין שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה טְעוּנִין סְמִיכָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חַי טָעוּן סְמִיכָה בְּאַהֲרֹן,

ואין

וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו — בפרק קמא דשבועות (יג,ב) פירש בקונטרס: דמיירי בטמא ששימש לפני ולפנים, או בהיכל או במזבח. ותימה: דלא אשכחן דמכפר שעיר הנעשה בפנים אמשמש בטומאה! וכאן פירש בקונטרס: דמיירי בטמא שנכנס לפני ולפנים, או נגע במזבח. וקשה: דאמאי בעי קרא הכא אכל חד וחד, הא בפרק שני דשבועות (טז,ב) נפקא כרת בכולהו מחד קרא, מדכתיב "משכן" ו"מקדש" — אם אינו ענין לטומאה שבחוץ, תנהו ענין לטומאה שבפנים! ושמא מאחר דנפקא לן הכא בכולהו דמתכפרין, לא מיבעי לענין כרת אלא חד קרא. ועוד קשה: הא דתניא בפרק קמא דשבועות (ז,ב): "וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל", שיש לי בענין הזה להביא שלש טומאות: טומאת עבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים. וקאמר רבי שמעון: ממקומו הוא מוכרח, הוה ליה למימר מהכא דעל כרחך בטומאת הקודש הכתוב מדבר! ועוד: דבסוף "הרואיו לו" (יומא סא,א) מייתי לה אמתניתין ב"נשפך הדם — יביא אחר, ויחזור ויזה תחלה בפנים. וכן בהיכל, וכן במזבח הזהב" — משמע בהדיא דלענין הזאות דריש, דמזה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב, ושירי הדם — על יסוד מזבח החיצון. וקרי ליה למזבח החיצון "עזרות" — לפי שהיה בעזרה, דאיכא עזרת כהנים ועזרת ישראל דקדושתם שוה ליחשב מחנה שכינה. ואף על גב דכולהו הזאות כבר כתיבי, ואפילו עיכובא דרשינן מ"וכלה" בפרק שני דשבועות (טז,ב): אם כילה — כיפר, ואם לא כילה — לא כיפר. איצטריך האי קרא, דלא תימא: הני מילי — אהרן, להכי כתב רחמנא "וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא", כדדרשינן בתורת כהנים, וכתיב בתריה "וכפר את מקדש הקודש".

הושוו כולן לכפרה אחת שמתכפרין בשעיר המשתלח — אבל בשעיר הנעשה בפנים — לא הושוו, דאין כהנים מתכפרים. כדדרשינן בפרק קמא דשבועות (יג,ב): דכתיב "אשר לעם" ואם תאמר: ולוים במה מתכפרים? אי בשעיר הנעשה בפנים — "אשר לעם" כתיב, ואיכא למאן דאמר בפרק "הזורע" (חולין קלא,ב): לוים לא איקרו "עם". ואי בפרו של אהרן — "ביתו" כתיב, דהיינו כהנים! ויש לומר: דמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים, מאחר דכתיב "יכפר" — אלו הלוים, דאשמועינן קרא דמתכפרין.

ואין שעירי עבודה זרה טעונין סמיכה — ואיצטריך קרא למעוטי, דלא תילף מפר העלם דבר של צבור, דזה צבור והאי צבור. אי נמי: משום דרבי שמעון מרבי להו בסמוך מדכתיב (ויקרא ד) "וסמך ידו על ראש השעיר". ורבי יהודה מוקי לה: לרבות שעיר נחשון. ואיפכא לא מסתברא ליה למימר, דמ"החי" ממעט שעיר נחשון, ומ"השעיר" ירבה שעירי עבודה זרה — משום דמ"השעיר", דכתיב גבי נשיא, אית לן לרבויי טפי נמי שעיר נשיא כמו שעיר דנחשון. ולי נראה: דלהכי ליכא למימר "חי" למעט [שעיר] נחשון, משום דאי אמרת בשלמא לרבות — שפיר. אלא אי אמרת למעט — לשתוק קרא מיניה, דשעה מדורות לא ילפינן, כדאמר פרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נט,א) גבי מנחת שמיני ללבונה.

הא לרבי שמעון סמיכה בבעלים בעינן — ואהרן לאו בעלים הוא. דאי משום שמתכפר עם כל ישראל — הא אמר רבי שמעון במסכת הוריות (ה,א): פר ושעיר לכל שבטו! והא דחשיבי זקנים בעלים, אף על פי שיש פר ושעיר לבית דין בפני עצמן — כיון דעל ידיהן נעשה החטא, קרי להו "בעלים". **גירסא** בעלמא — לישנא אחרינא פירש בקונטרס: כלומר דרבי יהודה לית ליה הלכה למשה מסיני בשתי סמיכות, אלא בגירסא בעלמא נקט להו, וליף להו מקראי. ושקשה: דבפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות סב,ב) פריך: ויהו זבחי שלמי צבור טעונין סמיכה מקל וחומר! ומשני: גמירי, שתי סמיכות בצבור! ויש לומר: דהתם מיירי לרבי שמעון, דאית ליה גמרא, כדאמר נמי בסמוך לרבינא. ורבי יהודה הוה ממעט זבחי שלמי צבור מ"הפר". עוד פירש לשון אחר: גירסא בעלמא, קראי אסמכתא בעלמא, לאוקמי גירסא לסימנא.

איבא למיפרך — תימה: נילף מהקישא דכל הקרבנות, כדדרשינן (זבחים ז,ב): "ביום צוותו" — זה בבור, מעשר ופסח. **שכן** טעונין נסכים ותנופת חזה ושוק — וכי תימא: חטאת ואשם יוכיחו — מה לכולהו, דמתן דמים מרובה למזבח. תאמר בהני, דבמתנה אחת.

קראי

וְאֵין שְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה טְעוּנִין סְמִיכָה בְּאַהֲרֹן אֶלָּא בְּזְקֵנִים! אֲמַר רַב שֵׁשֶׁת: וְתִסְבְּרָא דְּהָךְ קַמַּיְיתָא מְתָרַצְתָּא הִיא? הָא אֲמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: סְמִיכָה בִּבְעָלִים בָּעֵינַן! אֶלָּא תִּרֵיץ הָכִי: "הַפָּר" - פָּר טָעוּן סְמִיכָה, וְאֵין שְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה טְעוּנִין סְמִיכָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "הַחַי" - חַי טָעוּן סְמִיכָה בְּאַהֲרֹן, וְאֵין שְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה טְעוּנִין סְמִיכָה בְּאַהֲרֹן אֶלָּא בְּזְקֵנִים. וְהָכִי קָא אָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי יְהוּדָה: שְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה בָּעוּ סְמִיכָה, וְאִי שְׁמִיעַ לָךְ דְּלָא בָּעוּ סְמִיכָה - בְּאַהֲרֹן הוּא דִּשְׁמִיעַ לָךְ, וּמִיעוּטָא מֵ"הַחַי" הוּא. וְרַבִּי יְהוּדָה לָמָּה לִי לְמַעֲטִינְהוּ מִקְּרָא? וְהָא אֲמַר רָבִינָא: גְּמִירִי שְׁתֵּי סְמִיכוֹת בְּצִבּוּר! - גְּזֵרָה בְּעָלְמָא. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, שְׁעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה

קראי

דְּבָעֵיָא סְמִיכָה מְנָלַן? נָפְקָא לָן מִדְּתַנְיָא: "וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר" - לְרַבּוֹת שְׂעִיר נָחְשׁוֹן לִסְמִיכָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְרַבּוֹת שְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה לִסְמִיכָה. שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל חַטָּאת שֶׁנִּבְנָם דָּמָהּ לִפְנִים טְעוּנָה סְמִיכָה. לָמָּה לִי לְמֵימְרָא "שֶׁהָיָה"? - סֵימָנָא בְּעָלְמָא. וְאֵימָא: שָׂעִיר הַנַּעֲשֶׂה בִּפְנִים! - דּוּמְיָא דִּשְׂעִיר נָשִׂיא דְּמִכַּפֵּר עַל עֲבֵירוֹת מִצְוָה יְדוּעָה. וּלְרַבִּינָא דַּאֲמַר: גְּמִירִי שְׁתֵּי סְמִיכוֹת בְּצִיבּוּר, קְרָאֵי לָמָּה לִי? אִיצְטְרִיךְ הִלְכְתָא וְאִיצְטְרִיךְ קְרָאֵי. דְּאִי מִקְּרָא, הָוָה אָמִינָא: זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר, כִּי קָשְׁיָא אַמַּתְנִיתִין דְּהָךְ פִּירְקָא דְּ"כָל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת", אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: שְׁלֹשָׁה מִינִין טְעוּנִין שָׁלֹשׁ מִצְוֹת, לֵיתֵי בְּקַל וָחוֹמֶר, וְיהוּ זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִיבּוּר טְעוּנִין סְמִיכָה מִקַּל וָחוֹמֶר: מַה שַּׁלְמֵי יָחִיד שֶׁאֵין טְעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּים טְעוּנִין סְמִיכָה חַיִּים וכו', אִיצְטְרִיךְ הִלְכְתָא, הָוָה אָמִינָא לָא יָדְעִינַן הֵי נִינְהוּ, קָמַשְׁמַע לָן דּוּמְיָא דִּשְׂעִיר נָשִׂיא, דְּמִכַּפֵּר עַל עֲבֵירוֹת מִצְוָה יְדוּעָה. "כָּל קָרְבְּנוֹת הַיָּחִיד טְעוּנִין סְמִיכָה, חוּץ מִבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח". תָּנוּ רַבָּנָן: "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא הַבְּכוֹר, שֶׁיָּכוֹל וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמָה שְׁלָמִים שֶׁאֵין קְדוּשָּׁתָן מֵרֶחֶם טְעוּנִין סְמִיכָה, בְּכוֹר שֶׁקְּדוּשָּׁתוֹ מֵרֶחֶם אֵינוֹ דִּין שֶׁטָּעוּן סְמִיכָה! תַּלְמוּד לוֹמַר: "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא הַבְּכוֹר. "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא מַעֲשֵׂר, שֶׁיָּכוֹל וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמָה שְׁלָמִים שֶׁאֵין מְקֻדָּשִׁין לְפָנֶיהָם וּלְאַחֲרֵיהֶם טְעוּנִין סְמִיכָה, מַעֲשֵׂר שֶׁמְּקֻדָּשׁ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו אֵינוֹ דִּין שֶׁטָּעוּן סְמִיכָה! תַּלְמוּד לוֹמַר: "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא מַעֲשֵׂר. "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא פֶּסַח, שֶׁיָּכוֹל וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמָה שְׁלָמִים שֶׁאֵינוֹ בְּ"עָמוֹד וְהֶבֵא" טְעוּנִין סְמִיכָה, פֶּסַח שֶׁהוּא בְּ"עָמוֹד וְהֶבֵא" אֵינוֹ דִּין שֶׁטָּעוּן סְמִיכָה! תַּלְמוּד לוֹמַר: "קָרְבָּנוֹ" וְלֹא פֶּסַח. - אִיכָּא לְמֵימְרַךְ: מַה לִּשְׁלָמִים שֶׁכֵּן טְעוּנִין נְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק! - קְרָאֵי אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא. - אֶלָּא

קראי

ואין שעירי עבודה זרה טעונין סמיכה באהרן אלא בזקנים – וקשיא דרבי שמעון אדרבי שמעון, דהתם אמר באהרן והכא אומר בזקנים! **והאמר סמיכה בבעלים** – ובעלים דשעירי עבודה זרה – היינו זקנים, ולא כהנים. **והכי קאמר** ליה – רבי שמעון לרבי יהודה: מ"פר" לא משמע ליה דממעט עבודה זרה, ד"פר" צריך לגופיה, ודאי שעירי עבודה זרה טעונים סמיכה. ואי שמיע לך מרבך דלא בעי סמיכה – באהרן הוא דמשמע, דלא בעי סמיכה ביה אלא בזקנים. ומיעוטא דאהרן לא מ"הפר" אתי, אלא מ"החי" כדקאמר, דשעיר ממעט שעיר, ואין הפר ממעט שעיר. ולהכי קמתרץ בהאי עניינא, דהכי קאמר ליה לרבי שמעון וכו'. משום דרבי יהודה מפיק טעמיה מ"פר", והוא מהדר ליה מ"החי". ענין אחר: מדאיצטריך סמיכה בשעיר המשתלח למעט מבעלים, אלא באהרן בלבד סגי – מכלל דבעלמא, דהיינו שעיר עבודה זרה טעונה סמיכה בבעלים, דהיינו בזקנים. ולא מפי הרב. **ורבי יהודה למה לי למעוטי** – שעירי עבודה זרה מקראי, מ"פר" ומן "החי"? **והאמר רבינא גמירי שתי סמיכות בצבור** – ותו לא, וכיון דאמר במתניתין "חוץ מפר העלם דבר של צבור ושעיר המשתלח" – היינו שתי סמיכות, ולא צריך קרא למעוטינהו בברייתא מקראי? **גירסא בעלמא** – כלומר, ודאי לא צריך למעוטינהו טפי מקראי, אלא להכי הדר ומעטינהו – משום "גירסא בעלמא", שתהא רגיל: "שתי סמיכות בצבור" ותו לא. וקראי – אסמכתא בעלמא. ענין אחר: "גירסא בעלמא" – ודאי לא צריכי קראי, אלא כך קיבלה רבי יהודה מרבו בלשון זה. כך שמעתי. ולרבי שמעון, אף על גב דמרבה שעירי עבודה זרה לסמיכה, אפילו הכי ליכא אלא שתי סמיכות בצבור, דהא גמר שתי סמיכות בצבור לרבי שמעון – היינו בבעלים, ושעיר המשתלח אין טעון סמיכה בבעלים, דבני אהרן לרבי שמעון אין מתכפרין בשעיר המשתלח. אבל לרבי יהודה דלא בעי סמיכה בבעלים – איצטריך. **ורבי שמעון** – דפשיטא ליה דשעירי עבודה זרה טעונין סמיכה בזקנים, מנלן? **נפקא** ליה **מדתניא** וסמך ידו – דכתיב בשעיר נשיא. **לרבות שעיר נחשון לסמיכה** – שהרי הוא נמי שעיר נשיא. ואי קשיא לך: דתנן "כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה", והאי נמי קרבן יחיד הוא, ולמה לי קרא? אפילו הכי איצטריך קרא לרבויי לסמיכה, דשעה מדורות לא ילפינן. **ורבי שמעון אמר לרבות שעירי עבודה זרה** – שהן נמי שעיר לסמיכה. **שהיה רבי שמעון אומר וכו'** – ושעירי עבודה זרה נמי נבנס דמן לפנים. לאפוקי שעיר נחשון, דאין דמו נבנס לפנים. **למה לי** – מאחר דמרבה ליה מקרא? **סימנא בעלמא** – דבכל חטאת שנכנס דמה וכו'. **ולרבי שמעון** – דאמר: לרבות שעירי עבודה זרה, אימא: לרבות שעיר יום הכפורים הנעשה בפנים, דהא נכנס דמו לפנים! **לא סלקא דעתך דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה** – לאפוקי שעיר הנעשה בפנים, דמכפר על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף. **ולרבינא דאמר גמירי וכו'** – לרבי שמעון קמבעיא ליה: כיון דאמר רבי שמעון בבעלים, וגמירי שתי סמיכות בצבור – הא ודאי פשיטא לן דהיינו פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודה זרה, דהני איתנהו בבעלים – לאפוקי שעיר המשתלח, דלא הוי סמיכה בבעלים, דהא לרבי שמעון אין אהרן ובניו מתכפרין בו, ולמה לי קרא לרבות שעירי עבודה זרה לסמיכה? **דאי מקרא** – מן "החי" הוה אמינא: זבחי שלמי צבור טעונים נמי סמיכה, מקל וחומר, כדתנן בפרק "כל המנחות" (מנחות סב,ב): ומה זבחי שלמי יחיד, שאין טעונין תנופה חיין ושחוטין – טעונין סמיכה. זבחי שלמי צבור, וכו'. **והכי קאמר**: חי – טעון סמיכה באהרן, ולא שלמי צבור טעונין סמיכה באהרן, אלא בזקנים ואיבא שלשה סמיכות בצבור, להכי איצטריך הילכתא דשתי סמיכות בצבור, ותו לא. **לא ידעינן הי נינהו** – אותן שתי סמיכות: אי דזבחי שלמי צבור, אי דעבודה זרה – קא משמע לן אידך קרא "השעיר", לרבות שעירי עבודה זרה, דומיא דשעיר נשיא. לאפוקי זבחי שלמי צבור – דלא דומיא דשעיר נשיא הוא. ואי כתב "השעיר" – הוה אמינא: סמיכת שעירי עבודה זרה באהרן. הוא להכי איצטריך "החי" – למימר: דחי טעון סמיכה באהרן, ולא שעירי עבודה זרה טעונין סמיכה באהרן, אלא בזקנים. **האי דאמר רבי שמעון במתניתין** "אף שעירי עבודה זרה" – לאו משום דקסבר: שלשה סמיכות בצבור. אלא קסבר: שעירי עבודה זרה טעונין סמיכה כאלו, פר העלם דבר של צבור ושעיר המשתלח. ולעולם שתי סמיכות בעינן בצבור בבעלים עצמן ולא בכהנים – דהיינו, פר העלם דבר ושעירי עבודה זרה.

קרבנו

קרבנו – דתלת "קרבנו" כתיבי בעניינא דשלמים (ויקרא ג), שלשה מיניידהו דריש להו התם לדרשא אחרינא, ושלשה דריש הכא. **ולא הבכור** – טעון סמיכה. **מעשר** – שמקדש לפניו ולאחריו, כדאמר (בכורות ס,א): קרא לתשיעי עשירי וכו'. **איכא למיפרך** – דלא הוו צריכי קראי, דאפילו לא מיעט רחמנא מ"קרבנו" – לא מצית ילפת משלמים. מה לשלמים – בדין הוא דטעונים סמיכה, שכן טעונין תנופת חזה ושוק. תאמר באלו – דאין טעונין תנופה, ולמה לי קראי? **ודאי לא צריכי קראי** – אלא אסמכתא בעלמא, אלא עיקר קראי למה לי, הואיל ואסמכתא נינהו? **ולא קרבן חבירו** – שאין אדם סומך על קרבן חבירו. **ולא על קרבן גוי** – דסמיכה בבעלים בעינן. **כל בעלי קרבן** – מי שיש לו חלק בקרבן – סומך עליו. **ורבי חנניה אמר ליה איפכא** – כלומר, דאתני "יורש סומך ויורש מימר", כי היכי דלא תקשה ליה מתניתין. **אמר ליה לא צריכת** – דמתניתא דתני "אינו סומך ואינו מימר" – רבי יהודה היא. **ויליף תחלת הקדש** – דהיינו, תמורה שמקדישה תחילה, "מסוף הקדש" – מסמיכה, שהוא סומך בשעת שחיטה, דתכף לסמיכה שחיטה. **יורש אינו סומך** – כדאמר: "קרבנו" – ולא קרבן אביו. גוי וחבירו מחד קרא נפקא – דזה וזה אינן שלך, ותרוייהו מהאי טעמא הוא, דסמיכה בבעלים בעינן. **אינו מדבר אלא בלשון זבר** – "לא יחליפנו ולא ימיר" – בלשון זכר הוא. **מה סופינו** – כלומר, היאך נרבה את האשה? **תלמוד לומר המר ימיר** – לרבות את האשה. **ורבנן** – נפקי לאשה מ"ואם". **גמרא אתיא סמיכה** – לכל קרבן, מסמיכה דזקני עדה, דפר העלם דבר של צבור, דמה להלן – סומא לא, דאמרינן (סנהדרין יז,א): "אתך" – בדומין לך. **מעולת ראייה** – דהתם כתיב "יראה" "יראה", ואמרינן (חגיגה ד,ב): פרט לסומא.

דנין

קְרָאֵי לָמָּה לִי? - "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא קָרְבַּן חֲבֵירוֹ, "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא קָרְבַּן גּוֹי, "קָרְבָּנוֹ" - לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קָרְבָּן לִסְמִיכָה. "הַיּוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ". תָּנֵי רַב חֲנַנְיָה קַמֵּיהּ דְּרָבָא: יוֹרֵשׁ אֵינוֹ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵימֵר. וְהָא אֲנַן תְּנַן: הַיּוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ, וּמֵבִיא אֶת נִסְכָּיו, וּמֵימֵר! - אֲמַר לֵיהּ: אֵיפְכָּאי? - אֲמַר לֵיהּ: לָא, מַתְנִיתִין מָנִי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: יוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ מֵימֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יוֹרֵשׁ אֵינוֹ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵימֵר. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא קָרְבַּן אָבִיו, וְיָלִיף תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ מִסּוֹף הֶקְדֵּשׁ, מַה סּוֹף הֶקְדֵּשׁ יוֹרֵשׁ אֵינוֹ סוֹמֵךְ, אַף תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ יוֹרֵשׁ אֵינוֹ מֵימֵר. וְרַבָּנַן? "הֶמֵר יָמִיר" - לְרַבּוֹת אֶת הַיּוֹרֵשׁ, וְיָלִיף סוֹף הֶקְדֵּשׁ מִתְּחִילַּת הֶקְדֵּשׁ, מַה תְּחִלַּת הֶקְדֵּשׁ יוֹרֵשׁ מֵימֵר, אַף סוֹף הֶקְדֵּשׁ יוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ. וְרַבָּנַן הַאי "קָרְבָּנוֹ" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא קָרְבַּן גּוֹי, "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא קָרְבַּן חֲבֵירוֹ, "קָרְבָּנוֹ" - לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קָרְבָּן לִסְמִיכָה. וְרַבִּי יְהוּדָה? לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קָרְבָּן לִסְמִיכָה לֵית לֵיהּ, וְאִי נַמִי אִית לֵיהּ, גּוֹי וַחֲבֵירוֹ מֵחַד קְרָא נָפְקָא, אִיתְּרוּ לֵיהּ תְּרֵי קְרָאֵי, חַד, "קָרְבָּנוֹ" - וְלֹא קָרְבַּן אָבִיו, וְאִידָךְ, לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קָרְבָּן לִסְמִיכָה. וְרַבִּי יְהוּדָה הַאי "הֶמֵר יָמִיר" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבָּעֵי לֵיהּ לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה, דְּתַנְיָא:

לְפִי שֶׁכָּל הָעִנְיָן כּוּלּוֹ אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בִּלְשׁוֹן זָכָר, מָה פּוֹפִינוּ לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "הֶמֵר יָמִיר". - וְרַבָּנַן? - דָּרְשֵׁי מ"וְאִם". - וְרַבִּי יְהוּדָה? - "וְאִם" לָא דָּרֵישׁ. משנה הַכֹּל סוֹמְכִין, חוּץ מֵחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן וְסוּמָא, וְגוֹי, וְהָעֻבָּד, וְהַשָּׁלִיחַ, וְהָאִשָּׁה. וּסְמִיכָה שְׁיָרֵי מִצְוָה. עַל הָרֹאשׁ בִּשְׁתֵּי יָדַיִם. וּבְמָקוֹם שֶׁפּוֹסְכִין שׁוֹחֲטִין, וְתֵכֶף לִסְמִיכָה שְׁחִיטָה. גמרא בִּשְׁלָמָא חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן - דְּלָאו בְּנֵי דֵּעָה נִינְהוּ, גּוֹי נַמִי - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִין וְאֵין גּוֹיִם סוֹמְכִין, אֶלָּא סוּמָא מַאי טַעֲמָא לָא? רַב חִסְדָּא וְרַב יִצְחָק בַּר אַבְדִימִי, חַד אָמַר: אָתְיָא סְמִיכָה סְמִיכָה מִזָּקְנֵי עֵדָה, וְחַד אָמַר: אָתְיָא סְמִיכָה סְמִיכָה מֵעוֹלַת רְאִיָּיה. וּלְמַאן דַּאָמַר מֵעוֹלַת רְאִיָּיה, מַאי טַעֲמָא לָא יָלֵיף מִן זְקֵנֵי עֵדָה?

דנין

קראי למה לי — פירש בקונטרס: דתלת "קרבנו" כתיבי בשלמים, ב"ויקרא": "ואם מן הצאן קרבנו", "אם בבש הוא מקריב קרבנו", "וסמך ידו על ראש קרבנו". ובתורת כהנים משמע: דא"קרבנו" דעז קאי, והתם לא כתיבי אלא תרי — "ואם עז קרבנו", "והקריב ממנו קרבנו". ושמא, "וסמך ידו על ראשו" חשיב כמו "קרבנו". **תחלת** הקדש מסוף הקדש — תמורה מסמיכה. ובנזיר בפרק "בית שמאי" (לא,א) חשיב לתמורה "סוף הקדש", אבל הכא לגבי סמיכה, חשיב "תחלת הקדש". ואית ספרים דגרסי הכא איפכא, ובפרק "הזהב" (בבא מציעא נה,א) נמי קרי תמורה "סוף הקדש", לגבי חילול.

קרבנו ולא קרבן גוי — הא דדרשינן בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות סא,ב): בני ישראל סומכין, ואין הגוים סומכין, פירשתי שם. **לרבות** כל בעלי קרבן לסמיכה לית ליה — פירש בקונטרס: אחד סומך על ידי כולן. ובריש תמורה (ב,א) פירש בקונטרס: דלא סמכי כלל. ויש ספרים שכתוב שם: "מאי טעמא? דלא מייחד קרבן דידהו" — משמע בפירושו. אבל קשה: דלקמן אמרינן: "קרבנו" — לרבות כל בעלי סמיכה. שיכול, ומה תנופה שנתרבתה בשחוטין — מתמעטה במחוברין. סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין — אין דין שתתמעט במחוברין! משמע: דאי לאו קרא, הוה אמינא דהוי כתנופה, דאחד מניף על ידי כולן, וכאן נמי אחד סומך על ידי כולן. **מיבעי** ליה לרבות את האשה — תימה: דבפרק "אין מעמידין" (עבודה זרה כז,א) שמעינן ליה לרבי יהודה גבי "המול ימול" — דברה תורה כלשון בני אדם! ושמא במקום שהפסוק מוכיח, לא אמרינן. **לפי** שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בלשון זכר — בכמה מקומות בעי קרא למעט אשה, כגון: "בני ישראל סומכין, ואין בנות ישראל סומכות". וכן (סוטה כג,ב): "בגניבתו" — ולא בגניבתה, אף על פי שכל הענין אינו מדבר כולו אלא בלשון זכר, משום דהשווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה (קדושין לה,א). אלא הכא היינו טעמא, כדמפרש בריש תמורה (ב,ב): מהו דתימא, הני מילי — עונש דשוה בין ביחיד בין בציבור. אבל הכא, כיון דעונש שאינו שוה בכל הוא, דתנן: אין הציבור והשותפין עושין תמורה — אשה נמי, כי עברה, לא תילקי. קא משמע לן. ואם תאמר: ולמה ליה למימר "שכל הענין כולו", הוה ליה למימר: לפי שיש לנו ללמוד תחלת הקדש מסוף הקדש, דכי היכי דאינה סומכת — אינה ממירה! ועוד קשה: דנילף סוף הקדש כגון שחיטה, מתחילת הקדש כגון סמיכה, ונבעי שחיטה בבעלים! ומיהו בזה יש לומר: כדאמר ב"הקומץ רבה" (מנחות יט,א), דגלי רחמנא בפרו של אהרן "ושחט את פר החטאת אשר לו" — מכלל דבעלמא לא בעינן בעלים. ועוד קשה: הא דתנן בריש תמורה (ז,ב) דאין כהנים ממירין בבבור, משום דכתיב "הוא ותמורתו יהיה קדש" — היכן קדושה חלה? בבית בעלים, אף תמורה — בבית בעלים. תיפוק ליה, דילפינן תחילת הקדש מסוף הקדש מסמיכה דבעלים! ועוד קשה: דבעי התם בתמורה (ב,ב): גוי מהו שימיר? נילף מסמיכה דאין גוי סומך! ויש לומר: דדווקא גבי יורש גמרי מהדדי, דאי חשיב "קרבנו" לגבי האי, חשיב נמי לגבי האי. אבל בעלמא, לא ילפי מהדדי כלל. **ורבי** יהודה ואם לא דריש — הא דבעלמא דריש רבי יהודה וי"ו, פירשתי בסוף "התכלת" (מנחות נא,ב, דיבור המתחיל וי"ו). **הכל** סומכין — בריש ערכין (ב,א) אמרינן: "הכל" — לאיתויי יורש. ותימה: הא תנא ליה רישא! וכמו כן קשה: מ"הכל ממירין" דאמרינן התם בריש תמורה (ב,א) ד"הכל" לאיתויי יורש, ודלא כרבי יהודה, וממתניתין דלעיל שמעינן לה דאוקימנא דלא כרבי יהודה! ויש לומר: דאורחיה דתנא הכי, כיון דלא מייתר ליה בבא בכך, רגיל לשנות תיבה אחת אגב אורחיה, אף על גב דתני לה בהדיא בשאר דוכתי. כדאשכחן בכתובות בפרק "נערה" (מח,ב), דתנן: לעולם היא ברשות האב כו'. מפרש בגמרא: מאי "לעולם"? לאפוקי ממשנה ראשונה. אף על גב דמשנה ראשונה ואחרונה תנן בפרק "אף על פי" (שם נז,א). וכן בריש יבמות (ג,א) תנן "פוטרות", משום דאי תנא "אוסרת" — הוה אמינא: אוסרת לייבם, אבל מיחלץ חלצה. אף על גב דהא מילתא שמעינן מכמה מתניתין, דאפילו חליצה לא בעי, כדקתני (שם ב,א): כל היכולה למאן, ולא מיאנה — צרתה חולצת ולא מתייבמת. אלמא דאינך, אפילו חליצה לא בעו. עוד תנן (שם יג,ב): חלצו — בית הלל מכשירין. ואי בעיא חליצה, אפילו מדרבנן היו פוסלין, כדאשכחן בריש "החולץ" (שם לו,ב) גבי "מת בתוך שלשים, ועמדה ונתקדשה", דאם אשת כהן אינה חולצת — שלא תיפסל לו. ובריש ברכות (ב,א) נמי אמרינן: מילתא אגב אורחיה קא משמע לן, הערב שמשו אוכל בתרומה, אף על פי שהיא משנה במסכת נגעים (פרק יד משנה ג). **רב** חסדא ורבי יצחק בר אבדימי — כאן ולקמן בפרק "שתי הלחם" (צח,א) משמע שהיה חברו של רב חסדא, והוא היה

רבו

דָּנִין יָחִיד מִיָּחִיד וְאֵין דָּנִין יָחִיד מִצִּיבּוּר. - וּלְמַאן דְּלֵיף מִזְּקֵנֵי עֵדָה, מַאי טַעְמָא לָא יָלֵיף מֵעוֹלַת רְאִיָּיה? - דָּנִין מִידֵי דִּכְתִיב בֵּיהּ סְמִיכָה בְּגוּפֵיהּ מִמִּידֵי דִּכְתִיב בֵּיהּ סְמִיכָה בְּגוּפֵיהּ, לְאַפּוֹקֵי עוֹלַת רְאִיָּיה, דְּהִיא גּוּפָהּ מֵעוֹלַת נְדָבָה גְּמָרָה. דְּתָנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב יִצְחָק בַּר אַבָּא: "וַיַּקְרֵב אֶת הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט" - כְּמִשְׁפַּט עוֹלַת נְדָבָה, לִימֵּד עַל עוֹלַת חוֹבָה שֶׁטְּעוּנָה סְמִיכָה. "וְהָעֲבֵד וְהַשָּׁלִיחַ וְהָאִשָּׁה". תְּנוּ רַבָּנָן: "יָדוֹ" - וְלֹא יַד עַבְדּוֹ, "יָדוֹ" - וְלֹא יַד שְׁלוּחוֹ, "יָדוֹ" - וְלֹא יַד אִשְׁתּוֹ. כָּל הֲנֵי לָמָּה לִי? - צְרִיכָא, אִי כְּתַב רַחֲמָנָא חַד, הֲוָה אָמִינָא: לְמַעוּטֵי עֶבֶד דְּלָאו בַּר מִצְוֹת, אֲבָל שָׁלִיחַ דְּבַר מִצְוָה הוּא וּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ, אֵימָא לְסָמוֹךְ. וְאִי אַשְׁמְעִינַן הֲנֵי תַּרְתֵּי, דְּלָאו כְּגוּפֵיהּ דָּמְיָא, אֲבָל אִשְׁתּוֹ דִּכְגוּפֵיהּ דָּמְיָא אֵימָא תֵּיסְמֵךְ, צְרִיכָא. "סְמִיכָה שְׁיָרֵי מִצְוָה". תָּנוּ רַבָּנָן: "וְסָמַךְ"... וְנִרְצָה" - וְכִי סְמִיכָה מְכַפֶּרֶת? וַהֲלֹא אֵין כַּפָּרָה אֶלָּא בַּדָּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר"! אֶלָּא לוֹמַר לְךָ, שֶׁאִם עָשָׂאָהּ לִסְמִיכָה שְׁיָרֵי מִצְוָה, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ לֹא כִּיפֵּר, וְכִיפֵּר. וְתַנְיָא גַּבֵּי תְּנוּפָה כִּי הַאי גַּוְונָא: "לְתְנוּפָה לְכַפֵּר" - וְכִי תְּנוּפָה מְכַפֶּרֶת? וַהֲלֹא אֵין כַּפָּרָה אֶלָּא בַּדָּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר"! אֶלָּא לוֹמַר לְךָ, שֶׁאִם עָשָׂאָהּ לְתְנוּפָה לְתְנוּפָה, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ לֹא כִּיפֵּר, וְכִיפֵּר. "עַל הָרֹאשׁ". תָּנוּ רַבָּנָן: "יָדוֹ עַל הָרֹאשׁ" - וְלֹא יָדוֹ עַל הַצַּוָּאר, "יָדוֹ עַל הָרֹאשׁ" - וְלֹא יָדוֹ עַל הַגַּבִּים, "יָדוֹ עַל הָרֹאשׁ" - וְלֹא יָדוֹ עַל הֶחָזֶה. כָּל הֲנֵי לָמָּה לִי? צְרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא חַד, לְמַעוּטֵי צַוָּאר דְּלָא קָאֵי בְּהֵדֵי רֹאשׁוֹ, אֲבָל גַּבּוֹ דְּקָאֵי לַהֲדֵי רֹאשׁוֹ אֵימָא לָא, צְרִיכָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן הֲנֵי תְּרֵי, מִשּׁוּם דְּלָא אִיתְרְבִי לְתְנוּפָה, אֲבָל חָזֶה דְּאִיתְרְבִי לְתְנוּפָה אֵימָא לָא, צְרִיכָא. אִיבַּעֲיָא לְהוּ: יָדוֹ עַל הַצַּדָּדִין, מַהוּ? תָּא שְׁמַע: דְּתַנְיָא, אַבָּא בִּירָאָה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: יָדוֹ עַל רֹאשׁוֹ - וְלֹא יָדוֹ עַל הַצַּדָּדִין. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: מַטְלִית מַהוּ שֶׁתָּחוּץ? תָּא שְׁמַע: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לְבֵין הַנֶּבַח. "וּכְשֶׁתֵּי יָדִים". מְנָא הֲנֵי מִילֵּי? אֲמַר רֵישׁ לָקִישׁ, דַּאֲמַר קְרָא: "וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָו", כְּתִיב "שְׁתֵּי", וְכְתִיב "יָדוֹ" - הֲרֵי כָּאן שְׁתַּיִם, עַד שֶׁיְּפָרֵט לְךָ הַכָּתוּב אַחַת. אֲזַל רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַרָהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא בְּבֵי מִדְרְשָׁא, וְלָא אֲמָרָהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרֵישׁ לָקִישׁ. שָׁמַע רֵישׁ לָקִישׁ וְאִיקַּפֵּד, אֲמַר לֵיהּ: אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כָּל הֵיכָא דִּכְתִיב "יָדוֹ" תַּרְתֵּי נִינְהוּ, לָמָּה לִי לְמִכְתַּב "יָדָיו"? אַקְשֵׁי לֵיהּ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע יָדָיו, "יָדָיו תְּבִיאֶינָה", "יָדָיו רַב לוֹ", "שִׁבֵּל אֶת יָדָיו", אִישְׁתִּיק. לְבָתַר דְּנָח דַּעְתֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: מַאי טַעְמָא לָא תֵּימָא לִי: "יָדָיו" דִּסְמִיכָה קָאָמְרִי. - בִּסְמִיכָה נַמִּי כְּתִיב: "וַיִּסְמֹךְ אֶת יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ"! - סְמִיכָה דִּבְהֵמָה קָאָמְרִי. "וּבְמָקוֹם שֶׁסּוֹמְכִין שׁוֹחֲטִין, תֵּכֶף לִסְמִיכָה שְׁחִיטָה". מַאי קָאָמַר? הָכִי קָאָמַר: בְּמָקוֹם שֶׁסּוֹמְכִין שׁוֹחֲטִין, שֶׁתֵּכֶף לִסְמִיכָה שְׁחִיטָה.

משנה חוֹמֶר בִּסְמִיכָה מִבִּתְנוּפָה, וּבִתְנוּפָה מִבִּסְמִיכָה; שֶׁאֶחָד מִנִּיף לְכָל הַחֲבֵרִים, וְאֵין אֶחָד סוֹמֵךְ לְכָל הַחֲבֵרִים. חוֹמֶר בִּתְנוּפָה, שֶׁהַתְּנוּפָה נוֹהֶגֶת בְּקָרְבָּנוֹת הַיָּחִיד וּבְקָרְבָּנוֹת הַצִּבּוּר,

בחיים

סמיכה

רבו של רבא, דאמר רבא בריש יבמות (ג,א) ובפרק "הנשרפין" (סנהדרין עה,ב) אמר ליה רב יצחק בר אבודימי: אתיא "הנה" "הנה", אתיא "זמה" "זמה". ועוד אחר היה בימי רבי, כדאשכחן בפרק "כירה" (שבת מ,ב) דאמר רב יצחק בר אבודימי: פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ כו'. והוא היה רבו של רב, דאמר בפרק "הספינה" (בבא בתרא פז,א): איכא תנא דאתנייה לרב מדות. אחוייה לרב יצחק בר אבודימי. ורבינו שמואל גריס "דאתנייה רב", בלא למ"ד, כלומר, ששנה לו רב במדות. ורבינו תם מייתי ראיה מפרק "כל הבשר" (חולין קי,א) דרבו של רב היה, דאמר: איכא תנא דאתנייה לרב כחל. אחוייה לרב יצחק בר אבודימי. ואי אפשר לגרוס שם "דאתנייה רב", דהוא דקמהדר ליה: אני כחל מניקה שניתי לו. ויש מפרשים: ד"לו" כמו ממנו, כדאשכחן במועד קטן (כא,א): ואם היו רבים צריכין לו.

אתיא סמיכה סמיכה מזקני — תימה: אם כן, ניבעי מנוקים מכל מום? ולמאן דיליף מעולת ראייה — נמעט סומא באחד מעיניו, דפטר ליה מראייה, ושאר כל הנהו דפטורים התם! ועוד: למה לי "בני ישראל" למעוטי נשים? תיפוק לי מהכא!

יליף מעולת ראייה — אף על גב דעולת ראייה גופה מעולת נדבה גמרה, כדבסמוך, וקיימא לן (זבחים מט,ב) דדבר הלמד בהיקש — אין חוזר ומלמד בגזרה שוה. הני מילי — היכא דיליף ההיא מילתא גופה, אבל הכא ילפינן עולת חובה דטעונה סמיכה מעולת נדבה, והדר גמרינן סומא דלא. **ידו** ולא יד אשתו — מהא דכתיב "בני ישראל" למעוטי נשים מסמיכה, לא נפקא אשתו. דהוה אמינא: תסמוך בקרבן בעלה, דכיד בעלה דמיא. ואם תאמר: ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה? תיפוק לי דמצות עשה שהזמן גרמא, אם תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא. כדאמר בפרק "כל הפסולין" (זבחים לג,א) דאפילו סמך בסוף הלילה תכף לעמוד השחר — צריך לשחוט עדיין את התמיד תחילה, שלא יהא דבר קודם לתמיד. עוד תנן בפרק שני דמגילה (כ,ב): כל היום כשר לסמיכה ולשחיטה, דריש בגמרא: דכתיב "ביום זבחכם", ואיתקש סמיכה לשחיטה, דכתיב "ושחט... וסמך".

כאילו לא כיפר וכיפר — בפרק קמא דזבחים (ו,א) בעי למידק מהכא דלא מכפר אעשה דלאחר הפרשה, דקאמר: מאי לאו, כיפר — עשה דקודם הפרשה, לא כיפר — סמיכה, דהוה ליה עשה דלאחר הפרשה. ואמר רבא: עשה דסמיכה קאמרת? שאני הכא, כיון דכל כמה דלא שחט — ב"עמוד וסמוך" קאי. אימת קא הוי עשה לאחר שחיטה חשיב כעשה דלאחר שחיטה. אמר ליה רב הונא בר (רבי) יהודה לרבא: ואימא כיפר — גברא, לא כיפר — קמי שמיא, כדתניא: "והנותר בשמן אשר על כף הבהן" כו'? ותימה: דלא מייתי מברייתא דתנופה דהכא, דעל כרחין לא כיפר קמי שמיא קאמר, דלא שייך למימר לא כיפר — עשה דתנופה היא לאחר זריקה? ויש לומר: דהך ברייתא מיתניא גבי אשם מצורע בתורת כהנים, שטעון תנופה חי, ושייך לפרש לא כיפר — עשה דתנופה מחיים. **ולא** ידו על הצואר — לצד הגרון, מקום הסימנין, ששם קרוי "צואר", כדתנן בפרק קמא דחולין (יט,ב).

דנין קרבן יחיד מיחיד – מעולת ראייה, דהוי נמי קרבן יחיד. דנין – סמיכה בקרבן יחיד, דכתיב ביה סמיכה בגופיה, דכתיב "וסמך" מפר העלם דבר של ציבור, דכתיב ביה סמיכה בגופיה "וסמכו זקני העדה" (ויקרא ד). **לימד על עולת חובה** – כגון האי דמילואים, ועולת ראייה כמו עולת חובה היא. **כל הני למה לי** – והנך כולהו מחד "ידו" ממעטי? **ושלוחו של אדם כמותו** – דגמרינן (קדושין מא,ב) מפסח, דכתיב "ושחטו אותו כל קהל" וגו'. (**סמיכה שירי מצוה** – שאם לא עשאה – לא מעכב). **כאילו לא כיפר** – כאילו לא עשה מצוה מן המובחר, כדכתיב (ויקרא א) "וסמך... ונרצה", ואפילו הכי – כיפר, דכפרה בדם הוא. **ולא על הצואר** – היינו הגרון, בית השחיטה. **הגבים** – היינו גב. **דקאי להדי רישיה** – בשוה הראש אימא לא נמעט. **על הצדדין** – של הלחיים. **מהו שתחוץ** – בין ידו לבין הראש? **כתיב ידו** – חסר. **אקפד** – על שלא אמרה משמו, ואקשי ליה: אי סלקא דעתך וכו' למה לי דכתב רחמנא בשום מקום בתורה "ידיו" מלא? לכתוב "ידו", ומשמע נמי תרי. **ידו דסמיכה קאמרי** – דמשמע תרי, והא לא אשכחן "ידיו" מלא דסמיכה. **סמיכה דבהמה קאמרי** – דכל מקום שנאמר "ידו" משמע תרי. (**מאי**) **קאמר** – "במקום שסומכין שוחטין", כלומר, דלאחר שסומכין – לאלתר שוחטין, שתבף לסמיכה שחיטה. דהכי מסתבר שפיר. (ענין אחר): "מאי קאמר" – דמשמע ליה דבאותו מקום בבהמה שסומכין, שם שוחטין, והלא אין סמיכה בצואר. נראה לי. **במקום שסומכין** – בעזרה, במקום הטבעות, דבשעת סמיכה היו ישראל רשאין ליכנס שם.

משנה

משנה בחיין ובשחוטין — בכבשי עצרת. ובדבר שאין בו רוח חיים — לחם ומנחות. מה שאין כן בסמיכה — דאין נוהגין בשחוטין, ואין נוהג אלא בדבר שיש בו רוח חיים. **גמרא** שיכול — שיהא האחד סומך לכל החבירים, והלא דין הוא וכו'. בחוברין = בחבירין. נתמעטה בחוברין — שאין כולם צריכין להניף, אלא אחד מניף על יד כולם. ותתרבי תנופה בחוברין — שיהא כולם צריכין להניף. תנופה שנתרבית בשחוטין — בין בשלמי צבור בין בשלמי יחיד. קא הוי חציצה — דכי מניף זה ידו על ידי חבירו — הויא ידו חוצצת בין יד חבירו לזבח. ליניף — חד, והדר ליניף חבריה. תנופה — אחת כתיב, אבל בסמיכה — לא כתיב סמיכה בהדיא, אלא "וסמך" סתם, (יכול) לסמוך והדר לסמוך. והעלהו — לכהן גדול. הושיט הראשון — מאותן שנים עשר שעסוקים בתמיד, וסומך עליהם כהן גדול, וזורקן על האישים, ונשמט השני והלך לו, ובא חבירו שלישי ומושיט לראשון, והראשון — לכהן גדול. משום יקרא דכהן גדול — שיהא נראה כמו שהקריב הוא את כולן, היה סומך עליהן, ולא שתהא סמיכתם נוהגת בשחוטין מן התורה.

הדרן עלך שתי מדות

משנה שתי הלחם, דפוס – פורמ"א בלעז, ובגמרא מפרש היאך עשוי. ובשהוא רודה – מן התנור. נותנן בדפוס – כדי שלא יתקלקלו, וישברו. **גמרא** החלה האחת – בלחם הפנים כתיב. ושמת אותם – שימה ראשונה שאתה עושה מהם, דהיינו בתנור – תהא בלשון "אותם", דמשמע: שהיה נותן שתים בשני דפוסין יחד בתנור. ועדיין היא בצק – נותנה בדפוס. שהדפוס עשוי כמין תיבה פרוצה, ולמר – כמין ספינה רוקדת, כדפליגי לקמן. ומתקן הבצק בתוך הדפוס, שיהא עשוי כעין הדפוס, שהלחם היה לו דפנות ותוך. וכמין דפוס היה לה בתנור – והיו מסיקין אותו עם התנור, ואופה את הלחם. וליהדרה – לאחר שרדה לדפוס קמא שתקנה בו. נפחה – וצריכה דפוס גדול מן הראשון.

כמין

סמיכה שלא נתרבתה בשחוטין — תימה: ותתרבה בשחוטין מקל וחומר מתנופה, שנתמעטה בחוברין, ונתרבתה בשחוטין? **קא** הויא חציצה — והא דכהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף — פירשתי לעיל בפרק "כל המנחות באות מצה" (סא,ב). **בזמן** שכהן גדול רוצה להקטיר — משנה היא במסכת תמיד (לג,ב).

הדרך עלך שתי מדות

שתי הלחם — במשנה ובמקרא קרוי לשון זכר ולשון נקבה. דהכא תנן "שתי הלחם", ובשמואל (א, י) כתיב גבי שאול "ונתנו לך שתי לחם ולקחת מידם". ולעיל פרק "ואלו מנחות" (עה,ב) קרי ליה לשון זכר, דקאמר "בבא מלחם גדול", וכתיב (ישעיה נא) "ולא יחסר לחמו".

ובדפוס היה עושה אותן — אית דגרסי "טפוס", והכל אחד. כמו גיטין (כו,א): "טופסי גיטין", פורמ"א בלעז. ואי אפשר לברר אם היה מתקן הלחם מחוץ לדפוס, שהיה הדפוס בתוך הלחם, או הלחם בפנים. ומתוך הסברא נראה שהלחם בתוך הדפוס. אבל מדקאמר בגמרא: וליהדרה בדפוס קמא! ומשני: כיון דאפי לה — נפחה, משמע שהלחם חוץ לדפוס. דאי בתוך הדפוס — כיון דכמין דפוס היה לה בתנור, היכי מינפחה? הא אין הדפוס מניחה! ועוד: דבכל דוכתא משמע שהיו מדביקין את הפת בתנור, ואם בתוך הדפוס נתונה — אי אפשר להדביקה! ומהא דקתני "וכשהוא רודן, נותנן בדפוס" — אין לדקדק, דשייך רדיה מפני הדפוס, ולא מפני שהודבקה בתנור. **ובשהוא** רודן נותנן בדפוס — הן הקערות של שולחן, כדאמר (מנחות צז,א): "קערותיו" — אלו דפוסין. וכן פירש רש"י בפירושי חומש: שהיה נותנו בקערות, לאחר אפייה. ותימה: הא דפליגי לקמן (צה,ב) באפייתן, אי דחיא שבת. דלמאן דאמר: תנור מקדש — דחיא שבת, משום דאי אפי לה מאתמול — איפסלא בלינה. ולמאן דאמר: אין תנור מקדש — לא דחיא. הא בין למר ובין למר — קערות נתקדשו, כדכתיב בפרשת "נשא": "ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדות את השולחן ואת כל כליו"! ושמא, אף על גב דכתיב גבי שלחן "ועשית קערותיו", מכל מקום "כלי השולחן" מיהא לא מיקרו. אי נמי: מאן דמפרש "קערותיו" — אלו הדפוסים, קסבר: תנור מקדש. אבל מאן דאמר: אין תנור מקדש — היה מפרש ד"קערותיו" היינו קערות שהיו נותנים בהם את הלחם על שתי שולחנות שבאולם, אחד מכסף ואחד מזהב. על של כסף — נותנים לחם הפנים בכניסתן, ועל של זהב — ביציאתן. אבל אין לפרש דעל שולחן של משה שבהיכל היו סודרין בתוך הקערות — דאם כן, שולחן היה מקדש יותר מחמשה עשר טפחים.

ושמת אותם בדפוס — ואם תאמר: והא אפיקתיה לומר שאפייתן שתים שתים? ויש לומר: דאם כן, לכתוב "ונתת אותם", אבל "ושמת" משמע שימה בדפוס.

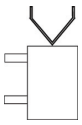
כמין

בַּחַיִּים וּבַשְּׁחוּטִין, וּבְדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּסְמִיכָה. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנַן: "קָרְבָּנוֹ" - לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קָרְבָּן לִסְמִיכָה, שֶׁיָּכוֹל וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמַה תְּנוּפָה שֶׁנִּתְרַבְּתָה בַּשְּׁחוּטִין נִתְמַעֲטָה בַּחוֹבְרִין, סְמִיכָה שֶׁלֹּא נִתְרַבְּתָה בַּשְּׁחוּטִין אֵינוֹ דִּין שֶׁתִּתְמַעֵט בַּחוֹבְרִין! תַּלְמוּד לוֹמַר: "קָרְבָּנוֹ" - לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קָרְבָּן לִסְמִיכָה. וְתִתְרַבֶּה תְּנוּפָה בַּחוֹבְרִין מִקַּל וָחוֹמֶר: וּמַה סְּמִיכָה שֶׁלֹּא נִתְרַבְּתָה בַּשְּׁחוּטִין נִתְרַבְּתָה בַּחוֹבְרִין, תְּנוּפָה שֶׁנִּתְרַבְּתָה בַּשְּׁחוּטִין אֵינוֹ דִּין שֶׁנִּתְרַבְּתָה בַּחוֹבְרִין! מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר, הֵיכִי לִיעֲבִיד? לִינְפּוּ כּוּלְּהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי - קָא הָוְיָא חֲצִיצָה. לֵינִיף וְלִיהֲדַר וְלֵינִיף - תְּנוּפָה אֲמַר רַחֲמָנָא וְלָא תְּנוּפוֹת. וּסְמִיכָה בַּשְּׁחוּטִין לֵיתָא? וְהָתְנַן: בִּזְמַן שֶׁכֹּהֵן גָּדוֹל רוֹצֶה לְהַקְטִיר, הָיָה עוֹלֶה בַּכֶּבֶשׁ וְהַסְּגָן בִּימִינוֹ. הִגִּיעַ לְמַחֲצִית הַכֶּבֶשׁ, אָחַז סְגָן בִּימִינוֹ וְהֶעֱלָהוּ. וְהוֹשִׁיט לוֹ הָרִאשׁוֹן הָרֹאשׁ וְהָרֶגֶל, סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶם וְזוֹרְקָן. הוֹשִׁיט הַשֵּׁנִי לָרִאשׁוֹן שְׁתֵּי יָדַיִם, נוֹתְנוֹ לְכֹהֵן גָּדוֹל, סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶם וְזוֹרְקָן. נִשְׁמַט הַשֵּׁנִי וְהָלַךְ לוֹ, וְכָךְ הָיוּ מוֹשִׁיטִין לוֹ שְׁאָר כָּל הָאֵבָרִים, סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶם וְזוֹרְקָן. וּבִזְמַן שֶׁהוּא רוֹצֶה - הוּא סוֹמֵךְ, וַאֲחֵרִים זוֹרְקִין! - אֲמַר אַבָּיֵי: הָתָם מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּכֹהֵן גָּדוֹל.

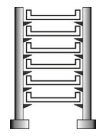
הדרן עלך שתי מדות

שְׁתֵּי הַלֶּחֶם נִילּוּשׁוֹת אַחַת אַחַת, וְנֶאֱפוֹת אַחַת אַחַת. לֶחֶם הַפָּנִים נִילּוּשׁוֹת אַחַת אַחַת, וְנֶאֱפוֹת שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם. וּבִדְפוּס הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתָן. **גמרא** מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "שְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים יִהְיֶה הַחַלָּה הָאֶחָת" - מְלַמֵּד שֶׁנִּילּוּשׁוֹת אַחַת אַחַת. מִנַּיִן שֶׁאַף שְׁתֵּי הַלְּחָם כָּךְ? תַּלְמוּד לוֹמַר "יִהְיֶה". וּמִנַּיִן שֶׁאֲפָיָיתָן שְׁתַּיִם שְׁתַּיִם? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְשַׂמְתָּ אוֹתָם". יָכוֹל אַף שְׁתֵּי הַלְּחָם כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר "אוֹתָם". - הַאי "אוֹתָם" הָא אַפִּיקְתֵּיהּ! - אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא "וְשַׂמְתָּם", מַאי "וְשַׂמְתָּ אוֹתָם"? שָׁמַעְתְּ מִינֵּיהּ תַּרְתֵּי. תָּנוּ רַבָּנַן: "וְשַׂמְתָּ אוֹתָם" - בִּדְפוּס. שְׁלֹשָׁה דְּפוּסִין הֵם: נוֹתְנָהּ לְדֶפוּס, וַעֲדַיִן הִיא בָּצֵק; וּכְמִין דְּפוּס הָיָה לָהּ בַּתַּנּוּר; וּכְשֶׁהוּא רוֹדֶהּ, נוֹתְנָהּ בְּדֶפוּס, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְקַלְקֵל. - וּלְהַדְרָהּ לְדֶפוּס קַמָּא! - כֵּיוָן דְּאָפֵי לָהּ נָפְחָה. אִיתְּמַר: לֶחֶם הַפָּנִים, כֵּיצַד עוֹשִׂין אוֹתוֹ?

רבי

כמין תיבה פרוצה – דשולחן רחבו חמשה לרבי יהודה (מנחות צו,א), ושטה — לרבי מאיר. ולחם ארכו עשרה, ורחבו חמשה. ונותנין ארכו כנגד רחבו של שולחן. וקופל, לרבי יהודה — טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן, ולרבי מאיר — טפחיים מכאן וטפחיים מכאן. נמצא שהיה כמין תיבה פרוצה, שתי דפנות זו כנגד זו, ושוליים רחבין ופרוצה מלמעלה, כמין ספינה רוקדת. ואין לה שוליים, אלא מלמעלה רחבה ומלמטה כלה והולכת עד כאצבע. ושני ראשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה, ומתוך פירושו נראה דפתוח הלחם מלמטה, ושני ראשין חדין. כספינה החדה בראשה ובסופה כדי לרוץ מהרה, כך הלחם חד בראשו ובסופו (של חד) צד אורך השולחן. ולהכי פריך: למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי יתבי קנים? הלא ראשן חדין ואין יכול לישב שם אלא קנה אחד באמצעיתו! ואף על פי שהיו שם ארבעה סניפין של זהב מפוצלין בראשיהן כדי לקבל ראשי קנים, מכל מקום בעינן שיהא לחם משאן חזק באמצען, שלא יתקפלו מכובד הלחם. ומה שצייר בקונטרס צורתו כזה: הם החידודין שבראשו ו ושבסופו של אורך השולחן ולצד רוחבן, שהיו דופני הלחם מאריכין ומרחיבין בענין זה שכופפין לצד ראשו. ולכך מפרש לקמן דסניפין עגיל להו מיעגל. אבל גובה הלחם מאמצעית, לא היה הולך ומגביה בשיפוע מכאן ומכאן, עד שהיה הולך ומרחיב עד חמשה טפחים, והם השוליים הממלאים רחבו של שולחן. ואחד כופל מכאן ומכאן, כמו דופן זקוף. לרבי יהודה — טפחיים ומחצה, ולרבי מאיר טפחיים. כזה: אבל מה שפירש בקונטרס: ושני ראשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה, ואין נוגעין במים. אם רוצה לומר בעין ספינות שלנו, שראשו וסופו משופע והולך ואינו נוגע במים — נמצא דכי מסדר ליה ללחם על השולחן, לא יתיב לחם אקנים המונחים בראש הלחם שתחתיו ובסופו, דלא יתיב אלא אקנה אמצעי בלחודיה! ויש מפרשים: דהיינו הא דפריך "אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת קנים, היכי הוו יתבי?" כלומר, היאך היה יושב הלחם על הקנים? — פירוש: היכי הוו יתבי קנים כמשפטו, שישב הלחם עליהם. ומשני: "מורשא עביד להו" — שהיה מדביק בצק בשולי הלחם מתחתיו בחודו שלמטה, כדי שישען על הקנים. ואין הלשון משמע כן כלל. לפיכך נראה שהלחם בראשו ובסופו שכלפי אורך השולחן אין הולך ומשפע כלל, אלא זקוף. ואם תאמר: למאן דאמר כמין ספינה רוקדת, היכי מיפרשא מתניתין דלחם הפנים ארכו עשרה ורוחבו חמשה, וקופל לרבי יהודה — טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן, ולרבי מאיר — טפחיים. דכיון דלמטה כלה והולך עד באצבע, היכי תנן "נמצא ארכו ממלא רחבו של שולחן"? הא חסר ליה מה ששוליו הולכין וגבוהין מאמצעיתו מכאן ומכאן. דכי פשטת ליה — קממלא ליה ותו לא. וכי משפעת ליה — חסר ליה פורתא! ושמא ההוא פורתא לא חשיב. ועוד קשה: הא דאמר רבי יוחנן (מנחות צו,א): לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל — נמצא שולחן מקדש חמשה עשר טפחים למעלה. הא גבוה טפי לרבי יוחנן גופיה, כיון דאמר כמין ספינה רוקדת! וצריך לומר: דלא הוי טפח, ואמרינן לקמן: כיון דלא הוי טפח — לא קחשיב. ודוחק הוא, שהרי ששה לחמים היו זה על גב זה, ואי לכל חד וחד לא סליק שתות טפח, מאי קא פריך למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בזיכין — הא אין משפיעין השוליים אפילו שתות טפח? ויש לומר: דאפילו הכי משמע ליה דלא יתבי בזיכין שפיר, דבעינן שלא יהו נוגעין כל עיקר. ואם תאמר: אכתי הרי לחם הפנים עוביו טפח, כדאמרינן בפסחים בפרק "כל שעה" (לז,א), נמצא שולחן מקדש טובא! ויש לומר: דאותו עובי טפח היה בתוך הקיפול, שהקיפול טפחיים ומחצה לרבי יהודה או טפחיים לרבי מאיר. **דסמכי** ליה סניפין ללחם — נראה דסניפין רחבין חמשה, כרחבו של לחם. ו"מפוצלין בראשיהן" דאמר — פירש בקונטרס: שראשי הקנים של כל לחם ולחם מונחין באותן פיצולין. ולפירוש זה היו הפיצולין זה למעלה מזה, לרבי יהודה — טפחיים ומחצה, ולרבי מאיר — טפחיים, במדת גובהו של לחם. ואפשר דאותן פיצולין היו בעין פגימות לראשי הסניפין, כמדת עובי הקנה. ותימה: דבמתניתין תנן (מנחות צו,א): ארבעה סניפין של זהב היו שם, מפוצלין בראשיהן, כדי שיהו סומכין בהן את הלחם. וכן קתני לקמן בברייתא: שבהם סומכין את הלחם. ואין מזכיר בשום מקום כלל נתינת ראשי הקנים — משמע דלא בעי העמדה, אלא ללחם התחתון המונח על טהרו של שולחן. ובתוספתא (פרק יא) נמי תניא: ארבעה סניפין היו שם, שבהן סומכין את הלחם — משמע, חלה התחתונה דווקא. ולא אפשר להיות כלל, למאן דאמר כמין ספינה רוקדת! **תלה** — כמו "נפל תילחי תילחי" דפרק "אלו טרפות" (חולין נג,ב).

כמין

כמין תיבה פרוצה – שניטל ביסויה, ושתי דופנותיה זו כנגד זו. כך הלחם היו לו שתי דפנות, ושוליים רחבים. כזה: **כמין ספינה רוקדת** – קוו"ש. ואין לה שוליים, אלא מלמעלה רחבה, ומלמטה כלה והולכת עד כאצבע. כזה: ושני ראשיה חדין והולכין וגבוהין למעלה, ואין נוגעין במים. ולהכי קרי לה "רוקדת" – שמרקדת והולכת מהר. **היינו דיתבי בזיכין** – של לבונה בתוך לחם העליון, כדכתיב (ויקרא כד) "על המערכת לבונה זכה". דהואיל והשוליים רחבים, היו יושבים הבזיכין עליהם יפה. **אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי יתבי בזיכין** – הא אין לו שוליים? **מקום הוה עביד להו** – בעובי אחד הדפנות היה מתקן להן בית מושב. **בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה** – היו הדפנות. **היינו דיתבי קנים** – דקתני מתניתין: עשרים ושמונה קנים היו שם, שהיה נותן שלשה קנים של זהב על הלחם הראשון [האחד], ראשו של קנה על דופן זה, וראשו (של) אחר על דופן זה. ועל הקנים היה מושיב לחם אחר, עד שהם שש חלות זו על זו. ומבדילין הקנים בין חלה לחבירתה, כדי שלא יתעפשו. **אלא למאן דאמר כספינה רוקדת היכי יתבי קנים** – והלא ראשן חדים, ואין יכול לישב שם אלא קנה אחד באמצעיתו? **מורשא עביד להו** – אצל הראש, מכאן ומכאן, ומדביק מעט בצק לקבל את הקנים. **בשלמא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה** – שהיו הדפנות זקופות בשוה – היינו דסמכי סניפין ללחם, דקתניא מתניתא: ארבעה סניפין היו שם, מפוצלין בראשיהן, שנים לסדר זה ושנים לסדר זה. שהלחם מונח ארכו לרוחבו של שולחן, וקופל למעלה מיכן ומיכן שאורך הלחם יתר על רוחב השולחן. והן הן דופני הלחם. ולמאן דאמר כמין תיבה פרוצה, כפול, שהדפנות זקופות בשוה. היינו דסמכי שני סניפין — שקורין פירק"ש, העומדים בקרקע ארוכות וגבוהות עד לחם העליון סומכין הלחם, שלא ישברו דופנותיו. ולהכי מפוצלין בראשיהם פיצולין הרבה כזה: שראשי הקנים שעל כל לחם ולחם מונחין על אותם פיצולין. אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת — עשויין הדפנות בשיפוע, היכי סמכי סניפין ללחם? והלא אין הסניפין נוגעין אלא מעט בראשו של לחם ואין יכול לסמוך שאר דופנותיו שלא ישבר. **דעגיל להו מיעגל** — אין הסניפין עומדין זקופין, אלא עשויים כחצי מעגל שקורין צירקל"א כזה: ואותו עיגול תחת שיפועו של לחם, וסומך את כל הלחם. וראש הסניף סומך לראש הלחם. מיעגל — צירקל"א, כדקרינן "חוני המעגל" על שם עוגה (תענית יט,א). **היינו דבעינן סניפין — שאין שולי הלחם רחבים, ואינו יושב. אגב יוקרא דלחם — שזה מונח על זה מכבידו. תלה** — נשבר, כמו "תילחי תילחי" (חולין נג,ב). סניפין על גבי שלחן מונחים — ודעגיל להו, כדאמרן. אלא למאן דאמר כמין תיבה פרוצה — והוו הדפנות שוות וזקופות, תו לא מצו סניפין למיתב על השלחן! **הלחם מעמיד את הסניפין** — ששיפועו של לחם מונח על קיפולו של סניף, כדאמר "דעגיל מיעגל", והסניף מעמיד הלחם שלא יפול.

כמין

רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: כְּמִין תֵּיבָה פְּרוּצָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין תֵּיבָה פְּרוּצָה, הַיְינוּ דְּהָווּ יָתְבִי בָּזְיכִין. אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת, הֵיכִי הָווּ יָתְבִי בָּזְיכִין? - מָקוֹם עֲבִיד לְהוּ. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין תֵּיבָה פְּרוּצָה, הַיְינוּ דְּהָווּ יָתְבִי קָנִים. אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת, קָנִים הֵיכִי הָווּ יָתְבִי? - מוֹרְשָׁא עֲבִיד לְהוּ. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין תֵּיבָה פְּרוּצָה, הַיְינוּ דְּסָמְכִי לֵיהּ סְנִיפִין לַלֶּחֶם. אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת, הֵיכִי סָמְכִי לֵיהּ סְנִיפִין לַלֶּחֶם? - דַּעֲגִיל לְהוּ מִיעַגַּל. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת, הַיְינוּ דְּבָעֵינַן סְנִיפִין. אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין תֵּיבָה פְּרוּצָה, סְנִיפִין לָמָּה לִי? - אַגַּב יוֹקְרָא דְּלֶחֶם תְּלַת. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת, סְנִיפִין עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן מוּנָּחִין. אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר כְּמִין תֵּיבָה פְּרוּצָה, סְנִיפִין הֵיכָא מַנַּח לְהוּ, אַאַרְעָא מַנַּח לְהוּ?! - אִין, דַּאֲמַר רַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת - סְנִיפִין עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן מוּנָּחִין, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר כְּמִין תֵּיבָה פְּרוּצָה - סְנִיפִין עַל גַּבֵּי קַרְקַע מוּנָּחִין. כְּמַאן אָזְלָא הָא דַּאֲמַר רַבִּי יְהוּדָה: הַלֶּחֶם מַעֲמִיד אֶת הַסְּנִיפִין, וְהַסְּנִיפִין מַעֲמִידִין אֶת הַלֶּחֶם? כְּמַאן דַּאֲמַר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת.

מיתיבי:

כמין כוורת היה לה בתנור – וזה הדפוס שהוא נאפה בו – מרובע, והיינו "כמין תיבה פרוצה" – שיש לה שוליים רחבים ומרובעים. **אימא ופיה דומה כו'** – השוליים עשויין כספינה. **כמין דוקרנין** – כמין קנים הדוקרנין, קנים שיש בהן ענפים הרבה, דהוו מפוצלין. **נפסל במסעות** – כשנוסעין ישראל במדבר ומפרקים המשכן, ונושאים השלחן עם הלחם, כדכתיב (במדבר ד) "ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת" – מי נפסל לחם ביוצא או לא? **בחנייתו נפסל ביוצא** – אם יוצא חוץ לקלעים, כדכתיב "והיתה לאהרן ולבניו ואכלוהו במקום קדוש" (ויקרא כד). **ולחם התמיד עליו יהיה** – אלמא בקדושתיה קאי. **ממקומו** – של שולחן. **במסודר** – על השלחן. [במסולק] – שעדיין לא הגיע זמן לסלק את זה עד שנסעו. ומכל מקום בתוך מחנה הלוים הוא, שנושאין אותן עמהן עם המשכן, ודגלי מחנה ישראל סביב להם. **כי לא מפיק ליה** – מעזרה, והשתא נמי לא אפקיה ממחנה לויה. **לדגלים** – להורות איזה דגל יסע ראשון, ואיזה אמצעי, ואיזה אחרון. **סילוק מסעות** – שהפרוכת נגללות. **קדשים נפסלים ביוצא** – שאין להם קלעים, ואף על פי כן המחנה קדוש, וזבין ומצורעין משתלחין חוץ ממחיצתן. מצורע חוץ למחנה ישראל, והיו מהלכים בסוף מחנה, כדאמר בברכות (נד,א): "את והב בסופה", וזבין חוץ למחנה לויה. **אי אהל מועד דווקא הוא** – אף על גב דהוגללו הפרוכת, כדקתני לעיל. **הכי גרסינן** – אפילו קדשים נמי לא ליפסלו ביוצא, ואי אהל מועד לאו דווקא – הוא אפילו לחם הפנים נמי ליפסול. **אלא כי אתא רבין אמר** – אהל מועד לאו דווקא, דלדגלים הוא דאתא. ומר דמכשיר – במסודר, דכתיב "לחם תמיד עליו יהיה" ומר דפסיל – במסולק. **שמע מינה** – מדקתני: קדשים נפסלים משום פסול יוצא. **יש סילוק מסעות בלילה** – שאם היה נעלה הענן בלילה, היו נוסעים מיד, ולא היו ממתינין עד הבקר. **אימת מידלי** – קלעים. **בלילה לא מצו עקרי** – דכתיב "יומם" ברישא, והדר "לילה". קא משמע לן. **ורמינהי** – דקתני: וזבין ומצורעין משתלחין. **בפסח הבא בטומאה** – כגון שרוב ציבור טמאים, כדאמר (פסחים סו,ב): איש נדחה לפסח שני, ולא ציבור. וטומאת מת הותרה להם, כדכתיב (במדבר ט) "טמא נפש", אבל לא זיבה וצרעת.

כמין כוורת היה לה בתנור — כוורת עגולה היא, כדמוכח בפרק קמא דשבת (ח,א), והכא קתני "כמין טבלא מרובעת"! אלא מנוקב ככוורת של קנים, שישלוט האור בכולו. **מר** אמר במסודר ומר אמר במסולק ולא פליגי — מסקנא דשמעתא, דלא אמרינן "אף על פי שנסע — אהל מועד הוא". והא דמסיק ליה בפרק בתרא דזבחים (קטז,ב) — היינו לענין קדשים קלים, דנאכלין בכל מחנה ישראל ולא בעו אהל מועד. ומיהו קשה: דבפרק "קדשי קדשים" (שם סא,ב) מסיק ליה גבי קדשי קדשים. דמפרש: בשני מקומות קדשים נאכלים, קודם שיעמידו הלוים את המשכן ולאחר שיפרקו הלוים המשכן, ולא מיפסלי ביוצא — משום ד"אף על פי שנסע, אהל מועד הוא"! ויש לומר: דהתם מיירי (קודם) שנפרס אהל מועד, והמזבח וקלעי החצר עומדים במקומן. ואם תאמר: וכיון שנסתלק המזבח, היכי מתאכלן? האמר רבי אלעזר התם: מזבח שנפגם — אין אוכלין בגינו שירי מנחה. ורבי ישמעאל ברבי יוסי נמי קאמר: כל הקדשים שנשחטו שם — פסולין, ואפילו קדשים קלים, והתם מדמי סילוק מסעות לנפגם מזבח! ויש לומר: דאתיא כתנא דפליג ארבי ישמעאל ברבי יוסי. ובקונטרס פירש התם: ד"שני מקומות" — לאו לאחר שנסעו ונסתלק המזבח קאמר, אלא חד מינייהו כדאיתא בעוד שהמשכן נטוי במשפטו, וחד — לאחר שפרקוהו קרשיו וירעיותיו, ועדיין המזבח במקומו. ו"קודם שיעמידו לוים המשכן" דנקט — לאו דווקא נקט חדא, דלא משכחת לה שיהא המזבח מונח קודם העמדת המשכן. שהרי קודם שיחנו בני קהת נושאי המזבחות, היו חונין בני גרשון ובני מררי נושאי המשכן, ומקימין אותו. אבל בנסיעתן, שהיו מורידין המשכן תחלה, ונושאין בני גרשון ובני מררי אחר דגל ראשון, ובני קהת אחר דגל שני, כדי שיהו קודמין בני גרשון בחנייתן, ומעמידין את המשכן לפני בא בני קהת. כדכתיב אחר מסע בני יהודה (במדבר י) "והורד המשכן", ואחר שני דגלים כתיב (שם) "ונסעו הקהתים נושאי המקדש" — דהיינו ארון ומזבחות ובלי שרת. והקימו בני גרשון המשכן, עד בואם של בני קהת. ועוד: אי בששינו את הסדר מוקמת לה, היכי שחטו קרבנם קודם שיעמידו המשכן? הא אמרן ב"איזהו מקומן" (זבחים נה,ב): שלמים ששחטן קודם שיעמידו הלוים את המשכן — פסולין. ואי גרסינן לה, מיתוקמא בששינו את הסדר, וההיא ד"איזהו מקומן" — שלמים דווקא קאמר, ומשום דכתיב בהו "ושחטו פתח אהל מועד", ולא יליף שאר קדשים מינייהו. עד כאן לשונו. והא דתנן גבי תמיד (ל,ב): לא היה השוחט שוחט עד שישמע קול שער גדול שנפתח — למצוה בעלמא. ואם תאמר: ולעיל אמאי איצטריך לשנויי "ההוא לדגלים הוא דאתא", לימא "לקדשים קלים הוא דאתא" כדמוכח בפרק בתרא דזבחים (קטז,ב)! ויש לומר: דאם כן לא הוה ליה למתלייה באהל מועד. ואם תאמר: ולוקמה בקדשי קדשים, וכגון שהמזבח והקלעים במקומן! ויש לומר: דמשמע ליה "ונסע אהל מועד" — שנסתלק הכל, אפילו המזבח. **שמע** מינה יש סילוק מסעות בלילה — פירש בקונטרס: מדקתני קדשים נפסלין. דאי אין סילוק מסעות בלילה, אימת מידלו קלעים? בצפרא — מאי אירא משום יוצא, תיפוק לי דאיפסיל ליה בלינה! תימה: דלמא נפקא מינה היכא דנסעו באמצע היום — דקדשים שנשחטו היום נפסלין משום יוצא, ולא משום לינה! ונראה לפרש: דקאי אפלוגתא דרבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי, דאיירי בלחם הפנים, ומסקינן דמסולק נפסל במסעות. ועל כרחיך בשבת לא היו נוסעין, דאפילו לא היו תחומין מדאורייתא — לא היו יכולין ליסע, משום איסור הוצאה ואיסור מחמר. להכי דייק: דאי אין סילוק מסעות בלילה — תיפסול הלחם בלינה. ואי הוה אמרינן דבשום פעם לא היו נוסעין, אלא או בתחלת היום או בתחלת הלילה — הוה מצינו למימר דדייק מברייתא שפיר.

מֵיתִיבִי: כְּמִין כַּוָּורֶת הָיָה לָהּ בַּתַּנּוּר, וְדוֹמֶה כְּמִין טַבְלָא מְרוּבַּעַת! - אֵימָא: וּפִיהָ דּוֹמֶה כְּמִין טַבְלָא מְרוּבַּעַת. תַּנְיָא כְּמַאן דְּאָמַר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת, דְּתַנְיָא: אַרְבָּעָה סְנִיפִין שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם, מְפוּצָּלִין מֵרָאשֵׁיהֶן, כְּמִין דַּקְרָנִין הָיוּ, שֶׁסּוֹמְכִין בָּהֶן אֶת הַלֶּחֶם, שֶׁהוּא דּוֹמֶה כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶדֶת. אִיבַּעְיָא לְהוּ: לֶחֶם הַפָּנִים נִפְסָל בְּמַסָּעוֹת, אוֹ אֵינוֹ נִפְסָל בְּמַסָּעוֹת? רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. חַד אָמַר: נִפְסָל, וְחַד אָמַר: אֵינוֹ נִפְסָל. מַאן דַּאָמַר נִפְסָל - דִּכְתִיב "כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ", מַה בַּחֲנָיָתוֹ נִפְסָל בְּיוֹצֵא, אַף בִּנְסִיעָתוֹ נִפְסָל בְּיוֹצֵא. מַאן דַּאָמַר אֵינוֹ נִפְסָל - דִּכְתִיב "וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה". - וְאִידָךְ נַמִי, הָא כְּתִיב "כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ"! - לְאִידָךְ גִּיסָא, מַה בַּחֲנָיָתוֹ כִּי לֹא יָצָא מִמְּקוֹמוֹ לָא מִיפְסִיל, אַף בִּנְסִיעָתוֹ כִּי לֹא יָצָא מִמְּקוֹמוֹ לָא מִיפְסִיל. - וְאִידָךְ נַמִי, הָא כְּתִיב "וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה"! אֶלָּא כִּי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר: בְּמִסּוּדָּר - דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, אֶלָּא כִּי פְּלִיגִי - בְּמִסּוּלָּק. מַאן דַּאָמַר נִפְסָל - דִּכְתִיב "כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ", מַה בַּחֲנָיָתוֹ נִפְסָל בְּיוֹצֵא, אַף בִּנְסִיעָתוֹ מִיפְסָל בְּיוֹצֵא. לְמַאן דַּאָמַר אֵינוֹ נִפְסָל - דִּכְתִיב "וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד", אַף עַל פִּי שֶׁנָּסַע - אֹהֶל מוֹעֵד הוּא. - וְאִידָךְ נַמִי, הָכְתִיב "כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסָּעוּ"! - לְאִידָךְ גִּיסָא, מַה בַּחֲנָיָתוֹ כִּי לָא מַפֵּיק לֵיהּ - לָא מִיפְסִיל, אַף בִּנְסִיעָתוֹ כִּי לָא מַפֵּיק לֵיהּ - לָא מִיפְסִיל. - וְאִידָךְ נַמִי, הָא כְּתִיב "וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד"! - הַהוּא לְדָגְלִים הוּא דַּאֲתָא. - וְאִידָךְ? - מִ"מַּחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנוֹת" נָפְקָא. מֵיתִיבִי: בְּשָׁעַת סִילּוּק מַסָּעוֹת - קָדָשִׁים נִפְסָלִין בְּיוֹצֵא, וְזָבִין וּמְצוֹרָעִין מְשַׁתַּלְּחִין חוּץ לְמַחֲנֵה שְׁכִינָה! מַאי לָאו אֲפִילּוּ לֶחֶם הַפָּנִים! - לָא, בַּר מִלֶּחֶם הַפָּנִים. - מַה נַּפְשָׁךְ? אִי אֹהֶל מוֹעֵד דַּוְקָא הוּא - אֲפִילּוּ לֶחֶם הַפָּנִים נַמִי! אֶלָּא כִּי אָתָא רָבִין אָמַר: מָר אָמַר בְּמִסּוּדָּר, וּמָר אָמַר בְּמִסּוּלָּק, וְלָא פְּלִיגִי. אָמַר אַבָּיֵי, שְׁמַע מִינָּהּ: יֵשׁ סִילּוּק מַסָּעוֹת בַּלַּיְלָה. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֵין סִילּוּק מַסָּעוֹת בַּלַּיְלָה, אֵימַת מְדַלְּיָא? לְצַפְרָא, מַאי אִירְיָא מִשּׁוּם יוֹצֵא? תֵּיפּוֹק לִי דְּאִיפְּסִיל לֵיהּ בְּלִינָה? - פְּשִׁיטָא, "לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה" כְּתִיב! - מַהוּ דְּתֵימָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דַּעֲקוֹר בֵּימָמָא, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא עָקוֹר בֵּימָמָא - בְּלֵילְיָא לָא מָצוּ עָקְרֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. וּרְמִינְהִי: הוּגְלְלוּ הַפָּרוֹכֶת, הוּתְּרוּ הַזְּבָנִין וּמְצוֹרָעִין לִיכָּנֵס לְשָׁם! אֲמַר רַב אַשִׁי, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָא רַבָּנַן. דְּתַנְיָא, רבי

הוּא - אֲפִילּוּ קָדָשִׁים נַמִי! אִי אֹהֶל מוֹעֵד לָאו דַּוְקָא הוּא - אֲפִילּוּ לֶחֶם הַפָּנִים נַמִי! אֶלָּא כִּי אָתָא רָבִין אָמַר: מָר אָמַר בְּמִסּוּדָּר, וּמָר אָמַר בְּמִסּוּלָּק, וְלָא פְּלִיגִי. אָמַר אַבָּיֵי, שְׁמַע מִינָּהּ: יֵשׁ סִילּוּק מַסָּעוֹת בַּלַּיְלָה. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֵין סִילּוּק מַסָּעוֹת בַּלַּיְלָה, אֵימַת מְדַלְּיָא? לְצַפְרָא, מַאי אִירְיָא מִשּׁוּם יוֹצֵא? תֵּיפּוֹק לִי דְּאִיפְּסִיל לֵיהּ בְּלִינָה? - פְּשִׁיטָא, "לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה" כְּתִיב! - מַהוּ דְּתֵימָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דַּעֲקוֹר בֵּימָמָא, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא עָקוֹר בֵּימָמָא - בְּלֵילְיָא לָא מָצוּ עָקְרֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. וּרְמִינְהִי: הוּגְלְלוּ הַפָּרוֹכֶת, הוּתְּרוּ הַזְּבָנִין וּמְצוֹרָעִין לִיכָּנֵס לְשָׁם! אֲמַר רַב אַשִׁי, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָא רַבָּנַן. דְּתַנְיָא,

אין טמאי מתים משתלחים — כגון עכשיו, שהוגללו הפרוכת, דאין מחיצה לטמאי מתים להשתלח, דטמא מת מותר ליכנס למחנה לויה, כדאמרינן בסוטה פרק "היה נוטל" (כ,ב), ובפסחים ברייש "אלו דברים" (סז,א): לא טמא מת בלבד אמרו, אלא אפילו מת עצמו, שנאמר "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" — עמו במחיצתו. ואם תאמר: והיכי ילפינן טמא מת ממת? שאני מת דאין לו טהרה במקוה, כדאיתא בסוף עירובין (קד,ב): המכניס שרץ למקדש — פטור. ואף על פי שהיו נושאין ארונו של יוסף עמו במחיצתו. ומכל מקום קשה: הא קא חשיב רבותא, אפילו מת עצמו! ויש לומר: דסבר כמאן דאמר חייב. אי נמי: חשיב במינו טהרה במקוה, דיש לאדם חי טהרה. **לישתו** ועריכתו בחוץ — אלמא מדת יבש לא נתקדשה. דאי נתקדשה — מיגנייא מילתא אי אפיק להו אבראי. ולא כפירוש הקונטרס דמפרש מטעם פסול יוצא. דמשום קידוש כלי — לא מיפסיל ביוצא, כדפרישית בפרק קמא (ט,א). והאי ד"כל המנחות נילושות בפושרין, אפילו מנחת מאפה" פירשתי בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נה,א).

שהוא קשה כברזל — שבח הוא לתלמידי חכמים, כדאמר בפרק קמא דתענית (ז,א): כל תלמיד חכם שאינו קשה כברזל — אינו תלמיד חכם.

ומאי קושיא דילמא עשרון לא מקדש תנור מקדש — תימה: אבתי קשיא סיפא, דקתני: חביתי כהן גדול — לישתן ועריכתן בפנים. אלמא, מדת יבש נתקדשה! ויש לומר: דאף על גב דעשרון לא נמשח, חצי עשרון — נמשח, משום דאמרינן בפרק קמא (מנחות ח,א): חביתי כהן גדול, רבי יוחנן אמר: אינה קדושה לחצאין. ובההיא שמעתא אמר רבי חנינא: אין מנחה קדושה בלא שמן. ואם כן, צריך להניח בביסא או בכלי שרת אחד עשרון שלם של חביתין, ושלשת לוגין שמן, כדי לקדשן בכלי שרת. ובתוך הביסא עצמה היה נותן הסולת לצד אחד, והשמן לצד אחר — לפי שצריך אחר כך לחלק הסולת בפני עצמו בחצי עשרון, והשמן בפני עצמו לוג ומחצה שחרית ולוג ומחצה בין הערבים. וכיון דאתקדש בכלי שרת — גנאי הוא להשימן אחר כך בכלי חול. ולא מסתבר למימר שיוכל לחלוק הסולת והשמן קודם שיתקדש בביסא, ויניח בתוך הביסא עצמה של שחרית לצד אחד, ושל בין הערבים לצד אחר. דהא דריש בפרק קמא (שם): אמר קרא "מנחה מחציתה" — הבא מנחה, ואחר כך חוצהו. ומיהו למאן דאמר בפרק קמא (שם): קדושה לחצאין, ומחצה משלם דמביא, לא נצרכא אלא להביאה שלם מביתו, קשה: מאי שנא חצי עשרון דנמשח, ומאי שנא עשרון דלא נמשח? ויש פירושים מרש"י שכתוב בהן בסוף "התכלת" (מנחות נ,ב): לפי שהיו צריכין לעשרון למדוד בו שאר מנחות, כל יחיד המתנדב מנחה, ופעמים מוציאו לחוץ. אבל חצי עשרון היה מיוחד לכהן גדול, ולא היה צריך למנחת נדבה של יחיד. ולא יתכן טעם זה כלל, דהא בפרק "כל המנחות באות מצה" (מנחות נז,ב) דדרשינן מקרא, דמנחת יבש לא נתקדשה, מדכתיב "חמץ תאפינה ביכורים לה'", אימתי הם "לה'"? לאחר שאפייה. ואף על גב דההוא קרא, גבי עשרון כתיב — לא שנא. ונראה לפרש: דלישה ועריכה דלחם הפנים ושתי הלחם — מדת יבש הוא, דאין בהן שמן, ולישתן ועריכתן לא היתה בכלי הלח. אבל לישה ועריכה דחביתין היה בכלי הלח, דיש בה שמן שנמדד בלוג. ומדת הלח נמשחה לכולי עלמא, ובין למאן דאמר בפרק "ואלו מנחות" (מנחות עה,א): בוללן סולת, בין למאן דאמר בוללן חלות — מכל מקום בכלי שהיה לש ועורך, היה בולל. לפיכך צריך בכלי שרת. והא דנקט במתניתין "חביתי כהן גדול" — לאו דוקא, דהוא הדין שאר מנחות הטעונות שמן, כדאיתא בתוספתא דקתני: מנחה, יש בה מעשה כלים בפנים טחינתו והרקדתו בחוץ, ולישתו ועריכתו בפנים, כל מעשיהן בפנים. ובזר כשרות עד שיבואו לבית הקמיצה. והא דלא תני במתניתין אלא חביתין — יש לומר: משום דחביתין חלוקין משתי הלחם ולחם הפנים בשני דברים: דאלו — לישתן ועריכתן בחוץ, ואינן דוחות את השבת. ואלו — לישתן ועריכתן בפנים ודוחות את השבת. ועוד נראה: דמתניתין נמי קתני שאר מנחות, דקתני בסיפא: כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים, ופירש בקונטרס: לישה ועריכה — הכל בכלי שרת בפנים ולא בחוץ. ואף על גב דמשמע פירוש הקונטרס, שזו היא נמי פירושו של "ואין בהן מעשה כלי בחוץ", והכל חדא מילתא הוא, נראה לפרש: ד"אין בהן מעשה כלי בחוץ" — אטחינה והרקדה קאי, דלא בעו כלי שרת, כי היכא דתוספתא. **אלא** דרב אשי ברותא היא — ותברה, מי ששנה זו — לא שנה זו. **דרך** חולין אפיתו להו אף כי היום יקדש בכלי איפסיל ליה בלינה — ואף על גב דאין כלי שרת מקדשין אלא בזמנן, וזה אין זמנו בערב שבת — לדבריהם קאמר להו, כדפרישית בסוף "התכלת" (מנחות נא,א) [דיבור המתחיל "אפי לה"].

כלל

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יָכוֹל דָּחֲקוּ זָבִין וּמְצוֹרָעִין וְנִבְנְסוּ לַעֲזָרָה בְּפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה, יָכוֹל יְהוּ חַיָּיבִין? תַּלְמוּד לוֹמַר "וּישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ", בְּשָׁעָה שֶׁטְּמֵאֵי מֵתִים מְשֻׁתַּלְּחִין - זָבִין וּמְצוֹרָעִין מְשֻׁתַּלְּחִין, אֵין טְמֵאֵי מֵתִים מְשֻׁתַּלְּחִין - אֵין זָבִין וּמְצוֹרָעִין מְשֻׁתַּלְּחִין. **מִשְׁנָה** אַחַת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְאַחַת לֶחֶם הַפָּנִים - לִישָׁתָן וַעֲרִיכָתָן בַּחוּץ, וַאֲפִייָתָן בִּפְנִים, וְאֵינָן דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בִּפְנִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לְעוֹלָם הֱוֵי רָגִיל לוֹמַר: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים כְּשֵׁרוֹת בָּעֲזָרָה וּכְשֵׁרוֹת בְּבֵית פָּאגֵי. **גְּמָרָא** הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמְרַתְּ "לִישָׁתָן וַעֲרִיכָתָן בַּחוּץ" - אַלְמָא מִדַּת יֹבֶשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה, "וַאֲפִייָתָן בִּפְנִים" - אַלְמָא מִדַּת יֹבֶשׁ נִתְקַדְּשָׁה! אָמַר רַבָּה: הִקְשָׁה אָדָם קָשֶׁה, שֶׁהוּא קָשֶׁה כְּבַרְזֶל, וּמָנוּ? - רַב שֵׁשֶׁת. - מַאי קַשְׁיָא? דִּילְמָא עִשָּׂרוֹן - לֹא מְקַדֵּשׁ, תַּנּוּר - מְקַדֵּשׁ! אֶלָּא אִי קַשְׁיָא הָא קַשְׁיָא: "וַאֲפִייָתָן בִּפְנִים" - אַלְמָא תַּנּוּר מְקַדֵּשׁ, "וְאֵין דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת" - אִיפְּסְלָה בְּלִינָה! אֶלָּא אָמַר רָבָא: הִקְשָׁה אָדָם קָשֶׁה, שֶׁהוּא קָשֶׁה כְּבַרְזֶל, וּמָנוּ? - רַב שֵׁשֶׁת. אָמַר רַב אַשִׁי: מַאי קוּשְׁיָא? דִּילְמָא מַאי "מִבִּפְנִים"? - בְּמָקוֹם זְרִיזִין. וְהָא דְּרַב אַשִׁי בְּרוּתָא הִיא, מַה נַּפְשָׁךְ? אִי אֲפִייָה בָּעֵינַן זְרִיזִין - לִישָׁה וַעֲרִיכָה נַמִּי [בָּעֵינַן] זְרִיזִין! וְאִי לִישָׁה [וַעֲרִיכָה] לָא בָּעֵינַן זְרִיזִין - אֲפִייָה נַמִּי לָא בָּעֵינַן זְרִיזִין! אֶלָּא דְּרַב אַשִׁי בְּרוּתָא הִיא. "רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל מַעֲשֵׂיהֶן בִּפְנִים" [וכו']. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בַּר כָּהֲנָא: וּשְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ "וְהוּא דֶּרֶךְ חֹל אַף כִּי הַיּוֹם יִקְדַּשׁ בַּכֶּלִי", רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: בְּחוֹל אַשְׁכַּחְינְהוּ דְּקָא אָפוּ לֵיהּ, אָמַר לְהוּ: דֶּרֶךְ חוֹל קָא אָפֵיתוּ לֵיהּ? "אַף כִּי הַיּוֹם יִקְדַּשׁ בַּכֶּלִי", אִיפְּסִיל לֵיהּ בְּלִינָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: בְּשַׁבָּת אַשְׁכַּחְינְהוּ דְּקָא אָפוּ לֵיהּ, אָמַר לְהוּ: לָא דֶּרֶךְ חוֹל בְּעִיתוּ לְמֵיעְבְּדֵיהּ? מִידֵּי תַּנּוּר מְקַדֵּשׁ? שֻׁלְחָן הוּא דְּמְקַדֵּשׁ. וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ דִּבְשָׁעַת אֲפִייָה אַשְׁכַּחְינְהוּ? וְהָכְתִיב "וַיִּתֵּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ כִּי לֹא הָיָה שָׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי ה'"! אֶלָּא מַאי "דֶּרֶךְ חֹל" דְּקָא אָמַר לְהוּ? - הָכִי קָא אָמַרוּ לֵיהּ: לֵיכָּא לֶחֶם כִּי אִם "לֶחֶם הַפָּנִים הַמּוּסָרִים מִלִּפְנֵי ה'". אָמַר לְהוּ: לָא מִיבָּעְיָא הַאי, דְּבֵינָן דְּנָפַק לֵיהּ מִמְּעֲלָה - דֶּרֶךְ חוֹל הוּא, אֶלָּא אֲפִילּוּ הָאֵיךְ נַמִּי דְּ"הַיּוֹם יִקְדַּשׁ בַּכֶּלִי" הָכוּ לֵיהּ דְּלֵיכּוֹל,

מסוכן

אין טמאי מתים משתלחים — כגון עכשיו, שהוגללו הפרוכת, דאין מחיצה לטמאי מתים להשתלח, דטמא מת אינו אסור אלא בעזרה בלבד, ועכשיו כשהוגלגל פרוכת – אין מחיצה לטמאי מתים להשתלח. דטמא מת מותר ליכנס במחנה לויה, דכתיב "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" – במחיצתו. וכדאמר בפסחים (סז,א): ובלבד שלא יכנס למחנה שכינה, דהיינו עזרה. והא רבנן דאמרו: אף על פי שטמאי מתים אין משתלחין, זבים ומצורעים – משתלחין. **משנה** **לישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים** – מפרש בגמרא. **ואינן דוחות את השבת** – אפייתן. **וכשרות בבית פאגי** – בכל ירושלים, דקא סבר: אפייתן נמי בחוץ. **גמרא** **אלמא מדת יבש** – כגון עשרון שנמדדו בו. **נתקדשו** – ואי נפקי – מיפסלא ביוצא. **הקשה** – בתירוץ זה. **אדם** קשה – חכם ומחודד לחתך הלכה כברזל. **איפסלו בלינה** – דכל המנחות, משנתקדשו בכלי – נפסלים. והאי, כיון דאיקדיש מאתמול בתנור – איפסיל בלינה קודם שיסדרנו על השולחן. **במקום זריזים** – ולא בעזרה ממש, אלא בחוץ יאפוהו כהנים זריזים שלא יחמיץ. **ושניהם** – רבי יהודה ורבי שמעון. **בחול** – בערב שבת אשכחינהו דוד לכהנים דקאפו ליה. דרך חול **קא אפיתו** – כלומר, בחול קאפיתו ליה? בתמיה. **אף כי היום יקדש בכלי** – התנור ואיפסיל ליה למחר בלינה, אלמא תנור מקדש ודוחה שבת. **מידי תנור מקדש** – דיראים אתם שלא יפסל בלינה, ואף כי היום יקדש בכליו? בתמיה קאמר להו: וכי היום יקדש בתנור? **דנפקא ליה ממעילה** – דכיון שסילקו (בו), מותר לכהנים. וכל שיש לו שעת היתר לכהנים – אין בו מעילה. ולא מיבעיא הך שכבר נסתלק, אפילו זה אם היום יקדש בכלי שסידרתם על השולחן, הבו ליה.

מסוכן

מְסוּבָּן הוּא. וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בִּגְמָרָא פְּלִיגִי. דַּיְקָא נַמִּי, דְּקָתָנֵי, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם הֱוֵי רָגִיל לוֹמַר: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים כְּשֵׁרוֹת בָּעֲזָרָה וּכְשֵׁרוֹת אַבֵּית פָּאגֵי. שְׁמַע מִינָּהּ. **משנה** חֲבִיתֵי כֹהֵן גָּדוֹל - לֵישָׁנָן וַעֲרֵיכָתָן וַאֲפִיָּתָן בְּפָנִים, וְדוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת, טְחִינָתָן וְהַרְקָדָתָן אֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת - אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, וְשֶׁאִי אֶפְשָׁר לָהּ לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת - דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. כָּל הַמְּנָחוֹת יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֶׂה כְּלִי בִּפְנִים, וְאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂה כְּלִי בַּחוּץ. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם - אָרְכָּן שִׁבְעָה טְפָחִים, וְרָחְבָּן אַרְבָּעָה טְפָחִים, וְקַרְנוֹתֶיהָ אַרְבַּע אֶצְבָּעוֹת. לֶחֶם הַפָּנִים - אָרְכָּן עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְרָחְבָּן חֲמִשָּׁה טְפָחִים, וְקַרְנוֹתָיו שֶׁבַע אֶצְבָּעוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁלֹּא תִּטְעֶה, זד"ד יה"ז. בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר: "וְנָתַתָּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד", "לֶחֶם פָּנִים" - שֶׁיִּהוּ לוֹ פָּנִים. הַשּׁוּלְחָן אָרְכּוֹ עֲשָׂרָה וְרָחְבּוֹ חֲמִשָּׁה, לֶחֶם הַפָּנִים אָרְכּוֹ עֲשָׂרָה וְרָחְבּוֹ חֲמִשָּׁה, נוֹתֵן אָרְכּוֹ כְּנֶגֶד רָחְבּוֹ שֶׁל שׁוּלְחָן, וְכוֹפֵל טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה מִכָּאן וּטְפָחַיִם וּמֶחֱצָה מִכָּאן. נִמְצָא אָרְכּוֹ מְמַלֵּא רָחְבּוֹ שֶׁל שׁוּלְחָן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַשֻּׁלְחָן אָרְכּוֹ שְׁנֵים עָשָׂר וְרָחְבּוֹ שִׁשָּׁה, לֶחֶם הַפָּנִים אָרְכּוֹ עֲשָׂרָה וְרָחְבּוֹ חֲמִשָּׁה, נוֹתֵן אָרְכּוֹ כְּנֶגֶד רָחְבּוֹ שֶׁל שׁוּלְחָן, וְכוֹפֵל טְפָחַיִם מִכָּאן וּטְפָחַיִם מִכָּאן וּמֶחֱצָה רֵיוַח בָּאֶמְצַע, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא הָרוּחַ מְנַשֶּׁבֶת בָּהֶם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: שָׁם הָיוּ נוֹתְנִין שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. אָמְרוּ לוֹ, וַהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה"! - אָמַר לָהֶם, הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה". וְאַרְבָּעָה סְנִיפִין שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם מְפוּצָלִין מֵרָאשֵׁיהֶן, שֶׁהָיוּ סוֹמְכִין בָּהֶם, שְׁנַיִם לְסֵדֶר זֶה וּשְׁנַיִם לְסֵדֶר זֶה, וְעֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה קָנִים כַּחֲצִי קָנֶה חָלוּל, אַרְבָּעָה עָשָׂר לְסֵדֶר זֶה וְאַרְבָּעָה עָשָׂר לְסֵדֶר זֶה. לֹא סִידּוּר קָנִים וְלֹא נְטִילָתָם דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, אֶלָּא נִכְנָס מֵעֶרֶב שַׁבָּת וְשׁוֹמְטוֹ וְנוֹתְנוֹ לְאָרְכּוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן. כָּל הַכֵּלִים שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, אָרְכָּן לְאָרְכּוֹ שֶׁל בַּיִת. **גמרא** "כָּל הַמְּנָחוֹת יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֵׂה כְּלִי מִבִּפְנִים". שְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי: זוֹ מִנַּיִן? אָמַר לָהֶם, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר "וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְשְׁלוּ שָׁם הַכֹּהֲנִים אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָאָשָׁם אֲשֶׁר יֹאפוּ אֶת הַמִּנְחָה לְבִלְתִּי הוֹצִיא אֶל הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה", מִנְחָה דּוּמְיָא דְּאָשָׁם וְחַטָּאת, מָה אָשָׁם וְחַטָּאת טְעוּנִין כְּלִי, אַף מִנְחָה נַמִּי טְעוּנָה כְּלִי. "הַשּׁוּלְחָן אָרְכּוֹ עֲשָׂרָה". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר טְפָחַיִם וּמֶחֱצָה כּוֹפֵל, נִמְצָא שֻׁלְחָן מְקֻדָּשׁ חֲמִשָּׁה עָשָׂר טְפָחִים לְמַעְלָה. לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר טְפָחִים כּוֹפֵל, נִמְצָא שֻׁלְחָן מְקֻדָּשׁ שְׁנֵים עָשָׂר טְפָחִים לְמַעְלָה. וְהָאִיכָּא קָנִים! קָנִים שִׁקּוּעֵי מְשַׁקַּע לְהוּ. מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם אִיעֲפּוּשֵׁי לֶחֶם, סוֹף סוֹף קָא מִיעֲפֵשׁ לַחֶם! דְּמַגְּבֵהּ לֵיהּ פּוּרְתָּא. וְהָאִיכָּא הַהוּא פּוּרְתָּא! כֵּיוָן דְּלָא הֲוֵי טֶפַח לָא חָשִׁיב לֵיהּ. - וְהָאִיכָּא בָּזִיכִין! - בְּגַוַּיהּ דְּלֶחֶם הֲווּ יָתְבִי, וּלְבַהֲדֵי לֶחֶם הֲווּ קָיְימִי. - וְהָאִיכָּא קְרָנוֹת! - קְרָנוֹת לְגַוַּיהּ דְּלֶחֶם כָּיְיפִ לְהוּ, וְלֶחֶם עֲלַיְיהוּ נָח לֵיהּ.

והאיכא

מסובן הוא – שאחזו בולמוס, ותנן: מי שאחזו בולמוס – מאבילין אותו עד שיאורו עיניו, אפילו ביום הכפורים, ביומא בפרק בתרא (פג,א). **בגמרא פליגי** – מר גמיר ליה מרביה דתנור מקדש, ומר גמיר דלא מקדש. **דיקא נמי** – דבגמרא פליגי, ולא בקראי, מדנקט האי לישנא "לעולם הוי רגיל לומר" כו'. **משנה חביתי כהן גדול לישתן ועריכתן בפנים** – ולדברי הכל אותו חצי עשרון שהיה חולק בו עשרונו של כהן גדול – נמשח. והאי דלא משחו עשרון שלם – מפני שכל אדם מודד בו מנחתו, דפעמים שמוציאו לחוץ. אבל זה אינו מסור אלא לכהנים לחצות בו עשרונים. **ושאי אפשר** – אפייתן אי אפשר לעשות מאתמול, ולא לישה ועריכה. דכיון דקדשה בכלי – מיפסל בלינה. **מעשה כלי** – לישה ועריכה – הכל בכלי שרת בפנים, ולא בחוץ. **וקרנותיה** – שהיה מדביק בצק לכל זוית, כעין קרנים. ואורך הקרן – ארבע אצבעות. **שלא תטעה** – בין שתי הלחם ללחם הפנים, בין בשיעור רוחב בין בשיעור אורך וקרנות. **זד"ד יה"ז** – זד"ד – שתי הלחם: אורכה – ז', ורחבה – ד', וקרנותיה – ד'. יה"ז – לחם הפנים: ארכו – י', ורחבו – ה', וקרנותיו – ז'. **שיהא לו פנים** – דפנות. [לישנא אחרינא]: שיהא לו פנים – זויות, והן הן הקרנות. **ארכו עשרה ורחבו חמשה** – כדכתיב "אמתים ארכו ואמה רחבו". ורבי יהודה לטעמיה, דאמר: אמת כלים – באמת בת חמשה. ונותן אורכו של לחם כנגד רוחבו של שלחן. **וכופל** – הלחם. **טפחיים ומחצה** – למעלה מיכן ומיכן, ובהן הן הקרנות, ונמצאו זקופות בשוה לשפת השלחן. ולמאן דאמר: כמין ספינה רוקדת – הוו הנך דפנות הולכות וזוקפות בשיפוע. **ונמצא ארכו ממלא רחבו של שלחן** – ורחבן מחזיק חצי אורך השלחן. וכשהיה סודר האחר אצלו, נמצא שלחן כולו מלא. **אורכו שנים עשר** – רבי מאיר לטעמיה, דאמר: כל האמות היו בבינונית, והלחם עשרה, דבהא לא פליג. **וטפחיים ריוח באמצע** – בין שתי הסדרים. דרוחב הלחם אינו אלא חמשה, ושני הסדרים מחזיקים עשרה טפחים כאורך השלחן – פשו להו טפחיים, והם ריוח בין סדר לסדר, שתהא רוח מנשבת בהם, שלא יתעפשו. **אבא שאול אומר שם** – באותו ריוח שבין סדר לסדר, בו נותנין בזיכים. **על המערכת** – "על" ממש. **ועליו מטה** – הוי אותו "על" בסמוך. **המפוצלים** – לתת ראשי הקנים באותן פיצולין, והרבה פיצולין יש בהן למנין הקנים. **עשרים ושמונה קנים** – בגמרא מפרש כמה קנים ללחם. **לא סידור הקנים** – במערכת החדשה, ולא נטילתן מעל הישנה דוחה שבת. **שומטן** – מבין כל לחם ולחם, ומניחן לאורכו של שלחן. ולמחר מסדר הלחם, ולמוצאי שבת נותן הקנים בין כל לחם ולחם, כמשפטן. **כל הכלים** – כגון שולחנות, אורכן לאורכו של בית, ממזרח למערב. **גמרא זו** מנין – שהמנחות טעונות כלי? **מה חטאת ואשם טעונין כלי** – דכתיב "אשר יבשלו", ואין בישול בלא כלי. ובפנים משתעי קרא, דכתיב (יחזקאל מו) "לבלתי הוציא אל החיצונות". **חמשה עשר טפחים** – שני טפחים ומחצה לכל לחם, והם שש חלות זו על גב זו – נמצא שלחן מקדש כו'. ונפקא מינה, דאי יהיב באויר השלחן מידי, בתוך חמשה עשר טפחים – מקדש ליה, ליפסל בלינה. **והאיכא קנים** – שבין כל לחם ולחם, ואיכא טפי? **משקע להו** – פגימות עושה בלחם, בעוד שהיה בצק, והקנים היו משוקעים בהם, ואינו מגביה הלחם. **וקא פריך מאי טעמא** – כלומר, מכדי קנים מאי טעמא היו בין כל לחם? **משום עיעפושי** – שיהא אויר בינתים, שלא יתעפשו. **סוף סוף** – כיון דמשקע להו, ליכא אוירא, ומיעפש הלחם. **פורתא** – שלא יהא משוקע כל כך. **והאיכא בזיכין** – קשיא לי: אמאי פריך הכי, דהא שלחן לא מקדש להו לבזיכין? **והאיכא קרנות** – שבולטין, ועשויין בראשי הדופן? והאיכא

כלל אמר רבי עקיבא כו' — בפרק "רבי אליעזר אומר אם לא הביא" (שבת קלג,א) ובפרק "אלו דברים" (פסחים סט,ב) פסק כרבי עקיבא — משום דאיכא צריכותא גבי פסח ומילה, אבל הכא — ליכא צריכותא. ומיהו אמילתיה דרבי עקיבא לא בעי צריכותא, דאשמעינן בכל דוכתא מאי דדחי שבת. **כל** הכלים שהיו במקדש אורכן לאורכו של בית — בגמרא תניא: חוץ מארון, שאורכו לרוחבו של בית. ובשולחן ומנורה פליגי רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון, ומתניתין כרבי, דאמר: מזרח ומערב מונחין. **שאלו** את רבי זו מנין — אמתניתין קאי, וקאמר: מנין שכל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים. ולא לענין קמיצה מכלי שרת וקידוש קומץ בכלי שרת איירי — דבהאי קרא דמייתי, איירי בבישול חטאת ואשם ואפיית מנחה, ולא מיירי בקידוש קומץ כלל. ומהיקשא ד"זאת התורה" נפקא לן לעיל בסוף פרק "התודה" (פב,ב): מה עולה טעונה כלי, דכתיב "ויקח את המאכלת" — אף כל טעון כלי, וקמיצה בנגד שחיטה, וקידוש קומץ בנגד קבלה, כדאמר לעיל בפרק שני (יג,ב). אלא הכא בלישה ועריכה ואפיה של מנחה מיירי, דאיתקש אפיה דמנחה לבישול דחטאת ואשם, מה הם טעונין כלי — דכתיב "וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר, ואם בכלי נחושת בושלה". ומיהו מזה אין ראיה, דלאו למירמי חובה קאמר, אלא כדפירש בקונטרס: דכתיב "אשר תבושל בו", ואין בישול בלא כלי. ובפנים משתעי קרא, דאי בחוץ — הרי חטאת ואשם נפסל ביוצא. ועוד כתיב ביה "לבלתי הוציא אל [החצר] החיצונה", אף אפיה דמנחה טעונין כלי שרת, והוא הדין לישה ועריכה. וצריך לדקדק: לאיזו מנחה איצטריך קרא, אי למנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור — הא כתיב בהו כלי! ואילו למנחת סלת — אין בה אפיה קודם קמיצה!

והאיכא בזיכין — הקשה בקונטרס: אמאי פריך הכי, דהא שולחן לא מקדש להו לבזיכין? ונראה: דלא קשה (ליה) מידי, דהא אמרינן בפרק קמא (מנחות ז,א) דקומץ מנחה מכלי שעל גבי קרקע, שכן מצינו בסילוק בזיכין — משמע דהוי בקומץ מעל גבי השלחן.

לא

לא היה שם סניפין — תימה: לרבי יוסי, מה הן "קשותיו" דקרא? דלקמן (צו,א) אמרינן: "קשותיו" — אלו הסניפין, "ומנקיותיו" — אלו הקנים. ורש"י פירש בפירוש חומש: שנחלקו בהן חכמי ישראל, ואית דאמרי איפכא. ואונקלוס שתרגם "מנקיותיו" — מכילתיה, כמאן דאמר: מנקיות אלו סניפין. ולא מצינו מחלוקת זה בתלמוד שלנו. ומכילתיה נמי יש ליישב אקנים נמי, שגם הם היו סונפין את הלחם. ועוד: דאי אסניפין, הא כתיב (שמות כה) "ומנקיותיו אשר יוסך בהן" — שמסככין בהן את הלחם שעל הלחם, מסככין הקנים בין לחם לחברתה. והא דכתיב (במדבר ד) "את קשות הנסך" — הכי קאמר: סניפין של קנים המסככין את הלחם, וכדפרישית לעיל שהסניפין מעמידין את הקנים. **מסגרתו** [של שלחן] מעמדת את הלחם — משמע שאין צריכה העמדה אלא חלה התחתונה. ולעיל פירשנו (צד,ב). **לדברי** האומר מסגרתו למטה היתה — ברגלים, אבל הדף העליון חלק היה משני צדדין, ואין לו בית קיבול. טבלא המתהפכת שיכולין להשתמש בצד זה כמו בצד זה, שחלקה היא משני צדדין — טמאה כשולחן של מקדש, שהיה מקבל טומאה, כדמפרש לקמן. ואין טבלא זו כשאר פשוטי כלי עץ, משום דרחבה היא בית קיבולה. ולדברי האומר: למעלה היתה, האי דמקבל טומאה — משום דאית לה בית קבול, ואינה מתהפכת, וטבלא המתהפכת תיבעי לך. כך פירש בקונטרס. והאי דלא משכח בפרק "אלו מומין" (בכורות לח,א) טומאה מדאורייתא ואין לו תוך בכלי שטף אלא בהנך דחזו למדרסות, דלא איתקש לשק — היינו כמאן דאמר: מסגרתו למעלה היתה, דטבלא המתהפכת תיבעי לך. אי נמי: טבלא המתהפכת — ביש לה תוך חשיבא, מחמת שהיא רחבה, ולא מיקריא אין לו תוך. כך פירש בקונטרס. והא דאמר בפרק "המוכר את הבית" (בבא בתרא סו,א) גבי של נחתומין, דפשוטי כלי עץ מדרבנן — היינו כמאן דאמר: מסגרתו למעלה היתה, דמדרבנן טמאה ומדאורייתא תיבעי. ולכל הפחות אפילו תמצי לומר דמדאורייתא טהורה, מדרבנן מיהא טמאה, ומיקל שם רבי אליעזר, משום דשמא מדאורייתא טהורה. אי נמי: הדיא שינויא — דלא כרבי יוחנן, ובמסקנא לא קאי. אי נמי: הא דמיבעי לן הכא בטבלא המתהפכת — היינו משום דטבלא משמשת את האדם ומשמשת משמשי אדם, כדתניא בתורת כהנים בפרשה "ויהי ביום השמיני": "ובלי עץ" — יכול אף הסולם והקובל והאנחות והמנורה? תלמוד לומר "מכל כלי עץ". יכול שאני מוציא את השולחן ואת הטבלא והדולבקי? תלמוד לומר "כל כלי" — ריבה. ומה ראית לרבות אלו ולהוציא את אלו, אחר שריבה הכתוב ומיעט? תלמוד לומר "שק" — מה שק מיוחד, שמשמש אדם ומשמש תשמישי אדם, אף אני ארבה את השולחן ואת הטבלא והדולבקי — שמשמש אדם ואת משמשי אדם, ומוציא אני את הסולם — שמשמש אדם ואינו משמש את משמשי אדם. הקובל והנחותה והמנורה — שמשמש את משמשי אדם ואינו משמש אדם. ועל כרחך, בשאין ראויין למדרס מיירי — מדלא נקט מטה כסא וספסל, והוה ליה לרבויינהו נמי ממשכב. ובשאין להם בית קיבול — מדלא קאמר "מה שק מיטלטל מלא וריקן". ומיבעיא לן הכא אי דרשא גמורה היא לו, או אסמכתא בעלמא. משום דעל כרחין אפילו למאן דאמר מסגרתו למטה, אף על פי שכל הדרשות צריכות ההיא דתורת כהנים לרבויי משמשי אדם ומשמש משמשי אדם, ו"השולחן הטהור" איצטריך ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים — מכל מקום לענין טבלא, לאו דרשא גמורה היא. דטבלא המתהפכת נפקא לן מ"שולחן הטהור". והשתא, של נחתומין, דפשיטא לן דהויא דרבנן — אינה משמשת אדם ומשמשי אדם. והא דמשמע בכל דוכתא דפשוטי כלי עץ אפילו טומאה דרבנן אין בהן, כדמשמע בריש חולין (ג,א), דקאמר: טמא במוקדשין שבדק קרומית של קנה ושחט בה. ועל כרחך, בשעשאה כלי, דעולה טענה כלי. ובפרק "בכל מערבין" (עירובין לא,א), דקאמר: דשקיל לה בפשוטי כלי עץ. ובפרק "בל הכלים (שבת קכג,ב) גבי קנה של זיתים, דפריך בגמרא: פשוטי כלי עץ הוא! ובפרק קמא דשבת (טז,א): כלי עץ, כלי זכוכית — פשוטיהן טהורין אפילו מדרבנן, דומיא דכלי זכוכית וסיככה בחיצין זכרים — כשרה, בפרק קמא דסוכה (יב,ב). ואי מקבלי טומאה אפילו מדרבנן — הוו פסילי לסיכוך, דאמר מר: אפילו מטלניות שאין בהן שלש ואניצי פשתן — פסולין, אף על גב דלא הוו מקבלי טומאה. כל הני לא דמו לשל נחתומין, דחשיב רחבה כבית קיבול. כדפירש בקונטרס הכא, דמהאי טעמא טומאה טבלא המתהפכת מדאורייתא למאן דאמר: מסגרתו למטה. ואי הוה מצי למימר דשל נחתומין הוי בטבלא דמשמשת אדם ומשמשי אדם, כל שכן דניחא טפי, דלא דמי לכל הני דטהורין אפילו מדרבנן. ורבינו שמואל פירש שם: דההיא מסקנא לא קיימא. ורבינו תם פירש: דהיינו טעמא דטבלא המתהפכת — לפי שיש לה בית קיבול למטה כמו שולחן, למאן דאמר מסגרתו למטה, ועדיף טפי משאר פשוטי כלי עץ שאין להם בית קיבול כלל. ואי אפשר להיות כן. דלפירושו, למאן דאמר מסגרתו למטה היתה — המסגרת קבועה בשולחן. ובפרק קמא דסוכה (ה,א) מוכח דברגלים היתה המסגרת, ולא בשולחן. דפריך: ונילף מזר, דאמר מר: זר כל שהוא? ומשני: דנין כלי מכלי, ואין דנין כלי מהכשר כלי. ופריך: מסגרת נמי הכשר כלי הוא! ומשני: מסגרתו למטה היתה. **כלי** עץ העשוי לנחת הוא — דמה שמסלקים אותו בסילוק מסעות — אין זה טלטול, כיון דמקומו קבוע. **סילוקו** כסידורו — היינו למאן דאמר: אפייתו דוחה שבת, דתנור מקדש. דלמאן דאמר: אין אפייתו דחיא שבת — לא היה חם בשעת סידור. **כאן** בציפוי שאינו עומד — הוה מצי לאקשויי משלחן דמשה, דציפוי דעומד הוא. אי נמי: (לא היה) מחובר בעץ אלא כעין מעשה ארון, דאמר בפרק בתרא דברכות (נו): שלש ארונות עשה בצלאל, אחד של עץ ושנים של זהב. ועוד יש לפרש: ד"עומד" קרי — כשהציפוי עב וחזק, וראוי להשתמש עליו בפני עצמו, אפילו כי שקלת ליה לעץ.

כלי

וְהָאֵיכָא מִסְגַּרְתּוֹ! - כְּמַאן דַּאֲמַר מִסְגַּרְתּוֹ לְמַטָּה הָיְתָה. וּלְמַאן דַּאֲמַר מִסְגַּרְתּוֹ לְמַעְלָה הָיְתָה - פַּרְקוּדֵי הֲוָה מְפַרְקְדָא, וְלֶחֶם בְּגַוֵּיהּ דְּשֻׁלְחָן הֲוָה יְתִיב. כִּדְתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא הָיָה שָׁם סְנִיפִין, אֶלָּא מִסְגַּרְתּוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן מַעֲמֶדֶת אֶת הַלֶּחֶם. אָמְרוּ לוֹ: מִסְגַּרְתּוֹ לְמַטָּה הָיְתָה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר מִסְגַּרְתּוֹ לְמַטָּה הָיְתָה, טַבְלָא הַמִּתְהַפֶּכֶת - טְמֵאָה. לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר מִסְגַּרְתּוֹ לְמַעְלָה הָיְתָה, טַבְלָא הַמִּתְהַפֶּכֶת - תִּיבָּעֵי לָךְ. - מִכְּלָל דְּשֻׁלְחָן, בַּר קַבּוֹלֵי טוּמְאָה הוּא?! כְּלִי עֵץ הָעָשׂוּי לְנַחַת הוּא, וְכָל כְּלִי עֵץ הָעָשׂוּי לְנַחַת אֵין מְקַבֵּל טוּמְאָה, מַאי טַעֲמָא? דּוּמְיָא דְּשַׂק בָּעֵינַן, מָה שַּׂק מִטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן, אַף כָּל מִטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן! - שֻׁלְחָן נַמִּי מִטַּלְטֵל מָלֵא וְרֵיקָן. כִּדְרֵישׁ לָקִישׁ, דַּאֲמַר רֵישׁ לָקִישׁ, מַאי דִּכְתִיב "עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהוֹר"? "טָהוֹר" - מִכְּלָל דְּאִיכָּא טָמֵא. אֶלָּא, מְלַמֵּד שֶׁמַּגְבִּיהִין אוֹתוֹ לְעוֹלֵי רְגָלִים וּמַרְאִין בּוֹ לֶחֶם, וְאוֹמְרִים לָהֶם: רְאוּ חִיבַּתְכֶם לִפְנֵי הַמָּקוֹם. כִּדְבֵרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דַּאֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: גֵּם גָּדוֹל נַעֲשָׂה בְּלֶחֶם הַפָּנִים, סִילּוּקוֹ כְּסִידּוּרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "לָשׂוּם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הִלָּקְחוֹ". - וְתִיפּוֹק לִי מִשּׁוּם צִיפּוּי! מִי לָא תְּנַן: הַשֻּׁלְחָן וְהַדּוּלְבְּקִי שֶׁנִּפְחֲתוּ אוֹ שֶׁחִיפָּן בְּשַׁיִּשׁ, וְשַׁיִּיר בָּהֶן מְקוֹם הֶנָּחַת כּוֹסוֹת - טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְקוֹם הֶנָּחַת חֲתִיכוֹת. שַׁיִּיר - אִין, לָא שַׁיִּיר - לָא! וְכִי תֵּימָא: כָּאן - בְּצִיפּוּי עוֹמֵד, כָּאן - בְּצִיפּוּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד, וְהָא בָּעָא מִינֵּיהּ רֵישׁ לָקִישׁ מֵרַבִּי יוֹחָנָן: בְּצִיפּוּי עוֹמֵד אוֹ בְּצִיפּוּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד? בְּשֶׁחִיפָּה אֶת

לבזוזין

והאיכא מסגרתו – דגובה טפח, דכי מסדר לחם עלה, הוי ששה עשר טפחים. **למטה היתה** – ארבעה דפין רחבין טפח קבועים על צידיהן ולא על רחבן, כגובה ארבעת רגליו של שלחן, לארבע רוחות. והיה השלחן העליון מונח על אותן דפין בעין כסוי, כשרוצה – נוטלו משם, שלא היה קבוע עליהם. **פרקודי מפרקדא** – בעין פרקדן, שלא היתה זקופה בשוה, אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ, ואין הלחם סדור עליה. **כדתניא** – דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה, קבוע ברגלים. אבל העליון היה חלוק משני צידיו, ואין לו בית קיבול. **טבלא המתהפכת** – שיכולים להשתמש בצד זו כמו בצד זו, שחלקה היא משני צדדיה. **טמאה** – כשלחן של מקדש שהיה מקבל טומאה, כדמפרש לקמן. ואין טבלא [זו] כשאר פשוטי [כלי] עץ, דרחבה היא בית קיבולה. כל פשוטי כלי עץ הראויין למדרס מקבלין טומאה, כדמפרש בהדיא בבכורות בפרק "על אלו מומין" (לח,א), דפרכינן התם: וכלי שטף, דלית ליה תוך מדאורייתא מי הוי בר קבולי טומאה? והא דומיא דשק בעינן! ומשנינן: בהנך דחזו למדרסות. **לדברי האומר למעלה היתה** – האי דמקבל טומאה – משום דאית ליה בית קיבול ואינה מהתהפכת, טבלא המתהפכת תיבעי לך. **טהור מכלל שהוא טמא** – והא עשוי לנחת, שאין מגביהין אותו, ואינו דומיא דשק. **ביום הלקחו** – הוי חום. **ותיפוק לי** – דאפילו אין מגביהין אותו מקבל טומאה. **משום ציפוי** – דהוי מתכת, ולא איתקש לשק, אפילו עשוי לנחת מקבל טומאה. **מי לא תנן** – דאזלינן בתר ציפוי. הדולבקי – פלדשטו"ר של עור, ואוכלין עליו. **כשייש** – דהוה ליה ציפוי של אבנים, וכלי אבנים לא מקבלי טומאה. **שייר אין** – דכיון דאישתייר ביה כולי האי, דחזי למלאכתן ראשונה – מקבל טומאה. **לא שייר לא** – אלמא אזלינן בתר ציפוי. **וכי תימא** – הא דאזלינן בתר ציפוי – בציפוי עומד, קבוע במסמרות, ושלחן של קדש – לאו עומד הוא. **והא בעא מיניה כו'** – הא דשלחן ודולבקי דאזלינן בתר ציפוי: בציפוי עומד, או אפילו שאינו עומד?

לְבִזְבִּזִין – שפה סביב לשולחן, והיא מסגרת. **וכי תימא** – עצי שיטין דשולחן חשיבי, ולא בטלי ולא מקבלי טומאה אגב ציפוי אי לאו דמגביהין אותן. **לא שנו** – דגבי חיפן בשייש דאזלינן בתר ציפוי, אלא בכלי עץ אבסלגוס דלא חשיב כמסמס. **מקצעותיו** לו – שהיה מרובע. **שולחנו של אדם מכפר עליו** – דנותן פרוסה לאורחים. **מנא הני מילי** – דעבדינן סניפין? **דפוסין** – שנערך ונילוש ונאפה בהן, כדאמר בריש פירקין. **קשותיו אלו סניפין** – מריבוייא דקרא. לישנא אחרינא: שמקשה הלחם ומחזקו שלא ישבר. ולא מפי השמועה. **מנקיות אלו הקנים** – שמנקין הלחם מעיפוש. **שמסככין בהן את הלחם** – שעל הלחם מסככין הקנים בין חלה לחבירתה. **לא סידור הקנים כו'** – ואי סלקא דעתך: סידור קנים דאורייתא, כדמפקת לעיל. **אמאי לא דחי שבת** – דאף על גב דאין שבות במקדש, האי טלטול לאו משום שבות הוא, אלא דמיחזי כבונה וסותר. **אפשר** – דלא דחי עלייהו שבת. **דבעמא מאי** – משוי להו לקנים? משום עיפוש. **בכי האי שיעורא** – ששומטן מערב שבת ערבית, ולמחר בחצי היום מסלקו ומסדר אחרים בלא קנים, ולמוצאי שבת מסדר הקנים – בכי האי שיעורא דהוי חצי יום לזו וחצי יום לזו, לא מיעפשה. **כדתניא** – דלמוצאי שבת מסדר קנים, ומגביה ראשה של חלה השניה, ונותן שלשה קנים על התחתונה אחת מכאן ואחת מכאן ואחת באמצע, וכן על השנית בין לחם ללחם. **ארבעה** חלות – אמצעיות, לכל סדר צריכות שלשה קנים תחת כל אחת ואחת – הרי שנים עשר קנים. והעליונה אין צריך אלא שני קנים – לפי שאין משוי עליה שיכבידנה על שלמטה הימנה. **על טהרו של שלחן** – ולא מיעפש. **בבינוניות** – של ששה טפחים. ולקמן מפרש לה אמאי קרי לה "בינונית": משום דאיכא דבצירא ואיכא דטפיא. **חוץ ממזבח הזהב** – שהיה אמה על אמה, והקרן של מזבח העולה, שהיו לו לארבע פינותיו ארבע אבנים של אמה גובה ואמה על אמה עובי, ואותה אמה היתה באמה בת חמש טפחים. ולקמן מפרש: אי דגובה אי דאורך ורוחב. **היסוד והסובב** – של מזבח העולה. וכולהו מפרש לקמן. **אמת בנין** – כגון חומת הבית ומזבח העולה. **אמת כלים** – ארון ושולחן ומזבח הזהב. (**אמה וטופח** – על אותה אמה תהא צריך להוסיף טפח, דהוה בת חמש שחסירה טפח מאמה בינונית). **מדות המזבח** – מזבח העולה. **באמות אמה אמה וטופח** – באמות בינוניות יהא אמה אמה וטפח דאמותיו, והן בשל חמש דהויא לה של ששה אמה וטפח באלו.

וחיק

כלי אבסלגוס — שם מקום, דבפרק "דם חטאת" (זבחים צד,א) מייתי לה גבי עורות. **שאני** שולחן דרחמנא קרייה עץ — תימה: דבסוף "חומר בקודש" (חגיגה כו,ב) תנן: כל הכלים שהיו במקדש טעונין טבילה, חוץ ממזבח הזהב והמזבח הנחושת, מפני שהן בקרקע, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: מפני שהן מצופין. ומפרש בגמרא: וחכמים מטמאין, מפני שהן מצופין. והשתא מה בכך? הא רחמנא קרייה נמי למזבח "עץ", דכתיב "המזבח עץ שלש אמות"! ועוד קשה: דהכא משמע דציפוי לא בטל גבי שולחן ודולבקי היכא דלא שייר כולם, ולאידך לישנא קאמר התם דחכמים לדברי רבי אליעזר קאמרי ליה: מאי דעתיך? דמטהרת להו מטעם קרקע ולא מטעם עץ משום דמצופין מבטל בטיל ציפויין גבייהו, ויש לך לטהר מטעם עץ! ויש לומר: דהא דכתיב "המזבח עץ" — לאו אמזבח קאי, אלא כדמתרגם יונתן: "פתורא דלקבל מדבחא". ואידך לישנא סבר: דאפילו לא קאי אשולחן, מכל מקום מדאפקיה לשולחן בלשון "מזבח", שמע מינה דמזבח נמי בטל ציפויו כציפוי השולחן. אי נמי: היינו טעמא דבטל ציפוי גבייהו, כדמפרש התם טעמא דמתניתין, דלא בעי טבילה מזבח הנחשת — דכתיב "מזבח אדמה", מזבח הזהב — דכתיב "המנורה והמזבחות", מדאיתקיש מזבחות זו לזו.

המזבח עץ שלש אמות — אין שיעור זה לא למזבח ולא לשולחן, ושמא זה היה גובהן של סניפין. **שלחנו** מכפר עליו — דגדולה לגימא (סנהדרין כג,ב).

לאורכו של שולחן — על הרצפה היה מניחו, לאורך השולחן. דעל השולחן לא היה מקום פנוי למדוד הקנים לאורכן.

קשותיו אלו סניפין — לרבי יוסי קשה מה ידרוש, כדפרישית לעיל (צו,ב ושם דיבור המתחיל "לא").

לא סידור הקנים כו' — ואף על גב דאין שבות במקדש, האי טלטול לאו משום שבות הוא, אלא משום דמיחזי כבונה וסותר. כך פירש בקונטרס. ולא משמע כן בריש "כל הכלים" (שבת קכג,ב), דאמר: קנים קודם התרת כלים נשנו. משמע דליכא אלא איסור בעלמא, ואשכחן נמי שבות דאסרו במקדש, כגון ציר העליון שמא יתקע נגר המונח, בפרק בתרא דעירובין (קב,א).

תנן התם רבי מאיר אומר כו' — משנה היא במסכת כלים פרק "כל [כלי] בעלי בתים".

באמות אמה אמה וטופח — פירוש: מדת המזבח יהיה באותן אמות, שאמה בינונית תחזיק מהן אמה וטפח.

וגבולה

לְבִזְבִּזִין אוֹ בְּשֶׁלֹּא חִיפָּה אֶת לְבִזְבִּזִין? וַאֲמַר לֵיהּ: לָא שְׁנָא צִיפּוּי עוֹמֵד וְלָא שְׁנָא צִיפּוּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד, לָא שְׁנָא חִיפָּה אֶת לְבִזְבִּזִין וְלָא שְׁנָא לָא חִיפָּה לְבִזְבִּזִין! וְכִי תֵּימָא: עֲצֵי שִׁיטִּים חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי - הָנְיָא לְרֵישׁ לָקִישׁ דַּאֲמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בִּכְלֵי אַבְסַלְגּוֹם הַבָּאִים מִמְּדִינַת הַיָּם, אֲבָל כְּלֵי מַסְמֵס חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי, שֶׁפִּיר. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן דַּאֲמַר: כְּלֵי מַסְמֵס נַמִּי בָּטְלִי, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - שָׁאנֵי שׁוּלְחָן, דִּרַחֲמָנָא קָרְיֵיהּ "עֵץ", שֶׁנֶּאֱמַר: "הַמִּזְבַּח עֵץ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת גָּבֹהַּ אָרְכּוֹ שְׁתַּיִם אַמּוֹת וּמִקְצֹעֹתָיו לוֹ וְאָרְכּוֹ וְקִירֹתָיו עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'". פָּתַח בַּמִּזְבֵּחַ וְסִיֵּים בַּשּׁוּלְחָן! רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: בְּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים - מִזְבֵּחַ מְכַפֵּר עַל אָדָם, וְעַכְשָׁיו שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים - שׁוּלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם מְכַפֵּר עָלָיו. "אַרְבַּע סְנִיפִין שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם" [וכו']. מָנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב קְטִינָא, אָמַר קְרָא "וְעָשִׂיתָ קְעָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וּקְשׂוֹתָיו וּמְנַקִּיֹתָיו". "קְעָרֹתָיו" - אֵלּוּ דְּפוּסִין, "כַּפֹּתָיו" - אֵלּוּ בָּזִיכִין, "קְשׂוֹתָיו" - אֵלּוּ סְנִיפִין, "וּמְנַקִּיֹתָיו" - אֵלּוּ קָנִים, "אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֵן" - שֶׁמְּסַכִּכִין בָּהֶן אֶת הַלֶּחֶם. מוֹתִיב רָבָא: לֹא סִידּוּר הַקָּנִים וְלֹא נְטִילָתָן דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּאוֹרַיְיתָא, אַמַּאי אֵין דּוֹחוֹת אֶת הַשַּׁבָּת? הַדַּר אָמַר רָבָא: לָאו מִילְּתָא הִיא דַּאֲמָרִי, דְּתָנָן, כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לָהּ לֵיעָשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת אֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְהָנֵי נַמִּי אֶפְשָׁר דְּלָא דָּחֵי שַׁבָּת עֲלַיְיהוּ, טַעֲמָא מַאי? דְּלָא לִיעַפַּשׁ לֶחֶם, בְּכִי הַאי שִׁיעוּרָא לָא מִיעַפַּשׁ. כִּדְתַנְיָא: כֵּיצַד? נִכְנָם מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וּשְׁמָטָן, וּמַנִּיחָן לְאָרְכּוֹ שֶׁל שׁוּלְחָן. וּמוֹצְאֵי שַׁבָּת נִכְנָם, מַגְבִּיהַּ רֹאשָׁהּ שֶׁל חַלָּה וּמַכְנִיס קָנֶה תַּחְתֶּיהָ, וְחוֹזֵר וּמַגְבִּיהַּ רֹאשָׁהּ שֶׁל חַלָּה וּמַכְנִיס קָנֶה תַּחְתֶּיהָ. אַרְבָּעָה חֲלוֹת צְרִיכוֹת שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה קָנִים, הָעֶלְיוֹנָה אֵינָהּ צְרִיכָה אֶלָּא שְׁנַיִם, לְפִי שֶׁאֵין עָלֶיהָ מַשְׁאוי. הַתַּחְתּוֹנָה אֵינָהּ צְרִיכָה כָּל עִיקָּר, לְפִי שֶׁמְּנוּנַּחַת עַל טָהֳרוֹ שֶׁל שׁוּלְחָן. תְּנַן הָתָם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל אַמּוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ - בֵּינוֹנִיּוֹת, חוּץ מִמִּזְבַּח הַזָּהָב וְהַכֶּרֶן וְהַסּוֹבֵב וְהַיְסוֹד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַמַּת בִּנְיָן - שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְשֶׁל כֵּלִים - חֲמִשָּׁה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דְּרָשׁוּ: "וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וְטֹפַח וְטֹפַח

וחיק

וגבולה אל שפתה סביב זרת האחד — זרת חצי האמה, וכשתמדוד מאמצע הקרן זרת סביב עד השפה — אישתכח דהוי אמה.

ותנן חוט של סיקרא כו' — משנה היא במסכת מדות (פרק ג משנה א). **אל** חיק האמה בגובהה — מכאן יש לקיים גירסת הספרים בזבחים פרק "קדשי קדשים" (סג,א, ושם דיבור המתחיל "חוץ"), דאמרינן התם: כל כבשים שהיו במקדש — שלש אמות לאמה, חוץ מכבשו של מזבח שהיה שלש ומחצה וחצי טפח ואצבע ושליש אצבע בזכרותא. ומחק שם בקונטרס "חצי טפח", דאז החשבון מכוון לתשע אמות של מזבח. ולדברי רבותיו שגורסין "חצי טפח" פירש בקונטרס שם: דלאותו חשבון לא היה ראש הכבש שוה לראש המזבח, אלא נמוך ממנו רביע אמה. ולא דק בקונטרס, דאינו נמוך אלא חומש אמה חסר משהו. והקשה בקונטרס: שהרי אמרה תורה "לא תעלה במעלות על מזבחי"? ותירץ רבי נתן [מדודא]: דאמה של יסוד, באמה בת חמש, כדאסיקנא הכא. ולפירוש הקונטרס קשה: דנמצא ראש הכבש גבוה מראשו של מזבח! ומיהו אין לחוש בזה. אי נמי: לגירסת הקונטרס אמות של כבש לפי האמות של מזבח, וכגירסתו גריס רבינו חננאל בעירובין בפרק "חלון" (עו,א). שלא

וְחֵיק הָאַמָּה וְאַמָּה רֹחַב וּגְבוּלָהּ אֶל שְׂפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד וְזֶה גַּב הַמִּזְבֵּחַ". "חֵיק הָאַמָּה" - יְסוֹד, "אַמָּה רֹחַב" - זֶה סוֹבֵב, "וּגְבוּלָהּ אֶל שְׂפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד" - אֵלּוּ קְרָנוֹת, "זֶה גַּב הַמִּזְבֵּחַ" - זֶה מִזְבַּח הַזָּהָב. רַבִּי מֵאִיר סָבַר: זֶהוּ בָּאַמָּה בַּת שֵׁשׁ חֲמִשָּׁה, הָא כָּל אַמּוֹת כֵּלִים - בָּאַמָּה בַּת שֵׁשׁ. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: כָּזֶה יְהוּ כָּל אַמּוֹת כֵּלִים. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ: מִיסּוֹד וְעַד סוֹבֵב - בָּאַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה בְּגוּבַהּ, וּמַאי "חֵיק הָאַמָּה וְאַמָּה רֹחַב"? הָכִי קָא אָמַר: מֵחֵיק הָאַמָּה וְעַד רוֹחַב בָּאַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה. גּוֹבַהּ הַמִּזְבֵּחַ כַּמָּה הָוֵי? עֶשֶׂר אַמּוֹת. שִׁית בְּנֵי חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה, וְאַרְבָּעָה בְּנֵי שִׁיתָּא שִׁיתָּא. מִזְבֵּחַ כַּמָּה הָוֵי? חֲמִשִּׁין וְאַרְבָּעָה. פַּלְגֵיהּ דְּמִזְבֵּחַ כַּמָּה הָוֵי? עֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה. מִקַּרְנוֹת וְעַד סוֹבֵב כַּמָּה הָוֵי? עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. כַּמָּה בְּצִיר לְפַלְגֵיהּ דְּמִזְבֵּחַ? תִּלְתָא, וּתְנַן: חוּט שֶׁל סִקְרָא חוֹגְרוֹ בָּאֶמְצַע, כְּדֵי לְהַבְדִּיל בֵּין דָּמִים הָעֲלִיוֹנִים לְדָמִים הַתַּחְתּוֹנִים. אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא גַּבֵּי עוֹלַת הָעוֹף: הָיָה עוֹלֶה בַּכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית [מִזְרָחִית], וּמוֹלֵק אֶת רֹאשָׁהּ מִמּוּל עָרְפָּהּ וּמַבְדִּיל וּמוֹצֶה אֶת דָּמָהּ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ, וְאִם עָשָׂאָהּ לְמַטָּה מֵרַגְלָיו אֲפִילּוּ אַמָּה אַחַת - כְּשֵׁירָה. הָא קָא יָהֵיב עֲלָיְונָה לְמַטָּה מִשֶּׁהִי טְפָחִים! - אֶלָּא "חֵיק הָאַמָּה" - כְּנִיסָה, "אַמָּה רֹחַב" - כְּנִיסָה, "וּגְבוּלָהּ אֶל שְׂפָתָהּ סָבִיב" - כְּנִיסָה. מִזְבֵּחַ כַּמָּה הֲוָה לֵיהּ? שִׁיתִּין. פַּלְגֵיהּ דְּמִזְבֵּחַ כַּמָּה הָוֵי? תִּלְתִין. מִקַּרְנוֹת וְעַד סוֹבֵב כַּמָּה הָוֵי? עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. כַּמָּה בְּצִיר לְפַלְגֵיהּ דְּמִזְבֵּחַ? אִם עָשָׂאָהּ לְמַטָּה מֵרַגְלָיו אֲפִילּוּ אַמָּה אַחַת - כְּשֵׁירָה. בְּמַאי אוֹקֵימְתָּא? בִּכְנִיסָה. וּמִי מָצֵית מוֹקְמַת לָהּ בִּכְנִיסָה? וְהָא תְּנַן: מִזְבֵּחַ הָיָה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם, עָלָה אַמָּה וְכָנַס אַמָּה - זֶהוּ יְסוֹד. נִמְצָא שְׁלֹשִׁים עַל שְׁלֹשִׁים, שְׁלֹשִׁים וּשְׁנֵי טְפָחִים הָוֵי! וְתוּ, "עָלָה חֲמֵשׁ וְכָנַס אַמָּה - זֶהוּ סוֹבֵב, נִמְצָא עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה עַל עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה". עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה וְאַרְבַּע טְפָחִים הָוֵי! וְכִי תֵּימָא: בֵּיוָן דְּלָא הָוֵי אַמָּה - לָא חָשֵׁיב לֵיהּ. "מִקּוֹם קְרָנוֹת אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה, נִמְצָא עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ עַל עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ" - עֶשְׂרִין וְשֵׁבַע הָווּ! - לָא דָּק. - "מִקּוֹם הִילּוּךְ רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אַמָּה מִזֶּה וְאַמָּה מִזֶּה, נִמְצָא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע עַל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע". מִקּוֹם הַמַּעֲרָכָה עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה הֲוֵאי! וְכִי תֵּימָא: הָכָא נַמִּי לָא דָּק, וְהָא כְּתִיב: "וְהָאֲרִיאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה אָרְכּוֹ בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה רֹחַב רָבוּעַ" - יָכוֹל שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו" - מְלַמֵּד שֶׁבָּאֶמְצַע הוּא מוֹדֵד שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה לְכָל רוּחַ וְרוּחַ! וְכִי תֵּימָא: שִׁית מִינַּיְיהוּ מֵעַיקָּרָא בְּאַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה מַיְיתֵי לְהוּ, אִם כֵּן רְווּחָא לָהּ עֲזָרָה! דְּתַנְיָא: כָּל הָעֲזָרָה הָיְתָה אוֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וְשֶׁבַע עַל רוֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ. מִמִּזְרָח לַמַּעֲרָב מֵאָה שְׁמוֹנִים וְשֶׁבַע: מִקּוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל - אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה, וּמִקּוֹם דְּרִיסַת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים - אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה, הַמִּזְבֵּחַ - שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם, בֵּין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ - עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, הַהֵיכָל - מֵאָה אַמָּה, אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה - אֲחוֹרֵי בֵּית הַכַּפּוֹרֶת! אֶלָּא "חֵיק הָאַמָּה" - בְּגוֹבַהּ, "אַמָּה רֹחַב" - כְּנִיסָה, "וּגְבוּלָהּ אֶל שְׂפָתָהּ סָבִיב"

לא

וחיק האמה – כלומר, באלו אמות אני אומר שיהו בנות חמש. וחיק האמה – דהיינו יסוד, ד"עלה אמה וכנס אמה" – זהו יסוד. ולקמן מפרש בהי אמות קאמר, אי דגובהה אי דכניסה. גבולה על שפתה סביב אלו הקרנות – "זרת" – חצי אמה, "האחד" – דמאמצעית האבן מודד, והויא זרת לכל רוח, דהיינו אמה על אמה. זרת – חצי אמה. וזה גב המזבח – כלומר, ובאמה זו יהא נמי מזבח הזהב. רבי מאיר סבר זה – מזבח הזהב, דהויא כלי, יהא באמה בת חמשה. והא שאר כלים – באמה בת ששה. קא סלקא דעתך מיסוד ועד סובב – אותה אמה של גובה היסוד, ואותן האמה שבין יסוד וסובב – באמה בת חמש. "מחיק האמה" – מן היסוד, והיסוד בכלל, ועד "אמה רוחב" – דהיינו סובב באמה, באמה בת חמש. גובה מזבח העולה כמה הוי עשר אמות – כדאמרינן בזבחים בפרק "קדשי קדשים" (נט,ב): "על המשכן ועל המזבח" – מה משכן עשר אמות אורך הקרש, אף מזבח עשר אמות. ומה אני מקיים "שלש אמות קומתו"? משפת סובב עד מקום הקרנות. שית – דמן הרצפה ועד הסובב – בני חמשה חמשה, כדקאמר. מקרנות ועד סובב – מגובה קרנות ועד סובב – הוי ארבע אמות של ששה ששה, שהם עשרים וארבעה טפחים. ד"עלה אמה וכנס אמה" – זהו יסוד, ומן היסוד לסובב חמש – הרי ששה, ומן הסובב ועד מקום הקרנות שלשה – הרי תשעה, והקרן אמה – הרי עשרה, כדקתני לקמן. כמה בציר – דלא הוי סובב אפלגא דמזבח? תלתא טפחים הוי פלגיה דמזבח למטה מן הסובב. חוגרו – למזבח סביב. דמים עליונים לתחתונים – חטאת בהמה – למעלה מן החוט, וחטאת העוף – למטה, ועולת העוף – למעלה. וטעמא מפרש בתורת כהנים ובמסכת זבחים. מיצוי – אוחז בית השחיטה, ושוחט הווריד, והדם מקלח למרחוק. למטה מרגליו – מן הסובב. הא קא יהיב כו' – כיון דפלגיה דמזבח אינו נמוך מן הסובב אלא שלשה טפחים, כי עביד אמה למטה מרגליו, אפילו באמה בת חמש – קא יהיב עליונים שני טפחים למטה מן החוט! אלא כולה עשר אמות דגובה – באמה בת ששה, וכי קתני באמה בת חמש – באמות דכניסה. יסוד וסובב ועובי הקרנות קרי כניסה – שכנוס באורך ורוחב. בנין המזבח כמה הוי – גובהו דמזבח? שיתין פושבי, דהא כל אמות הגובה באמה בת ששה. ולמטה מרגליו אפילו אמה אחת באמה בת חמש כשרה? דהוי טפח למעלה מן החוט. נמצא שלשים על שלשים – דמכל צד ממעט אמה, והיינו שנים באורך שנים ברוחב – שלשים אמות ושני טפחים הוי. נמצא בין קרן לקרן עשרים וששה עשרים ושבעה הוו – דהנך שש אמות דאימעיט, לא הוו אלא חמש באמת בת שש.

מקום הילוך רגלי הכהנים – אמה סביב לפנים מן הקרנות, כשהולכין לסדר המערכה והאברים – נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע! מקום המערכה עשרים וחמש על עשרים וחמש – דהא אמה דהילוך – ודאי בת ששה הואי, דהא לא כתיב בקרא, ומיהו עשרים וחמש מיהא הוו. והאריאל – המקום המערכה שבאמצע שתים עשרה אמה על שתים עשרה אמה, דהיינו עשרים וארבע על עשרים וארבע, וקרא ליבא למימר: לא דק! וכי תימא מעיקרא – כשעשו המזבח שלשים ושתים על שלשים ושתים, ומדדו מאותן שלשים ושתים שית אמות – באמה בת חמש, והנך שית לא הוו אלא חמש באמה בת ששה, ובצרא לה חדא אמה – דהוו להו שלשים ואחת אמות. הלכך כי עבדת שית אמות דכניסה שלש לכל צד באמה בת חמש, דהוי חמש אמות גדולות – לא פש להו אלא עשרים ושש על עשרים ושש הוי בין קרן לקרן. אם כן – דמעיקרא לא הוה מזבח אלא שלשים ואחת על שלשים ואחת – רווחא לה עזרה יותר ממה ששנינו. דתנן כל העזרה – בין חצר והיכל. היתה מאה ושמונים ושבע על מאה ושלשים וחמש – ואם כן, הוו ליה בין אולם ולמזבח עשרים ושלש אמות, או מקום הדריסה עשרים ושלש. היכל מאה אמה – עם בית קדשי הקדשים. אחת עשרה אמה (חצר) אחורי הכפורת – ובשהיו ישראל מרובין בעזרה, היו נמשכין מהם לשם, כדאמרינן ביומא (כא,א). אלא חיק האמה בגובהה – אותה אמה שמן הרצפה ועד היסוד – באמה בת חמש. ואמה רוחב כניסה – כניסה דסובב – באמה בת חמש, אבל כניסה דיסוד – באמה בינוני. גבולה על שפתה סביב – דגבהו דקרן – באמה בת חמשה.

לא

[כח.]

לְמָה? בְּגִין דַּהֲווֹן מַחְמְרִין, וְקַלֵּיל עֲלֵיהוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹסָה בְּרַבִּי בוּן: בְּקוּלָא הֲווֹן נְהִיגִין, וְאַחְמַר עֲלֵיהוֹן. שֶׁאִם בָּא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ – תְּפְשׁוּ בָהּ קִדּוּשִׁין.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה וּבִתָּהּ אוֹ אִשָּׁה וַאֲחוֹתָהּ כְּאַחַת – אֵינָן מְקֻדָּשׁוֹת. וּמַעֲשֶׂה בְּחָמֵשׁ נָשִׁים וּבָהֶן שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, וְלִקֵּט אֶחָד כַּלְכָּלָה שֶׁל תְּאֵנִים, מִשֶּׁלָּהֶם הָיְתָה וְשֶׁל שְׁבִיעִית הָיְתָה, וְאָמַר: ׳הֲרֵי כֻלְּכֶם מְקֻדָּשׁוֹת לִי בְּכַלְכָּלָה זוֹ׳, וְקִבְּלַתָּה אַחַת מֵהֶן עַל־יְדֵי כֻלָּם. וְאָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין הָאֲחָיוֹת מְקֻדָּשׁוֹת.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוּדָן בְּרַבִּי חָנָן: עֶרְוָה שֶׁאֵינָהּ עֶרְוָה, תּוֹפֵשׂ אֶת שֶׁאֵינָהּ עֶרְוָה.

אָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא: אַתְּ שָׁמַע מִנָּהּ חָמֵשׁ: אַתְּ שָׁמַע מִנָּהּ שֶׁחָמֵשׁ נָשִׁים מִתְקַדְּשׁוֹת כְּאַחַת. שֶׁהָאִשָּׁה מְקַבֶּלֶת קִדּוּשֶׁיהָ וְקִדּוּשֵׁי חֲבֶרְתָּהּ. וְאֵין מְקַדְּשִׁין בִּגְזֵלָה. וּמְקַדְּשִׁין בְּפֵרוֹת עֲבֵרָה. וְאֵין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּעֲרָיוֹת.

אָמַר רַבִּי לְעָזָר: בַּאֲחָיוֹת לֹא קִדֵּשׁ, וּבְחַטָּאוֹת כִּפֵּר. הֵיךְ עֲבִידָא? שָׁחַט שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לְשֵׁם חַטָּאת אֶחָד – הַמִּזְבֵּחַ בּוֹרֵר אֶת הָרָאוּי לוֹ, שְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת בָּאֲכִילָה. שָׁחַט שְׁנֵי אֲשָׁמוֹת לְשֵׁם אָשָׁם אֶחָד – הַמִּזְבֵּחַ בּוֹרֵר אֶת הָרָאוּי לוֹ, שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין בָּאֲכִילָה.

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: שָׁחַט אֶת הָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְאֶת הַשֵּׁנִי לִשְׁמוֹ – כִּפֵּר. שֶׁאֵינוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ כָּשֵׁר, אֶלָּא מִכֹּחַ שְׁמוֹ הַבָּא אַחֲרָיו. אֲבָל שָׁחַט הָרִאשׁוֹן לִשְׁמוֹ, וְהַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ – אִם כִּפֵּר הָרִאשׁוֹן,

[כח:]

עַל מָה הַשֵּׁנִי בָּא וּמְכַפֵּר? עַל טֻמְאָה שֶׁאֵרְעָה בֵּין זֶה לָזֶה?!

וּבִפְסָחִים לֹא כִפֵּר, שֶׁאֵין הַפֶּסַח בָּא אֶלָּא לַאֲכִילַת בָּשָׂר. וּדְלָא כְּרַבִּי נָתָן. דְּרַבִּי נָתָן אָמַר: יוֹצְאִין בִּזְרִיקָה בִּלֹא אֲכִילָה.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַמְקַדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ, מְקֻדְּשֵׁי הַקָּדָשִׁים וּמְקֻדָּשִׁים קַלִּים – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. מְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מֵזִיד – לֹא קִדֵּשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵזִיד קִדֵּשׁ, שׁוֹגֵג לֹא קִדֵּשׁ. וּבַהֶקְדֵּשׁ – מֵזִיד קִדֵּשׁ, שׁוֹגֵג לֹא קִדֵּשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹגֵג קִדֵּשׁ, מֵזִיד לֹא קִדֵּשׁ.

גְּמָרָא: רַבִּי לְעָזָר אָמַר: דִּבְרֵי הַכֹּל. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּמַחֲלֹקֶת.

תַּמָּן תְּנִינַן: הַבְּכוֹר – מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּמִים חַי, וּבַעַל מוּם חַי וְשָׁחוּט, וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פָּזִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: חַי, לֹא שָׁחוּט. וְאָמַר רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי: רַבִּי מֵאִיר יָלִיף כָּל הַקָּדָשִׁים מִן מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה: מַה מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה, אַף כָּל הַקָּדָשִׁים אֵין מְקַדְּשִׁין בָּהֶן אֶת הָאִשָּׁה. רַבִּי יוּדָה יָלִיף כָּל הַקָּדָשִׁים מִן הַבְּכוֹר: מַה הַבְּכוֹר מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה, אַף כָּל הַקָּדָשִׁים מְקַדְּשִׁין בָּהֶן אֶת הָאִשָּׁה.

מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוּדָה בֶּן פַּזִּי! תַּמָּן הוּא אָמַר: ׳בֵּין חַי בֵּין שָׁחוּט׳; וְהָכָא הוּא אָמַר: ׳חַי לֹא שָׁחוּט׳! תַּמָּן בְּשֵׁם גַּרְמֵיהּ,

בְּרַם הָכָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. אֲפִלּוּ תֵּימַר כָּאן וְכָאן בְּשֵׁם גַּרְמֵיהּ – בְּמִקַּדֵּשׁ בְּחַיִּים, וּבְרָאוּי לִפּוֹל לוֹ לְאַחַר שְׁחִיטָה.

מַה טַּעַם דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי? "וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה" (בַּמִּדְבָּר יח, יח). מַה טַּעַם דְּרַבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי? "וְהָיָה לָךְ" – אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁחִיטָה. מַה מְקַיֵּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי "וְהָיָה לָךְ"? רִבָּה לוֹ הֲוָיָה אַחֶרֶת – שֶׁיְּהֵא הַכֹּל נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.

[כט.]

תַּמָּן תְּנִינַן: חַלַּת עַם הָאָרֶץ, וְהַמְּדָמָע, וְהַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר, וּשְׁיָרֵי מִנְחוֹת – פְּטוּרִין מִן הַדְּמַאי. תָּנֵי: וְכֻלָּם, שֶׁיִּקָּרֵא שֵׁם לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר אוֹ לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם, מַה שֶּׁעָשָׂה – עָשׂוּי.

רַבִּי לְעָזָר אָמַר: חוּץ מִשְּׁיָרֵי מִנְחוֹת. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: הַשְׁאָר בְּמַחֲלֹקֶת. רַבִּי יוֹסָה בָּעֵי: הֵיי דָּא מַחֲלֹקֶת? מָה אֲנַן קָיְמִין? אִין כְּרַבִּי מֵאִיר – הוּא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוּא שְׁיָרֵי מִנְחוֹת, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אִין כְּרַבִּי יוּדָה – מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי!

אָמַר רַבִּי מָנָא: אַזְלִית לְקֵיסָרִין, וּשְׁמַעִית רַבִּי חִזְקִיָּה יָתִיב מְתַנֵּי: 'הַמְקַדֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ בְּקָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים וּמְקֻדָּשִׁים קַלִּין – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי לְעָזָר אָמַר דִּבְרֵי הַכֹּל. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר בְּמַחֲלֹקֶת'. וַאֲמָרִית לֵהּ: מִנָּן שְׁמִיעַ לָךְ הָדָא מִלְּתָא? אָמַר לִי: מֵרַבִּי יִרְמְיָה. וַאֲמָרִית: יָאוּת! דְּהוּא שְׁמַע הָדָא דְּרַבִּי לְעָזָר, רַבִּי לְעָזָר דִּבְרֵי הַכֹּל, הוּא דְּאָמַר בְּמַחֲלֹקֶת. רַבִּי יוֹסֵי דְּלָא שְׁמִיעָא לֵהּ, צְרִיכָה הוּא דּוּ אָמַר: הֵיי דָּא מַחֲלֹקֶת? אִין כְּרַבִּי מֵאִיר – הִיא מַעֲשֵׂר הִיא שְׁיָרֵי מִנְחוֹת, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אִין כְּרַבִּי יוּדָה – מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי.

כַּד דְּמַךְ רַבִּי מֵאִיר, גְּזַר רַבִּי יוּדָה וְאָמַר: אַל יִכָּנְסוּ תַּלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי מֵאִיר כָּאן. דָּחַק סוּמְכוֹס וְעָאל, אָמַר: הַמְקַדֵּשׁ בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים. וְאִשָּׁה נִכְנֶסֶת הִיא לָעֲזָרָה? אָמַר לֵהּ: בְּמִקַּדֵּשׁ עַל־יְדֵי שָׁלִיחַ.

בַּמֶּה קִדְּשָׁהּ? רַבִּי לְעָזָר אָמַר: בְּגוּפוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּטוֹבַת הֲנָיָה שֶׁבּוֹ. אוֹ נֹאמַר וְלָא פְלִיגִין: מַה דְּאָמַר רַבִּי לְעָזָר בְּגוּפוֹ – בְּחֻזְקַת טוֹבַת הֲנָיָה שֶׁבּוֹ.

רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי בִּיבִי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: מְקַדְּשִׁין בִּפְרוּטָה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא עָלַת עַל דַּעְתֵּיהּ לַעֲבֹר עַל דִּבְרֵי תוֹרָה.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא:

[כט:]

אַחַת לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ, וְאַחַת לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתָּהּ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה: הֻקְדֵּשׁ – לֹא עָלַת עַל דַּעְתּוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי – לֹא עָלַת עַל דַּעְתָּהּ. אָמַר רַבִּי אָבִין: הֻקְדֵּשׁ – לֹא עָלַת עַל דַּעְתּוֹ וְלֹא עָלַת עַל דַּעְתָּהּ. מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – עָלַת עַל דַּעְתּוֹ וְלֹא עַל דַּעְתָּהּ.

רַבִּי יוֹסָה בְּשֵׁם רַבִּי פְּדָיָה: הֻקְדֵּשׁ מְזִיד – יוֹצֵא לְחֻלִּין בְּלֹא פִדְיוֹן. וְהָא תָנֵי: "בִּשְׁגָגָה" – פָּרַט לְמֵזִיד! הָדָא דְּאַתְּ אָמַר – לְחַמֵּשׁ וּלְקָרְבָּן, הָא לָצֵאת – מוֹצִיא.

רַבִּי חַמָּא בַּר עֻקְבָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: שְׁלָמִים יוֹצְאִין לְחֻלִּין בְּלֹא פִדְיוֹן. וְהָא תָנֵי: "מְקֻדָּשִׁי" – לֹא כָּל קָדְשֵׁי! הָדָא

דְּאַתְּ אָמַר - לְחֹמֶשׁ וּלְקָרְבָּן, הָא לָצֵאת - מוֹצִיא.

תַּמָּן תְּנִינַן: בְּהֵמָה שֶׁנִּמְצֵאת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד מִגְדָּל עֵדֶר, וּכְמִדָּתָהּ לְכָל רוּחַ. רַבִּי הוֹשַׁעְיָה רַבָּה אָמַר: לַבָּא בִּדְמֵיהֶם שָׁנוּ. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: וְאוֹמְרִין לוֹ לְאָדָם ׳צֵא וּמְעוֹל בַּקָּדָשִׁים׳?! אֶלָּא, הִלְכוּ בָהֶן אַחַר הָרֹב: אִם רֹב זְכָרִים - עוֹלוֹת. וְאִם רֹב נְקֵבוֹת - זִבְחֵי שְׁלָמִים. וְאֵין הַשְּׁלָמִין בָּאִין מִן הַזְּכָרִים וּמִן הַנְּקֵבוֹת?!

כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מוֹצִיאָן לְחֻלִּין, וְחוֹזֵר וְעוֹשֶׂה אוֹתָן עוֹלוֹת. וְקַשְׁיָא: יֵשׁ חַטָּאת קְרֵבָה עוֹלָה? אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: תְּנָאי בֵּית דִּין הוּא עַל הַמּוֹתָרוֹת שֶׁיִּקְרְבוּ עוֹלוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: וְאֵין זֶה מֵזִיד? אֲמַר לֵהּ: מִכֵּיוָן שֶׁתְּנָאי בֵּית דִּין הוּא, אֵין זֶה מֵזִיד. אָמַר רַבִּי זְעֵירָה: כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר תַּמָּן:

[ל.]

׳תְּנָאי בֵּית דִּין הוּא עַל הַמּוֹתָרוֹת שֶׁיִּקְרְבוּ עוֹלוֹת׳, כֵּן אַתְּ אָמַר אוֹף הָכָא: ׳תְּנָאי בֵּית דִּין הוּא עַל הָאוּבְדוֹת שֶׁיִּקְרְבוּ עוֹלוֹת׳.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: הַמְקַדֵּשׁ בְּעָרְלָה, וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, וּבְשׁוֹר הַנִּסְקָל, וּבְעֶגְלָה עֲרוּפָה, וּבְצִפּוֹרֵי מְצֹרָע, וּבְשֵׂעִיר נָזִיר, וּפֶטֶר חֲמוֹר, וּבָשָׂר בְּחָלָב, וּבְחֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. מְכָרָן וְקִדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת.

גְּמָרָא: פֶּטֶר חֲמוֹר. רַבִּי לְעָזָר אָמַר: מְקַדֵּשׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין מְקַדֵּשׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה.

רַבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: פֶּטֶר חֲמוֹר מְקַדֵּשׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה, מִקַּל וָחֹמֶר: מָה אִם הַבְּכוֹר, שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא מִידֵי אִסּוּרִין בְּחַיָּיו - אַתְּ אָמַר מְקַדֵּשׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה, זֶה שֶׁהוּא מוֹצִיא מִידֵי אִסּוּרִין בְּחַיָּיו, לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

מַה נִפַּק מִן בֵּינֵיהוֹן? עָבַר וּפְדָיוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעַת הַבְּעָלִים. רַבִּי לְעָזָר אָמַר: אֵינוֹ פָּדוּי. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פָּדוּי.

מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי לְעָזָר וּפְלִיגָא עֲלוֹי: מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לְרַבִּי לְעָזָר - ׳הַגּוֹנֵב פֶּטֶר חֲמוֹר שֶׁל חֲבֵרוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל׳. וְסוֹפָא פְּלִיגָא עֲלוֹי - ׳שֶׁאַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין לוֹ בּוֹ עַכְשָׁו, יֵשׁ לוֹ בּוֹ לְאַחַר זְמַן׳.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי לְעָזָר: ׳פֶּטֶר חֲמוֹר... אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה׳! פְּתַר לַהּ רַבִּי לְעָזָר לְאַחַר עֲרִיפָה. דְּאָמַר רַבִּי לְעָזָר: הַכֹּל מוֹדִין לְאַחַר עֲרִיפָה שֶׁאֵינוֹ פָּדוּי.

׳פֶּטֶר חֲמוֹר, אֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר׳. הָדָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי לְעָזָר בְּתַרְתֵּי: אֵין בְּחַיֵּי - פְּלִיגָא עֲלוֹי מִן רַבָּנִין. אֵין לְאַחַר עֲרִיפָה - פְּלִיגָא עֲלוֹי מֵרַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי חֲנִינָה בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָן: תִּפְתַּר שֶׁמֵּת, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.

עֲרָפוֹ - אָסוּר בַּהֲנָיָה, "עֲרִיפָה" "עֲרִיפָה": מָה עֲרִיפָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן - עוֹרְפוֹ וְקוֹבְרוֹ וְאָסוּר בַּהֲנָיָה, אַף עֲרִיפָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן - עוֹרְפוֹ וְאָסוּר בַּהֲנָיָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי לְעָזָר נִיחָא, בְּחַיָּיו הוּא מַתִּיר, צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא אָסוּר לְאַחַר עֲרִיפָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן - קַשְׁיָא: בְּחַיָּיו הוּא אָסוּר, לֹא כָּל שֶׁכֵּן לְאַחַר עֲרִיפָה? אַתָּא רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא

בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבָּנִין: עַל דְּרַבָּנִין צְרִיכָה, שֶׁלֹּא תֹּאמַר: הוֹאִיל וְהִקִּישָׁתָה הַתּוֹרָה עֲרִיפָתוֹ לִפְדְיוֹנוֹ, מַה פִּדְיוֹנוֹ יוֹצֵא לַחֻלִּין, אַף עֲרִיפָתוֹ יוֹצֵא לַחֻלִּין.

מָצִינוּ דָּבָר שֶׁהָרְמָתוֹ יוֹצֵא לַחֻלִּין, וְאָסוּר בַּהֲנָיָה?

[ל:]

הֶתְיבוּן: הֲרֵי טֶבֶל טָבוּל לִמַּעֲשַׂר עָנִי – הֲרֵי הוּא וַהֲרָמָתוֹ יוֹצֵא לְחֻלִּין, וְאָמַר רַבִּי בָּא, רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב: הָאוֹכֵל פֵּרוֹתָיו טְבוּלִים לְמַעֲשַׂר עָנִי – חַיָּב מִיתָה.

רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: כָּךְ מְשִׁיבִין חֲכָמִים לְרַבִּי שִׁמְעוֹן: מָצִינוּ דָּבָר טָעוּן פִּדְיוֹן מֻתָּר בַּהֲנָיָה? הֶתְיבוּן: הֲרֵי בְּכוֹר אָדָם טָעוּן פִּדְיוֹן וּמֻתָּר בַּהֲנָיָה.

מְכָרָן וְקִדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן – מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָה: בְּשֶׁאֵין דְּמֵיהֶן. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁמְּקַדְּשִׁין בִּגְזֵלָה.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: הַמְּקַדֵּשׁ בִּתְרוּמוֹת וּבְמַעֲשְׂרוֹת, וּבְמַתָּנוֹת כְּהֻנָּה, וּבְמֵי חַטָּאת, וְאֵפֶר חַטָּאת – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, אַף־עַל־פִּי יִשְׂרָאֵל.

גְּמָרָא: רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה אָמַר: אָדָם נוֹתֵן מַעֲשְׂרוֹתָיו בְּטוֹבַת הֲנָיָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין אָדָם נוֹתֵן מַעֲשְׂרוֹתָיו בְּטוֹבַת הֲנָיָה. מַה טַעַם דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה? "וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ" (במדבר ה, י). מָה עָבַד לַהּ רַבִּי יוֹחָנָן? יִתְּנֵם לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: "קוֹנָם כֹּהֲנִים וּלְוִיִּים נֶהֱנִין לִי – יִטְּלוּ עַל כָּרְחוֹ! פִּתַּר לַהּ בְּאוֹמֵר: 'אִי אֶפְשִׁי לִתֵּן מַתָּנָה כָּל עִקָּר'. תֵּדַע לְךָ שֶׁהוּא כֵן, דִּתְנִינַן: 'כֹּהֲנִים אֵלּוּ לְוִיִּם אֵלּוּ נֶהֱנִין לִי – יִטְּלוּ אֲחֵרִים'.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: 'אוֹמֵר הוּא הֵילֵךְ סֶלַע זוֹ, וְתֵן בְּכוֹר זֶה לְבֶן בִּתִּי כֹהֵן'! פִּתַּר לַהּ בְּרוֹצֶה לִתְּנוֹ לִשְׁנֵי כֹהֲנִים, וּבֶן בִּתּוֹ אֶחָד מֵהֶן. וְהוּא אוֹמֵר לוֹ: 'הֵילֵךְ סֶלַע זֶה, וְתֵן כֻּלּוֹ לְבֶן בִּתִּי כֹהֵן'.

בְּעוֹן קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָה: בַּהֲדָא כֹהֵן לְיִשְׂרָאֵל אָסוּר?! מָה אֲגִיבוֹן? רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: לָא אֲגִיבוֹן. רַבִּי חִזְקִיָּה בְּשֵׁם רַב אַחָא: אָכֵן אָמַר לוֹן: עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה, כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל לָמָּה הוּא אָסוּר, לֹא מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן? אַף רַבִּי יוֹחָנָן אִית לֵיהּ כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל אָסוּר מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוֹן: חִלּוּל קָדָשִׁים יֵשׁ כָּאן, וְתֵימַר מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן?! וְעוֹד מִן הָדָא דְתָנֵי: הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם הַמְסַיְּעִין בַּגְּרָנוֹת, אֵין נוֹתְנִין לָהֶן לֹא תְרוּמָה וְלֹא מַעֲשֵׂר,

[לא.]

וְאִם נָתַן – הֲרֵי זֶה חִלֵּל, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב, טו): "וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" – וְהֵן מְחַלְּלִין אוֹתָן. יוֹתֵר מִכָּן אָמְרוּ: תְּרוּמוֹתָן אֵינָן תְּרוּמָה, וּמַעְשְׂרוֹתָן אֵינָן מַעֲשְׂרוֹת, וְהֶקְדֵּשָׁן אֵינָן הֶקְדֵּשׁ. וַעֲלֵיהֶן אָמַר הַכָּתוּב (מיכה ג, יא): "רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בְּמְחִיר יוֹרוּ" וְגוֹ'. וְהַמָּקוֹם מֵבִיא עֲלֵיהֶם שָׁלֹשׁ פֻּרְעָנֻיּוֹת. הֲדָא הִיא דִכְתִיב (שם, יב): "לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה

תֵּחָרֵשׁ, וִירוּשָׁלַיִם עִיִּים תִּהְיֶה, וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר״.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן: ׳הַמְקַדֵּשׁ בִּתְרוּמוֹת וּבְמַעֲשְׂרוֹת וּבְמַתָּנוֹת וּבְמֵי חַטָּאת, וּבְאֵפֶר חַטָּאת - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, אַף־עַל־פִּי יִשְׂרָאֵל׳! פְּתַר לַהּ: בִּתְרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לוֹ מִשֶּׁל אֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן.

הַדָּרָן עֲלָךְ פֶּרֶק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית׳, וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ - מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. וְכֵן הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. בַּת יִשְׂרָאֵל לַכֹּהֵן - תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. ׳מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מְקֻדֶּשֶׁת וְאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל - לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה.

גְּמָרָא: תָּנֵי: ׳הֲרֵי זֶה גָּרִיז וְנִשְׂכָּר, וְנִקְנָה הַמִּקָּח, אֶלָּא שֶׁנָּהַג מִנְהַג רַמְיוּת׳. אַף לְמִדַּת הַדִּין כֵּן: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳צֵא וְקַח לִי מִקָּח פְּלוֹנִי׳, וְהָלַךְ וּלְקָחוֹ לְעַצְמוֹ - הֲרֵי זֶה גָּרִיז וְנִשְׂכָּר, וְנִקְנָה הַמִּקָּח, אֶלָּא שֶׁנָּהַג מִנְהַג רַמְיוּת.

רַבִּי זְעֵירָא מֵקֵל לְהוֹן, דְּחָמֵי לְחַבְרֵיהּ זָבִין זְבִינָא וּמַעֲלֶה לֵהּ עֲלוֹי. אָמַר רַבִּי אָבוּן בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא: אַף לְעוֹשֶׂה עֲלוּי חֲבִילָה. רַבָּנִין קָרֵיי עֲלוּי הַפְסוּק (איוב ו, יד): ״לַמָּס מֵרֵעֵהוּ חֶסֶד, וְיִרְאַת שַׁדַּי יַעֲזוֹב״.

לֹא הֶחְזַק הַשָּׁלִיחַ בְּעֵדִים, הוּא אוֹמֵר ׳לְעַצְמִי קִדַּשְׁתִּי׳, וְהִיא אוֹמֶרֶת ׳לָרִאשׁוֹן׳. הַשֵּׁנִי כְּאוֹמֵר לְאִשָּׁה ׳קִדַּשְׁתִּיךְ׳ וְהִיא אוֹמֶרֶת ׳לֹא קִדַּשְׁתָּנִי׳, וְהִיא כְּאוֹמֶרֶת לָרִאשׁוֹן ׳קִדַּשְׁתָּנִי׳ וְהוּא אוֹמֵר ׳לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ׳. אָמְרָה ׳אֵינִי יוֹדַעַת׳ - חֲזָקָה לַשֵּׁנִי.

הֶחְזַק הַשָּׁלִיחַ בְּעֵדִים, הוּא אוֹמֵר ׳לְעַצְמִי קִדַּשְׁתִּי׳, וְהִיא אוֹמֶרֶת ׳לָרִאשׁוֹן׳ - חֲזָקָה לָרִאשׁוֹן. אָמְרָה ׳אֵינִי יוֹדַעַת׳ - שְׁנֵיהֶן נוֹתְנִין גֵּט. וְאִם רָצוּ: אֶחָד נוֹתֵן גֵּט, וְאֶחָד כּוֹנֵס.

[לא:]

לְפִיכָךְ, אִם מֵת הַשֵּׁנִי בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם אוֹ גֵּרְשָׁהּ - חָלוּ עָלֶיהָ קִדּוּשֵׁי רִאשׁוֹן לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם. מֵת לְאַחַר שְׁלֹשִׁים וְלֹא גֵּרַשׁ - לֹא חָלוּ עָלֶיהָ קִדּוּשֵׁי הָרִאשׁוֹן. הָדָא דְתָנֵי רַבִּי חִיָּה: כָּל תְּנַאי שֶׁנִּתְקַיֵּם, אַף־עַל־פִּי שֶׁבָּטַל לְאַחַר מִכָּן - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וְכָל תְּנַאי שֶׁבָּטַל בְּשָׁעַת קִדּוּשִׁין, אַף־עַל־פִּי שֶׁמִּתְקַיֵּם לְאַחַר מִכָּן - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הָאוֹמֵר עַל בְּהֵמָה ׳הֲרֵי זוֹ עוֹלָה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וּמְכָרָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - הֲרֵי זוֹ מְכוּרָה, וְהֶקְדֵּישָׁהּ הֶקְדֵּשׁ. חָזַר וּלְקָחָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - חָל עָלֶיהָ הֶקְדֵּשׁ עוֹלָה. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים - לֹא חָל עָלֶיהָ הֶקְדֵּשׁ עוֹלָה. לָא דָמְיָא עוֹלָה לְאִשָּׁה.

מַה דָמְיָא אִשָּׁה לְעוֹלָה? אָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר אַדָּא: תִּפְתַּר שֶׁמֵּת הַשֵּׁנִי וַהֲוָה לֵהּ אָח.

מִכֵּיוָן שֶׁהִיא זְקוּקָה לְיִבּוּם, לֹא חָלוּ עָלֶיהָ קִדּוּשֵׁי הָרִאשׁוֹן.

מַה דָּמְיָא עוֹלָה לְאִשָּׁה? אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: תִּפְתֵּר שֶׁהִקְדִּישָׁהּ לְבַעֲלַת מוּם קָבוּעַ.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָא: תַּמָּן אַתְּ אָמַר: אֲמִירָתִי לְגָבוֹהַּ כִּמְסִירָתִי לְהֶדְיוֹט; וְהָכָא אַתְּ אָמַר הָכֵן?! אֲמַר לֵהּ: תַּמָּן - בְּאוֹמֵר מִכְּבָר, בְּרַם הָכָא - בְּאוֹמֵר לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: ׳הֲרֵי זוֹ עוֹלָה שְׁלֹשִׁים יוֹם׳ - כָּל שְׁלֹשִׁים הֲרֵי זוֹ עוֹלָה, לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם יָצָאת לְחֻלִּין מֵאֵלֶיהָ. מְעִילָתָהּ מָה הִיא? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מְעִילָתָהּ בְּרוּרָה. רַבִּי זְעֵירָא וְרַבִּי הִלָּא תְּרֵיהוֹן אָמְרִין:

[לב.]

מְעִילָתָהּ סָפֵק.

׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי שְׁלֹשִׁים יוֹם׳ - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. מַה בֵּין הֶקְדֵּשׁ וּמָה בֵּין אִשָּׁה? מָצִינוּ הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פִדְיוֹן, וְלֹא מָצִינוּ אִשָּׁה יוֹצְאָה בְּלֹא גֵּט. הָן אַשְׁכַּחְנַן הֶקְדֵּשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פִדְיוֹן? כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: נִכְנָסִין וְלֹא נוֹתְנִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוֹן: תִּפְתֵּר דִּבְרֵי הַכֹּל, בְּשִׁדָּה מְקֻנָּה.

׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם׳ - אֵין זֶה גֵּט כְּרִיתוּת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר לְעָזָר: הֲדָא דְאַתְּ אָמַר מְקֻדֶּשֶׁת - בְּשֶׁקִּדְּשָׁהּ בְּכֶסֶף. אֲבָל אִם קִדְּשָׁהּ בְּשִׁטָר: הוֹאִיל וְלֹא לָמְדוּ כְּתַב קִדּוּשִׁין אֶלָּא מִגֵּרוּשִׁין, מַה בְּגֵרוּשִׁין אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת - אַף בְּקִדּוּשִׁין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: ׳הֲרֵי זוֹ עוֹלָה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים׳, מְכָרָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים - אֵינָהּ מְכוּרָה, הִקְדִּישָׁהּ - לֹא קָדְשָׁה. לַיְדָא מִלָּה אֲמַר לְאַחַר שְׁלֹשִׁים? לְשַׁיֵּר לוֹ גִּיזָּה וַעֲבוֹדָה.

׳תִּלֹּשׁ מִן הַקַּרְקַע הַזֶּה, שֶׁיִּקָּנֶה לְךָ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, מְכָרוֹ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - אֵינוֹ מָכוּר, הִקְדִּישׁוֹ - לֹא קָדַשׁ. לַיְדָא מִלָּה אֲמַר לְאַחַר שְׁלֹשִׁים? לְשַׁיֵּר לוֹ אֲכִילַת פֵּרוֹת.

׳הֵילֵךְ סֶלַע זֶה שֶׁתִּקָּנֶה לִי שָׂדֶךָ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, מְכָרָהּ הַמּוֹכֵר בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים - אֵינָהּ מְכוּרָה. וּמָה בֵּינָהּ לְאִשָּׁה? אֶלָּא ׳מְכָרָהּ הֲרֵי זוֹ מְכוּרָה׳.

׳הֵילֵךְ כֶּסֶף זֶה שֶׁיִּקָּנֶה לִי עַבְדְּךָ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים׳. אִית תַּנַּי תָּנֵי: הָרִאשׁוֹן בְּ"יוֹם וּבְיוֹמַיִם" (שְׁמוֹת כא, כא). וְאִית תַּנַּי תָּנֵי: הַשֵּׁנִי בְּ"יוֹם וּבְיוֹמַיִם". אִית תַּנַּי תָּנֵי: זֶה וְזֶה אֵינוֹ בְּ"יוֹם וּבְיוֹמַיִם". אִית תַּנַּי תָּנֵי: זֶה וְזֶה בְּ"יוֹם וּבְיוֹמַיִם".

מַאן דְּמַר הָרִאשׁוֹן בְּ"יוֹם וּבְיוֹמַיִם" -

[לב:]

"וּמֵת תַּחַת יָדוֹ". מַאן דְּאָמַר הַשֵּׁנִי בְּ"יוֹם וּבְיוֹמַיִם" - "כִּי כַסְפּוֹ הוּא". מַאן דְּאָמַר זֶה וְזֶה בְּ"יוֹם וּבְיוֹמַיִם" - הָרִאשׁוֹן "וּמֵת תַּחַת יָדוֹ", הַשֵּׁנִי "כִּי כַסְפּוֹ הוּא". מַאן דְּאָמַר זֶה וְזֶה אֵינוֹ בְּ"יוֹם וּבְיוֹמַיִם" - הָרִאשׁוֹן שֶׁאֵינוֹ "כַּסְפּוֹ", וְהַשֵּׁנִי אֵינוֹ "מֵת תַּחַת יָדוֹ".

בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. אִית תַּנַּי תָּנֵי: לֹא תֹּאכַל בִּתְרוּמָה. אָמַר רַבִּי הִלָּא: מַאן דְּאָמַר ׳תֹּאכַל בִּתְרוּמָה׳ - כְּשֶׁהַשֵּׁנִי

כֹּהֵן; וּמַאן דְּאָמַר ׳לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה׳ - בְּשֶׁאֵין הַשֵּׁנִי כֹּהֵן.

מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם - רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִלּוּ קִדּוּשֵׁי מֵאָה תּוֹפְשִׁין בָּהּ. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: לָכֵן צְרִיכָה, אֲפִלּוּ קִדְּשָׁהּ הַשֵּׁנִי קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין. רַבִּי יִצְחָק בַּר טַבְלַי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי לְעָזָר: מַה נַפְשָׁךְ: מַה שֶׁקָּנָה בָּהּ הָרִאשׁוֹן - קָנָה, וְהַשְּׁאָר - הַשֵּׁנִי בָּא וְגוֹמֵר! אֲמַר לֵהּ: וְכִי יֵשׁ ׳נַפְשָׁךְ׳ בָּעֲרָיוֹת?

מַהוּ כַדּוּן? כָּל אִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ קְנוּיָה לְאָדָם אֶחָד, אֲפִלּוּ קִדּוּשֵׁי מֵאָה תּוֹפְסִין בָּהּ.

חַד תַּלְמִיד בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעִירָא: נָתַן לָהּ בְּשַׁחֲרִית עַל מְנַת לְגָרְשָׁהּ בֵּין הָעַרְבַּיִם? חַד דָּוִיד

[לג.]

סָבַר מֵימַר: כָּל שֶׁהוּא קוֹנָה. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: לְאַחַר שְׁלֹשִׁים קוֹנָה קִנְיָן גָּמוּר. אֲבָל אִם הוֹסִיף בָּהּ הַשֵּׁנִי קִנְיָן גָּמוּר, קוֹרֵא אֲנִי עָלֶיהָ "לֹא יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ" (דְּבָרִים כד, ד).

הָיוּ שְׁנֵיהֶן כֹּהֲנִים, שְׁנֵיהֶן אַחִים - שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. הָיוּ שְׁלָשָׁה אַחִין, וְקִדְּשׁוּהָ שְׁנַיִם מֵהֶן וּמֵתוּ. הֲדָא הִיא דְתָנֵי רַבִּי חִיָּה: ׳אֵשֶׁת מֵת אֶחָד מִתְיַבֶּמֶת, וְלֹא אֵשֶׁת שְׁנֵי מֵתִים׳.

הָיוּ שְׁנֵי אַחִים, וְקִדְּשׁוּהָ שְׁנֵיהֶן, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן, הַשֵּׁנִי - מַהוּ שֶׁיְּהֵא מָתָר בָּהּ? מַה נַפְשָׁךְ: מַה שֶׁקָּנָה בָּהּ - קָנָה, וְהַשְּׁאָר נָפְלָה לוֹ מֵאֵת אָחִיו. רַבִּי יוּדָן בֶּן פָּזִי אָמַר: אָסוּר בָּהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: טַעְמָא דְּרַבִּי יוּדָה בַּר פָּזִי: כָּל יְבָמָה שֶׁאֵין כְּלָה לִפְנִים - צַד הַקָּנוּי שֶׁבָּהּ נִדּוֹן מִשּׁוּם עֶרְוָה, וְעֶרְוָה פּוֹטֶרֶת צָרָתָהּ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: יָאוּת אָמַר רַבִּי יוּדָה בַּר פָּזִי, כְּלוּם נָפְלָה לוֹ לֹא מֵחֲמַת אָחִיו? לְאָחִיו הִיא אֲסוּרָה, לוֹ הִיא מֻתֶּרֶת?!

בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרְאֵל לֹא תֹאכַל בִּתְרוּמָה - לָכֵן צְרִיכָה, שֶׁאֲפִלּוּ הַשֵּׁנִי כֹּהֵן.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנַת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז׳ - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְהוּא יִתֵּן. ׳עַל מְנַת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, נָתַן לָהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנַת שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז׳ -

[לג:]

הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְיֵשׁ לוֹ. ׳עַל מְנַת שֶׁאַרְאֶךָּ מָאתַיִם זוּז׳ - מְקֻדֶּשֶׁת וְיַרְאֶנָּה. וְאִם הֶרְאָה עַל שֶׁלְּחָנוֹ - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

גְּמָרָא: תַּמָּן תְּנִינַן: ׳הֲרֵי זֶה גִּטֵּךְ עַל מְנַת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז׳ - הֲרֵי זוֹ מְגֹרֶשֶׁת וְתִתֵּן. לֹא הִסְפִּיקָה לִתֵּן עַד שֶׁמֵּת - תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹתְנִין לְאָבִיו וּלְאָחִיו, וְהִיא פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיִּבּוּם. אַף בְּקִדּוּשִׁין כֵּן: הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנַת שֶׁאֶתֵּן לִיךְ מָאתַיִם זוּז׳, כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל - אָבִיו וְאָחִיו נוֹתְנִין לָהּ, וְהִיא זְקוּקָה לַחֲלִיצָה וּלְיִבּוּם.

רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: סֵדֶר הַסְּמִפּוֹן כָּךְ הוּא: ׳אֲנָא פְלָן בַּר פְּלָן, מְקַדֵּשׁ לִיךְ אֲנָתְּ פְּלָנִית בִּרַת פְּלָן, עַל מְנַת לְתֵּן לִיךְ מִיקְמַת פְּלָן, וּמִכְנְסִינִיךְ לְיוֹם פְּלָן. וְאִין

אַתָּא יוֹם פְּלָן וְלָא כְּנַסְתִּיךְ - לָא יֶהֱוֵי לִי כְּלוּם׳.

אֲרַע לוֹ אֹנֶס. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אוּנְסָא כְּמַאן דְּלָא עֲבַד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אוּנְסָא כְּמַאן דַּעֲבַד. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הֵיךְ צָרִיךְ לְמֶעְבַּד? ׳דְּאִין אַתָּא יוֹם פְּלָן וְלֹא הֲוֵיתִי כּוֹנְסָהּ לִי, לָא יְהֵא עֲלַיִךְ כְּלוּם׳. רַבִּי יוֹחָנָן דָּמִיךְ, פַּקִּיד לִבְנָתֵיהּ דְּיֶהֱוֹון עָבְדָן כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, אָמַר שֶׁמָּא יַעֲמֹד בֵּית דִּין אַחֵר וְיִסְבֹּר דִּכְוָתֵיהּ, וְנִמְצָאוּ בָנָיו בָּאִין לִידֵי מַמְזֵרוּת.

הִגִּיעַ הַזְּמַן, הוּא אוֹמֵר נָתַתִּי, וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נָטַלְתִּי. אָמַר רַבִּי אָבוּן: מְכֵיוָן שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ לְהוֹצִיא סְמִפּוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה, עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה. הַגַּע עַצְמְךָ דְּלָא הֲוָה סְמִפּוֹן? אָמַר רַבִּי יוֹסָה: מְכֵיוָן שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ לְאָסְרָהּ, עָלָיו צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה. הַגַּע עַצְמְךָ שֶׁכָּנְסוּ עַצְמָן בְּתוֹךְ סְמִפּוֹן? אַתָּא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי אַבָּהוּ. אֲמַר לֵיהּ: זִיל הַב. אֲמַר לֵיהּ: ׳רַבִּי, אִשָּׁה לֹא קָנִיתִי, וְאַתְּ אָמַר לִי אֱזִיל הַב׳?! אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: מִימַי לֹא שְׂחֵק בִּי אָדָם אֶלָּא זֶה. חָזַר וְאָמַר: אֵין הוּא חָזַר בֵּיהּ - יִתֵּן, אֵין הֵיא חַזָּרַת בָּהּ - תִּתֵּן. וְלָא הָדָא הִיא קַדְמָיְתָא?! חָזַר וַעֲשָׂאוֹ מַעֲשֵׂה בֵית דִּין.

סֵדֶר סְמִפּוֹן כָּךְ הוּא: עַד אֶחָד מִשֶּׁל חָתָן וְעַד אֶחָד מִשֶּׁל כַּלָּה, וּשְׁנֵיהֶן בּוֹרְרִין לָהֶן עוֹד אַחֵר, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ לוֹ שְׁנֵי עֵדִים לָזֶה וּשְׁנֵי עֵדִים לָזֶה.

[לד.]

הָדָא דְאַתְּ אָמַר, בְּשֶׁאֵין שְׁנֵיהֶן מוֹדִין. אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן מוֹדִין, שְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לַעֲקֹר קִדּוּשִׁין. כַּהֲדָא: הוּא אוֹמֵר ׳בְּעַלְתִּי׳ וְהִיא אוֹמֶרֶת ׳לֹא נִבְעַלְתִּי׳, אַף־עַל־פִּי שֶׁחָזַר וְאָמַר ׳לֹא בָעַלְתִּי׳ - לֹא הַכֹּל מִמֶּנּוּ, שֶׁכְּבָר אָמַר מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה ׳בְּעַלְתִּי׳. אֲבָל אִם אָמַר מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה ׳לֹא בָעַלְתִּי׳ - שְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לַעֲקֹר חֲזָקָה.

הָיָה עַד אֶחָד מִשֶּׁל חָתָן וְעַד אֶחָד מִשֶּׁל כַּלָּה, וְהֶחָתָן חָתוּם בִּכְתַב יָדוֹ. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר: סְמִפּוֹן. רַבִּי בָּא אָמַר: קִדּוּשִׁין, אֲנִי אוֹמֵר לֹא עָמַד וּבֵרֵר אֶת הַסְּמִפּוֹן, אֶלָּא סָבַר שֶׁהוּא מַתִּיר בַּאֲחוֹתָהּ.

עַד שֶׁיְּהֵא מְדַעְתּוֹ וּמְדַעְתָּהּ. הָיָה מְדַעְתּוֹ סְמִפּוֹן וּמְדַעְתָּהּ קִדּוּשִׁין? רַבִּי חֲנִינָה אָמַר: סְמִפּוֹן. רַבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא אָמַר: קִדּוּשִׁין. וַהֲוָה רַבִּי חֲנִינָה מַתְרֵס כֵּלָיו קֳבֵל רַבִּי חַגַּי. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי הִלָּא: קֳבֵל חַגַּי?! דְּחַגַּי אֵינָשָׁא סָבוֹרָא הוּא[א].

וְאָמַר רַבִּי זְעֵירָא: בַּאֲדָר קַדְמָיָא דְּמַךְ רַבִּי הִלָּא, בַּאֲדָר תִּנְיָינָא אַתָּא עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי חֲנַנְיָה חַבְרֵיהוֹן דְּרַבָּנִין, וּבְעָא מֶעְבַּד כְּהָדָא דְּרַבִּי חַגַּי. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אִימִי: לָא יָאוּת הֲוָה רַבִּי הִלָּא אָמַר לָךְ ׳קֳבֵל לְחַגַּי?! דְּחַגַּי אֵינָשָׁא סָבוֹרָא הוּא׳. אָמַר רַבִּי חַגַּי: מַתְנִיתָא מְסַיְּעָא לֵיהּ: ׳קִדַּשְׁתָּנִי׳, וְהוּא אוֹמֵר ׳לֹא קִדַּשְׁתִּיךְ׳ - הוּא מֻתָּר בְּקָרוֹבוֹתֶיהָ, וְהִיא אֲסוּרָה בְּקָרוֹבָיו. הֲתִיב רַבִּי בּוֹרְקַי קֳמֵי רַבִּי מָנָא:

[לד:]

וְאִם אַף בַּסְּמִפּוֹן כֵּן?! אֲמַר לֵיהּ: לֵית סְמִפּוֹן סָפֵק, אֶלָּא הוּא סְמִפּוֹן אוֹ קִדּוּשִׁין.

[א] כְּנֶגֶד דִּבְרֵי רַבִּי חַגַּי אַתָּה מִתְרַעֵם?! הֲלֹא רָאוּי לְךָ לְקַבֵּל אֶת דְּבָרָיו שֶׁהוּא בַּעַל סְבָרָא נְכוֹנָה.

קִדֵּשׁ בְּתוֹךְ סְמִפּוֹן, הֲרֵי אֵלּוּ קִדּוּשִׁין גְּמוּרִין. גֵּרַשׁ? תַּלְמִידוֹי דְּרַבִּי יוֹנָה אָמְרִין: נָגְעוּ בָהּ גֵּרוּשִׁין. רַבִּי יוֹנָה אָמַר: לֹא נָגְעוּ בָהּ גֵּרוּשִׁין. כַּד דְּמַךְ רַבִּי יוֹנָה, עַבְדוּן תַּלְמִידוֹי דִּכְוָתֵיהּ. אָמְרִין: לְאַחַר שְׁלשִׁים יוֹצֵאת בְּלֹא גֵט, וְאַתְּ אָמַר נָגְעוּ בָהּ גֵּרוּשִׁין?! אֶלָּא לֹא נָגְעוּ בָהּ גֵּרוּשִׁין.

מֵת מִתּוֹךְ סְמִפּוֹן. רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר: מֻתֶּרֶת לִנְשׂוֹא. רַבִּי בָּא אָמַר: אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא. רַבִּי מָנָא שְׁאַל לְבֵית אֲבוֹי דְּרַבִּי יוֹסֵי: הֵיךְ רַבְּכוֹן נְהִיג עָבִיד? אֲמַר לֵהּ: כְּדוֹ זְמַן מְרָבָּה הוּא, אָמַר: תֵּלֵךְ וְתִנָּשֵׂא מִיָּד. כְּדוֹ זְמַן מְמָעָט הוּא, אָמַר: מַה בְּכָךְ שֶׁתַּמְתִּין.

שְׁלִיחַ דְּבָרִים בְּתוֹךְ סְמִפּוֹן. רַבִּי מָנָא אוֹמֵר: סְמִפּוֹן. רַבִּי בָּא אָמַר: קִדּוּשִׁין. וְחָשְׁשִׁין רַבָּנִין לַהֲדָא דְּרַבִּי מָנָא.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: ״עַל מְנַת שֶׁיֵּשׁ לִי בֵּית כּוֹר עָפָר׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְיֵשׁ לוֹ. ״עַל מְנַת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם – מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ״עַל מְנַת שֶׁאַרְאֶךָּ בֵּית כּוֹר עָפָר׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וְיַרְאֶנָּה. וְאִם הֶרְאָה בְּבִקְעָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל תְּנַאי שֶׁאֵינוֹ כְתְנַאי בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן, אֵינוֹ תְנַאי. שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לב, כט-ל): ״וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם יַעַבְרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן, וְאִם לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם״ וְגוֹ׳. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: צָרִיךְ הָיָה הַדָּבָר לְאָמְרוֹ, שֶׁאִלְמָלֵא כֵן יֵשׁ בְּמַשְׁמַע שֶׁאַף בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לֹא יִנָּחֲלוּ.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שֵׁנִי

א. חָמֵץ שֶׁל כּוּתִים, מֵאֵימָתַי מָתָר אַחַר הַפֶּסַח? שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים - אַחַר שָׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת. שֶׁל אֲפִיָּה וְשֶׁל נַחְתּוֹמִים בַּכְּפָרִים - עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּבַכְּרַכִּין - עַד שְׁלֹשָׁה תַּנּוּרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּשֶׁאָמְרוּ שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים אַחַר שָׁלֹשׁ שַׁבָּתוֹת - שֶׁל אֲפִיָּה. אִם הָיָה הַרְבֵּה בְּנֵי הַבַּיִת, אוֹ שֶׁעָשָׂה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ וְאָפָה בִּשְׁלֹשָׁה תַּנּוּרִים זֶה אַחַר זֶה - מָתָר. וְשֶׁאָמְרוּ שֶׁל נַחְתּוֹמִין בַּכְּפָרִים - עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, וְאִם נִדְחַק וְאָפָה בִּשְׁלֹשָׁה תַּנּוּרִים זֶה אַחַר זֶה, אֲפִלּוּ בְּיוֹם אֶחָד - מָתָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף כְּשֶׁאָמְרוּ הַנַּחְתּוֹמִים בַּכְּרַכִּים עַד שְׁלֹשָׁה הַתַּנּוּרִים אָסוּר עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים, שֶׁמִּשַּׁחֲרִית הָיָה בּוֹדֶה לוֹ שְׁאוֹר כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא עָשׂוּ פִּסְחֵיהֶן עִם יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁהִקְדִּימוּ יוֹם אֶחָד. אֲבָל אִם עָשׂוּ פִּסְחֵיהֶן עִם יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁעִכְּבוּ יוֹם אֶחָד אַחַר יִשְׂרָאֵל - חֲמֵצוֹ מָתָר, אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד.

ב. מַצָּה שֶׁל כּוּתִים - מֻתֶּרֶת, וְאָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר, לְפִי שֶׁאֵין בְּקִיאִין בְּדִקְדּוּקֵי מִצְוָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מִצְוָה שֶׁהֶחֱזִיקוּ בָּהּ כּוּתִים הַרְבֵּה מְדַקְדְּקִין בָּהּ יוֹתֵר מִיִּשְׂרָאֵל.

ג. חֻמְצָן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבֵרָה - מָתָר אַחַר הַפֶּסַח מִיָּד, מִפְּנֵי שֶׁמַּחֲלִיפִין אֶת הַשְּׁאוֹר. הַחֲנוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמְלַאי שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפוֹעֲלֵי נָכְרִים נִכְנָסִין לְשָׁם, חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא שָׁם אַחַר הַפֶּסַח - אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בָּאֲכִילָה.

ד. חֲנוּת שֶׁל נָכְרִים וּפוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּתוֹכוֹ, וּמָצְאוּ בּוֹ חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - מָתָר בָּאֲכִילָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּהֲנָאָה. חֲנוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפוֹעֲלֵי נָכְרִים עוֹשִׂין בְּתוֹכָהּ וּמָצְאוּ בּוֹ חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בָּאֲכִילָה. חֲנוּת שֶׁל נָכְרִים וּפוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין בְּתוֹכָהּ, וּמָצְאוּ בָּהּ

הַשָּׁלֵם

חָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח - מָתָר בַּאֲכִילָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּהֲנָאָה.

ה. נָכְרִי שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ, וְאָמַר לוֹ: 'אִם לֹא בָּאתִי קֹדֶם הַפֶּסַח, הֲרֵי זֶה מָכוּר לְךָ אַחַר הַפֶּסַח' - מָתָר בַּאֲכִילָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּהֲנָאָה. יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְוָה אֶת הַנָּכְרִי עַל חֲמֵצוֹ, וְאָמַר לוֹ: 'אִם לֹא בָּאתִי קֹדֶם הַפֶּסַח, הֲרֵי זֶה מָכוּר לְךָ אַחַר הַפֶּסַח' - אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בָּאֲכִילָה.

ו. נָכְרִי שֶׁבָּא לְבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וַחֲמֵצוֹ בְּיָדוֹ - אֵין זָקוּק לְבָעֵר. הִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ - חַיָּב לְבָעֵר. יִחֵד לוֹ בַּיִת בִּפְנֵי עַצְמוֹ - אֵין זָקוּק לוֹ. יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִי שֶׁהָיוּ בָּאִין בִּסְפִינָה וְחָמֵץ בְּיַד יִשְׂרָאֵל - הֲרֵי זֶה מוֹכְרוֹ לַנָּכְרִי, וְנוֹתְנוֹ בְּמַתָּנָה, וְחוֹזֵר וְלוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ אַחַר הַפֶּסַח, וּבִלְבַד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה.

ז. רַשַּׁאי יִשְׂרָאֵל שֶׁיֹּאמַר לַנָּכְרִי: 'עַד שֶׁאַתָּה לוֹקֵחַ בְּמָנֶה בֹּא וּלְקַח בְּמָאתַיִם, וְאִם אֶצְטָרֵךְ לִי אָבוֹא וְאֶקַּח מִמְּךָ אַחַר הַפֶּסַח'.

ח. מַשְׁכִּיר יִשְׂרָאֵל חֲמוֹרוֹ לַנָּכְרִי לְהוֹלִיךְ עָלֶיהָ חָמֵץ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, מָצָא חָמֵץ בַּדֶּרֶךְ, אִם רַבָּה חָמֵץ - מָתָר. וְאִם לָאו - אָסוּר.

ט. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, וְהָיָה הוֹלֵךְ מֵעַכּוֹ לְכְזִיב, וְהָיָה רַבִּי אִילָעִי מְהַלֵּךְ אַחֲרָיו. אָמַר לְרַבִּי אִילָעִי: 'טוֹל גְּלוּסְקִין מִן הַדֶּרֶךְ', מָצָא נָכְרִי אַחֵר, אָמַר לוֹ: 'מַבְטָאִי! טוֹל גְּלוּסְקִין הַלָּלוּ מֵאִילָעִי! נִטְפַּל לוֹ רַבִּי אִילָעִי, אָמַר לוֹ: 'מֵהֵיכָן אַתָּה'? אָמַר לוֹ: 'מֵהָעֲיָרוֹת הַלָּלוּ שֶׁל בָּרְגָנִין'. 'וּמַה שְׁמֶךָ'? אָמַר לוֹ: 'מַבְטָאִי'. אָמַר לוֹ: 'מַכִּירְךָ רַבָּן גַּמְלִיאֵל מֵימָיו'? אָמַר לוֹ: 'לָאו'! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לָמְדָנוּ שֶׁכּוּן רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וּשְׁלוֹשָׁה דְּבָרִים לָמְדָנוּ בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, לָמְדָנוּ שֶׁאֵין מַעֲבִירִים עַל הָאוֹכָלִים. וְלָמְדָנוּ שֶׁהוֹלְכִים אַחַר רוֹב הוֹלְכֵי דְּרָכִים. וְלָמְדָנוּ שֶׁחֲמֵצוֹ שֶׁל נָכְרִי אַחַר הַפֶּסַח מֻתָּר

תּוֹסֶפְתָּא

בַּהֲנָאָה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לִכְזֵיב, בָּא אֶחָד וְשָׁאַל עַל נִדְרוֹ, וְאָמַר לְזֶה שֶׁעִמּוֹ: ׳כְּלוּם שָׁתִינוּ רְבִיעִית יַיִן הָאִיטַלְקִי׳? אָמַר לוֹ: ׳הֵן׳. – ׳אִם כֵּן יְטַיֵּל אַחֲרֵינוּ עַד שֶׁיָּפִיג יֵינוֹ׳. וְטִיֵּל אַחֲרָיו שְׁלוֹשָׁה מִילִין, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְסַלְמָה שֶׁל צוֹר, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְסַלְמָה שֶׁל צוֹר, יָרַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל מִן הַחֲמוֹר, וְנִתְעַטֵּף, וְיָשַׁב, וְהִתִּיר לוֹ אֶת נִדְרוֹ. וְהָרְבֵּה דְּבָרִים לָמְדָנוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: לָמְדָנוּ, שֶׁרְבִיעִית יַיִן הָאִיטַלְקִי מְשַׁכֵּר. וְלָמְדָנוּ, שִׁכּוֹר אַל יוֹרֶה. וְלָמְדָנוּ, שֶׁהַדֶּרֶךְ מְפִיגָה אֶת הַיַּיִן. וְלָמְדָנוּ, שֶׁאֵין מְפִירִין נְדָרִים – לֹא רָכוּב, וְלֹא מְהַלֵּךְ, וְלֹא עוֹמֵד, אֶלָּא מְעֻטָּף וּמְיֻשָּׁב.

י. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: אַף הַקָּרְמִית[1] אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. יוֹצְאִין בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, אֲבָל לֹא בַּבְּכוּרִים. וּמַה הֶפְרֵשׁ יֵשׁ בֵּין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְבִכּוּרִים? מַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵשׁ לוֹ הֶתֵּר אֲכִילָה בַּגְּבוּלִין, וּבִכּוּרִים אֵין לָהֶם הֶתֵּר אֲכִילָה בִּגְבוּלִין.

יא. יוֹצְאִין בְּרָקִיק הַשָּׁרוּי וּבְמֻבְשָׁל שֶׁלֹּא נִמּוֹחַ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹצְאִין בְּרָקִיק הַשָּׁרוּי, וְאֵין יוֹצְאִין בִּמְבֻשָּׁל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִמּוֹחַ. יוֹצְאִין בַּסֹּפְגָנִים הַנַּעֲשִׂים בָּאוּר, וְאֵין יוֹצְאִין בַּסֹּפְגָנִים הַנַּעֲשִׂים בַּחַמָּה, אֵין עוֹשִׂין סוּפְגָנִים בַּחַמָּה בַּפֶּסַח.

יב. יוֹצְאִין בְּפַת נְקִיָּה וּבְהַדְרָאָה, וּבַסְּרִיקִין הַמְצֻיָּרִין, וְאֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין מְצֻיָּרִין בַּפֶּסַח. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: דָּבָר זֶה שָׁאַל בֵּיתוּס בֶּן זוֹנִין לַחֲכָמִים, מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין הַמְצֻיָּרִין בַּפֶּסַח? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה שׁוֹהָה עֲלֵיהֶן וּמְחַמְצָתָן. אָמַר לָהֶם: אֶפְשָׁר יַעֲשֶׂנָּה בַּדְּפוּס וְיִקָּבְעֶנָּה כֵּיוָן[2]! אָמְרוּ לוֹ: יֹאמְרוּ – ׳כָּל הַסְּרִיקִין אֲסוּרִין וּסְרִיקֵי בֵיתוּס מֻתָּרִין׳. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: פַּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי אֵצֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לִכְזִיב, בָּא אֶחָד וְשָׁאַל עַל נִדְרוֹ, וְאָמַר לְזֶה שֶׁעִמּוֹ: ׳כְּלוּם שָׁתִינוּ רְבִיעִית יַיִן הָאִיטַלְקִי׳? אָמַר לוֹ: ׳הֵן׳. – ׳אִם כֵּן יְטַיֵּל אַחֲרֵינוּ עַד שֶׁיָּפִיג יֵינוֹ׳. וְטִיֵּל אַחֲרָיו שְׁלוֹשָׁה מִילִין, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְסַלְמָה שֶׁל צוֹר, יָרַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל מִן הַחֲמוֹר, וְנִתְעַטֵּף, וְיָשַׁב, וְהִתִּיר לוֹ אֶת נִדְרוֹ. וְהָרְבֵּה דְּבָרִים לָמְדָנוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: לָמְדָנוּ, שֶׁרְבִיעִית יַיִן הָאִיטַלְקִי מְשַׁכֵּר. וְלָמְדָנוּ, שִׁכּוֹר אַל יוֹרֶה. וְלָמְדָנוּ, שֶׁהַדֶּרֶךְ מְפִיגָה אֶת הַיַּיִן. וְלָמְדָנוּ, שֶׁאֵין מְפִירִין נְדָרִים – לֹא רָכוּב, וְלֹא מְהַלֵּךְ, וְלֹא עוֹמֵד, אֶלָּא מְעֻטָּף וּמְיֻשָּׁב.

יג. אֵין יוֹצְאִין, לֹא בְּחָלוּט, וְלֹא בִּמְעִיסָה, וְלֹא בְּסֹפְגָנִין, וְלֹא בְּדוּבְשִׁין, וְלֹא בְּאַסְקְרִיטִין. אֲבָל מְמַלֵּא כְּרֵסוֹ מֵהֶן, וּבִלְבַד שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת מַצָּה בָּאַחֲרוֹנָה. יוֹצְאִין בְּמַצָּה מְתֻבֶּלֶת, בֵּין שֶׁנִּתְבְּלָה בָּאִלְפָּס, בֵּין שֶׁנִּתְבְּלָה בַּקְּדֵרָה. יוֹצְאִין בַּחֲרָרָה וּבְמַצָּה יְשָׁנָה, וּבִלְבַד שֶׁעֲשָׂאָהּ מִתְּחִלָּה לְשֵׁם פֶּסַח.

יד. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: יוֹצְאִין בְּחַזֶּרֶת וּבְחַרְדָּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁרָף – אֵין יוֹצְאִין בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: כָּל שֶׁפָּנָיו מַכְסִיפִין. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: כָּל יֶרֶק מַר יֵשׁ לוֹ שָׁרָף וּפָנָיו מַכְסִיפִין – יוֹצְאִים בָּהֶם בֵּין לַחִים בֵּין יְבֵשִׁים, וְאֵין יוֹצְאִין בָּהֶן כְּמוּשִׁים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף יוֹצְאִין בָּהֶן יְבֵשִׁין, מְשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אָמְרוּ: יוֹצְאִין בָּהֶן כְּמוּשִׁין.

טו. חַזֶּרֶת, וְהַמַּצָּה, וְהַפֶּסַח – לֵילֵי יוֹם-טוֹב רִאשׁוֹן חוֹבָה, וְהַשְּׁאָר יָמִים – רְשׁוּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לָאֲנָשִׁים – חוֹבָה; לְנָשִׁים – רְשׁוּת. הִלֵּל הַזָּקֵן הָיָה כּוֹרְכָן שִׁלְשְׁתָּן, זֶה בָּזֶה וְאוֹכְלָן. מֵאֵימָתַי אוֹכְלָן? מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, לֹא אוֹכְלָן מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ – אוֹכְלָן כָּל הַלַּיְלָה, לֹא אוֹכְלָן כָּל הַלַּיְלָה – לֹא יֹאכְלֵם מֵעַתָּה. חַזֶּרֶת, וְהַמַּצָּה, וְהַפֶּסַח – אֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. בָּצַק שֶׁבִּסְדָקֵי עֲרֵבָה בְּמָקוֹם הֶעָשׂוּי לְחַזֵּק – אֵינוֹ חוֹצֵץ וְאֵינוֹ עוֹבֵר. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְחַזֵּק – חוֹצֵץ וְעוֹבֵר. אִם יֵשׁ כַּזַּיִת בְּמָקוֹם אֶחָד, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – חוֹצֵץ וְעוֹבֵר. הָיָה כַּחֲצִי זַיִת מִכָּאן וְכַחֲצִי זַיִת

הַשָּׁלֵם

---

[1] מִין דָּגָן.

[2] מְכֻוָּן וּבְדִיוּק.

תּוֹסֶפְתָּא

מִכָּאן, וּכְמִין חוּט בְּאֶמְצַע, אִם נִטָּלִין שְׁלָשְׁתָּן כְּאֶחָד - הֲרֵי זֶה צָרִיךְ לְבַעֲרָם, וְאִם לָאו - אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָעֵר.

ב. עֲרֵבַת הָעַבְדָנִין שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ קֶמַח תּוֹךְ שְׁלוֹשָׁה יָמִים - חַיָּב לְבָעֵר. קֹדֶם שְׁלשָׁה יָמִים - אֵינוֹ חַיָּב לְבָעֵר, מְלוּגְמָא שֶׁנִּסְרְחָה - אֵינוֹ צָרִיךְ לְבָעֵר. הַקִּילוֹר, וְהָאִסְפְּלָנִית, וְהָרִטְיָה, שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ קֶמַח - אֵין צָרִיךְ לְבָעֵר. חֲרֹסֶת שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ קֶמַח - הֲרֵי זֶה אָסוּר. חַלּוֹת בָּצֵק שֶׁעִפְּשׁוּ אוֹ שֶׁיָּבְשׁוּ - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִים.

ג. חָמוּץ שֶׁיָּרַד לְתוֹךְ הַבּוֹר - הֲרֵי זֶה כִּמְבֹעָר. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קֶמַח קָלִי שֶׁיָּרַד לְתוֹכָהּ דֶּלֶף - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם חָמֵץ.

ד. הַשּׁוּרָה חִטִּים וּשְׂעוֹרִים בַּמַּיִם וְהֶחְמִיצוּ - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַשּׁוּרָה שְׂעוֹרִין בְּמַיִם וְנִתְבַּקְּעוּ - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרוֹת. וּבַחֹמֶץ - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מֻתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהַחֹמֶץ צוֹמְתָן.

ה. אֵין לָשִׁין אֶת הַמַּצָּה בְּרוֹתְחִין - מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹלְטִין. וְלֹא בְּפוֹשְׁרִים - מִפְּנֵי שֶׁמַּחְמִיצִין. אֲבָל לָשִׁין אוֹתָהּ בְּצוֹנֵן. אֵין לָשִׁין אֶת הַמַּצָּה בִּשְׁאָר מַשְׁקִין, וְאִם לָשׁ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּשָּׂרֵף מִיָּד, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: תֵּאָפֶה. אֲבָל מְקַטְּפִין אוֹתָהּ בְּכָלָן.

ו. מֵי תַּשְׁמִישׁוֹ שֶׁל נַחְתּוֹם שׁוֹפְכִין אוֹתָן בְּמָקוֹם הָאֶשְׁבָּרָן, וְאֵין שׁוֹפְכִין אוֹתָן בְּמָקוֹם מִדְרוֹן - מִפְּנֵי שֶׁמִּתְכַּנְּסוֹת וּבָאוֹת לִידֵי חִמּוּץ.

ז. הָאִשָּׁה שֶׁכִּנְסָהּ מֵי תַּשְׁמִישׁוֹ שֶׁל נַחְתּוֹם לְלוּשׁ בָּהֶן לְמוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב - הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. יֶתֶר עַל כֵּן, הָיוּ נָשִׁים נוֹהֲגוֹת שֶׁלֹּא הָיוּ לָשִׁין בְּמוֹצָאֵי יוֹם-טוֹב בְּחַמִּין שֶׁהוּחַמּוּ בְּיוֹם-טוֹב. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֵיאַךְ אַתָּה אוֹמֵר שֶׁמַּפְרִישִׁין חַלָּה בְּטֻמְאָה בְּיוֹם-טוֹב, וְהַכָּתוּב אוֹמֵר (שְׁמוֹת יב, יט): "שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם"?! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לִדְבָרֵינוּ, הֲרֵי הַהוּא עוֹבֵר מִשּׁוּם: "לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה". אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲדַיִן הַדָּבָר שָׁקוּל, מִי מַכְרִיעוֹ? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֲנִי אַכְרִיעַ, כְּשֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה בְּיָדַי נִמְצֵאתִי עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲשֶׂה, וַהֲרֵי הוּא בְּיָדַי. כְּשֶׁאֲנִי מַנִּיחָהּ כְּמוֹ שֶׁהִיא, נִמְצֵאתִי עוֹבֵר עַל לֹא תַעֲשֶׂה וְאֵינוֹ בְּיָדַי.

ח. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ נָשִׁים עוֹסְקוֹת בְּבָצֵק כְּאַחַת, אַחַת לָשָׁה וְאַחַת עוֹרֶכֶת, וְאַחַת אוֹפָה, לָשָׁה - הִיא מְקַטֶּפֶת וַחֲבֶרְתָּהּ לָשָׁה תַּחְתֶּיהָ. הִיא מְקַטֶּפֶת - הִיא אוֹפָה וַחֲבֶרְתָּהּ מְקַטֶּפֶת תַּחְתֶּיהָ, וְהַשְּׁלִישִׁית לָשָׁה. אוֹפָה - הִיא לָשָׁה וַחֲבֶרְתָּהּ אוֹפָה תַּחְתֶּיהָ, וְהַשְּׁלִישִׁית מְקַטֶּפֶת, וְחוֹזְרוֹת חֲלִילָה. כָּל זְמַן שֶׁעוֹסְקוֹת בְּבָצֵק אֵינוֹ בָּא לִידֵי חִמּוּץ. כַּמָּה הוּא שִׁעוּר הָעִסָּה? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: בְּחִיטִּין - עַד שְׁלֹשֶׁת קַבִּין. וּבִשְׂעוֹרִין - עַד אַרְבַּעַת קַבִּין. וְכָל זְמַן שֶׁהָאִשָּׁה עֲסוּקָה בּוֹ - אֵינוֹ בָּא לִידֵי חִמּוּץ. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חִלּוּף הַדְּבָרִים.

ט. אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת - מְבַעֲרִין אֶת הַכֹּל מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת, וְאוֹפִין לוֹ מַצָּה מֵעֶרֶב שַׁבָּת. תְּרוּמָה טְהוֹרָה וּטְמֵאָה - מְבַעֲרִין אוֹתָן מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חֻלִּין - בִּזְמַנָּן, תְּרוּמָה טְהוֹרָה וּטְמֵאָה - מְבַעֲרִין בַּשַּׁבָּת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: תְּרוּמָה מִלִּפְנֵי הַשַּׁבָּת - שֶׁאוֹכְלֶיהָ מוּעָטִין, וְחֻלִּין בַּשַּׁבָּת - שֶׁאוֹכְלֵיהֶן מְרֻבִּין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק: פַּעַם אַחַת שָׁבַת אַבָּא בְּיַבְנֶה, וְחָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. וּבָא זוֹנִין, מְמֻנֶּה שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְאָמַר: 'הַגִּיעַ עֵת לְבָעֵר הֶחָמֵץ'; וְהָלַכְתִּי אֲנִי וְאַבָּא לְבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וּבִעַרְנוּ אֶת הֶחָמֵץ.

י. אֵיזֶה הוּא "צוֹפִים"? הָרוֹאֶה וְאֵינוֹ מַפְסִיק. מִכָּאן אַתָּה אוֹמֵר: הַהוֹלֵךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְלָמוּל אֶת בְּנוֹ, וְלֶאֱכֹל סְעוּדַת אֵרוּסִין בְּבֵית חָמִיו, וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָמֵץ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, אִם יֵשׁ לוֹ שְׁהוּת כְּדֵי שֶׁיַּחֲזֹר

הַשָּׁלֵם

תוֹסֶפְתָּא

לְבֵיתוֹ - חוֹזֵר. וְאִם לָאו - אֵינוֹ חוֹזֵר, וּמְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל סְעוּדָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל מִצְוָה - אֵין חָבֵר רַשַּׁאי לֶאֱכֹל הֵימֶנָּה. אִם עָבַר צוֹפִים - שׁוֹרְפוֹ בְּמְקוֹמוֹ, וְאִם לָאו -חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה, הֲוֵי, לֹא אָמְרוּ לַחְזֹר, אֶלָּא לְהָקֵל עָלָיו. עַד כַּמָּה הֵן חוֹזְרִין? בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: עַד כִּשְׁנֵי בֵיצִים, וְלֹא מָצִינוּ לוֹ חָבֵר. רָצָה לְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי בִירָה מֵעֲצֵי עַצְמוֹ, אוֹ עַל גַּגּוֹ מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

יא. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַחֲזִיר אֶת הַקְּדוּשִׁין - מַחֲזִירִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַחְזֹר - אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מַעֲמָד וּמוֹשָׁב - עוֹשִׂין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת - אֵין עוֹשִׂין. אֵין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה פְּעָמִים. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִשְׁאוֹל שְׁלוֹם אֲבֵלִים בְּשַׁבָּת - שׁוֹאֲלִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִשְׁאוֹל - אֵין שׁוֹאֲלִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִהְיוֹת אֲבֵלִים הוֹלְכִין לְאַחַר הַמִּטָּה - הוֹלְכִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַלֵּךְ - אֵין הוֹלְכִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - מַדְלִיקִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק - אֵין מַדְלִיקִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מַדְלִיקִין בְּפוּנְדָּקָאוֹת וּבְבֵית הַמַּיִם, אִלּוּ שֶׁאָמְרוּ מַדְלִיקִין וְאִלּוּ שֶׁאָמְרוּ אֵין מַדְלִיקִין - שְׁנֵיהֶם לֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא לְדָבָר אֶחָד: מִשּׁוּם הֶרְגֵּל עֲבֵרָה.

יב. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּמֹחֲבָר לַקַּרְקַע עַד חֲצוֹת - עוֹשִׂין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת - אֵין עוֹשִׂין.

יג. מֵאֵימָתַי אַרְבָּעָה עָשָׂר אָסוּר בִּמְלָאכָה? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מֵאוֹר אַרְבָּעָה עָשָׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁתְּנֵץ הַחַמָּה. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְרַבִּי יְהוּדָה: הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁמִּקְצָת הַיּוֹם אָסוּר בִּמְלָאכָה וּמִקְצָתוֹ מֻתָּר? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: הוּא עַצְמוֹ יוֹכִיחַ עַל עַצְמוֹ, שֶׁמִּקְצָתוֹ מֻתָּר בַּאֲכִילַת חָמֵץ וּמִקְצָתוֹ אָסוּר.

הַשָּׁלֵם

יד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף מָקוֹם שֶׁאָמְרוּ אֵין עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, אֲבָל שָׁלֹשׁ אֻמָּנִיּוֹת עוֹשִׂין: הַחַיָּטִין, וְהַסַּפָּרִין, וְהַכּוֹבְסִין. הַחַיָּטִין - שֶׁכֵּן מָצִינוּ הֶדְיוֹט תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ בַּמּוֹעֵד. הַסַּפָּרִין - שֶׁכֵּן נָזִיר וּמְצֹרָע, וּמִי שֶׁעָלְתָה לוֹ מַכָּה בְּרֹאשׁוֹ, מְסַפְּרִין בַּמּוֹעֵד. הַכּוֹבְסִין - שֶׁכֵּן הַבָּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם, וְהַיּוֹצֵא בֵּית הָאֲסוּרִים מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הָרַצְעָנִין, שֶׁכֵּן עוֹלֵי רְגָלִים מִתְקַנִּין מִנְעֲלֵיהֶן וְסַנְדָּלֵיהֶן בְּחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. הַזֶּבֶל שֶׁבְּחָצֵר - מְסַלְּקִין אוֹתוֹ לַצְּדָדִין, שֶׁבָּרֶפֶת וְשֶׁבֶּחָצֵר - מְסַלְּקִין אוֹתוֹ לָאַשְׁפָּה.

טו. שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשׂוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ, שְׁלֹשָׁה בִּרְצוֹן חֲכָמִים, וּשְׁלֹשָׁה שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים. וְאֵלּוּ בִּרְצוֹן חֲכָמִים: מַרְכִּיבִין דְּקָלִים בְּעַרְבֵי פְּסָחִים כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין לִפְנֵי הָעֹמֶר - בִּרְצוֹן חֲכָמִים. וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים: גּוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעֹמֶר, וְאוֹכְלִין נְשׁוּרִין בְּשַׁבָּת, וּמַתִּירִין גְּמָזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ - שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אִם בִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין, יְהוּ כָּל אָדָם עוֹשִׂין כֵּן! אֵלּוּ וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים. עַל שְׁלֹשָׁה מִחוּ בְיָדָן, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא מִחוּ בְיָדָן, וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא מִחוּ בְיָדָן: מַרְכִּיבִין דְּקָלִים בְּעַרְבֵי פְּסָחִים כָּל הַיּוֹם, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעֹמֶר - וְלֹא מִחוּ בְיָדָן. אֵלּוּ שֶׁמִּחוּ בְיָדָן: מַתִּירִין גְּמָזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ - שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה. וְאוֹכְלִין נְשׁוּרִין בְּשַׁבָּת, וְנוֹתְנִין פֵּאָה לַיָּרָק - וּמִחוּ בְיָדָן חֲכָמִים.

טז. כֵּיצַד כּוֹרְכִין אֶת שְׁמַע? אוֹמְרִים: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", וְלֹא הָיוּ מַפְסִיקִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַפְסִיקִין הָיוּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹמְרִים: "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ" וְגוֹ'.

יז. כֵּיצַד נוֹתְנִין פֵּאָה לַיָּרָק? לֹא הָיוּ נוֹתְנִין אֶלָּא לַלֶּפֶת וְלַקַּפְלוֹט - מִפְּנֵי שֶׁלִּקּוּטָן כְּאַחַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לַכְּרוּב. אָמַר

תּוֹסֶפְתָּא

רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בִּבְנוֹ שֶׁל ׳נְבוֹ הָיוּ׳[3], שֶׁנְּתַן פֵּאָה לַלֶּפֶת, וּבָא אָבִיו וּמָצָא עֲנִיִּים עַל פֶּתַח גִּנָּתוֹ. אָמַר לָהֶם: בָּנַי! לֹא נָחוּשׁ לְדִבְרֵי חֲכָמִים? הַשְׁלִיכוּ מַה שֶּׁבִּידְכֶם! וְהַשְׁלִיכוּ, וְנָתַן כִּפָּלַיִם בְּמַעֲשֵׂר. וְלֹא שֶׁהָיְתָה עֵינוֹ צָרָה, אֶלָּא שֶׁחָשׁ לְדִבְרֵי חֲכָמִים.

יח. כֵּיצַד אוֹכְלִין נְשׁוֹרִין בַּשַּׁבָּת? שֶׁהָיוּ פּוֹתְחִין גַּגּוֹתֵיהֶן וּפַרְדְּסוֹתֵיהֶן לַעֲנִיִּים שֶׁהָיוּ בִּשְׁנֵי בַצָּרוֹת, וְהָיוּ עֲנֵיֵי יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין וְאוֹכְלִין נְשׁוֹרִין - מוֹתָרוֹת תְּמָרִים בַּשַּׁבָּת. כֵּיצַד מַתִּירִין גְּמָזִיּוֹת הֶקְדֵּשׁ? אָמְרוּ לָהֶן: אֲבוֹתֵינוּ, כְּשֶׁהִקְדִּישׁוּ, לֹא הִקְדִּישׁוּ אֶלָּא קוֹרוֹת עֲצָמָן, מִפְּנֵי שֶׁבַּעֲלֵי אֲגֻרוֹף בָּאִין וְנוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ, וְאָנוּ נַתִּיר גְּמָזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְשֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה? אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים: אִי אַתֶּם מוֹדִין שֶׁגְּדוֹלֵי הֶקְדֵּשׁ אֲסוּרִין?

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הֵבִיא אֶשְׁמוֹ וְלֹא הֵבִיא גְּזֵלוֹ - לֹא יְהֵא מְמָרֵס בְּדָמוֹ, עַד שֶׁיָּבִיא גְּזֵלוֹ, אֶלָּא תְּעַבֵּר צוּרָתוֹ וְיוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. הֵבִיא אֲשָׁמוֹ וְלֹא הֵבִיא מְעִילָתוֹ - לֹא יְהֵא מְמָרֵס בְּדָמוֹ עַד שֶׁיָּבִיא מְעִילָתוֹ, אֶלָּא תְּעַבֵּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. מְצוֹרָע שֶׁהֵבִיא חַטָּאתוֹ קֹדֶם לַאֲשָׁמוֹ - לֹא יְהֵא אַחֵר מְמָרֵס בְּדָמָהּ, עַד שֶׁיָּבִיא אֲשָׁמוֹ, אֶלָּא תְּעַבֵּר צוּרָתָהּ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ב. כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁהִקְרִיבָן קֹדֶם לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, אוֹ שֶׁעִכְּבָן אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין, שֶׁאֵין לְךָ קֹדֶם תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר אֶלָּא קְטֹרֶת בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר: ״בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר״, וְאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁמִּתְעַכֵּב אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אֶלָּא קְטֹרֶת, וְנֵרוֹת, וּפֶסַח בְּעַרְבֵי פְּסָחִים, וּמְחַסְּרֵי כַפָּרָה בְּעֶרֶב פֶּסַח - שֶׁטּוֹבֵל שֵׁנִית וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: מְחַסְּרֵי כַפָּרָה אַף בִּשְׁאָר

[3] שֵׁם אָדָם.

הַשָּׁלֵם

יְמוֹת הַשָּׁנָה - שֶׁטּוֹבֵל וְאוֹכֵל בַּקָּדָשִׁים לָעֶרֶב.

ג. שְׁחָטוֹ לִשְׁמוֹ, וּמֵרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁהַכְשֵׁר בַּשְּׁחִיטָה. כֵּיצַד שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו? שְׁחָטוֹ לְחוֹלֶה וּלְזָקֵן שֶׁאֵינָם יְכוֹלִין לֶאֱכֹל כַּזַּיִת. כֵּיצַד שֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו? נִמְנוּ עָלָיו חֲבוּרָה זוֹ, וּשְׁחָטוֹ לְשֵׁם חֲבוּרָה אַחֶרֶת. שְׁחָטוֹ לַמַּלִּין, וְלָעֲרֵלִין, לַטְּהוֹרִין, וְלַטְּמֵאִין - כָּשֵׁר. אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר: וְהַדִּין נוֹתֵן שֶׁיְּהֵא פָּסוּל, הוֹאִיל וְהַזְּמַן פּוֹסֵל, וְעָרְלָה פּוֹסֶלֶת, מַה זְּמַן עָשָׂה בּוֹ מִקְצָתוֹ כְּכֻלּוֹ, אַף עָרְלָה נַעֲשֶׂה בָּהּ מִקְצָתָהּ כְּכֻלָּהּ, אוֹ כַּלֵּךְ לְדֶרֶךְ זוֹ, הוֹאִיל וְעָרְלָה פּוֹסֶלֶת וְטֻמְאָה פּוֹסֶלֶת, מַה טֻמְאָה לֹא עָשָׂה בָּהּ מִקְצָתָהּ כְּכֻלָּהּ, אַף עָרְלָה לֹא נַעֲשֶׂה בָּהּ מִקְצָתָהּ כְּכֻלָּהּ, נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה? דָּנִין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, וְאַל יוֹכִיחַ זְמַן שֶׁנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים. אוֹ כַּלֵּךְ לְדֶרֶךְ זוֹ, דָּנִין דָּבָר שֶׁלֹּא הֻתַּר מִכְּלָלוֹ מִדָּבָר שֶׁלֹּא הֻתַּר מִכְּלָלוֹ, וְאַל תּוֹכִיחַ טֻמְאָה שֶׁהֻתְּרָה מִכְּלָלָהּ.

ד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר - עוֹבֵר בִּלֹּא תַעֲשֶׂה, וְהַפֶּסַח עַצְמוֹ - כָּשֵׁר, וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. אֶחָד הַשּׁוֹחֵט, וְאֶחָד הַזּוֹרֵק, וְאֶחָד הַמַּקְטִיר, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהוּא לַשּׁוֹחֵט, אוֹ לַזּוֹרֵק, אוֹ לַמַּקְטִיר, אוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה, הָיָה לְאֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם - פָּטוּר. אֲבָל הַמּוֹלֵק אֶת הָעוֹף מִבִּפְנִים, עַל הֶחָמֵץ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר - אֵינוֹ עוֹבֵר בִּלֹּא תַעֲשֶׂה.

ה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, לִשְׁמוֹ - חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּשֵׁר. שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּסוּל. וּבַמּוֹעֵד, לִשְׁמוֹ - פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּסוּל. שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּשֵׁר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהֵן רְאוּיִין לָבֹא בַּפֶּסַח, אֲבָל אֵין רְאוּיִין לָבֹא בַּפֶּסַח - בֵּין לִשְׁמוֹ בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: פֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - פָּסוּל. בְּחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, לִשְׁמוֹ

תּוֹסֶפְתָּא

– פָּסוּל, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ – כָּשֵׁר. וְאֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁרָאוּי לְהָבִיא פֶּסַח, אֲבָל אֵין רָאוּי לְהָבִיא פֶּסַח, בֵּין לִשְׁמוֹ בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ – כָּשֵׁר.

ו. הַפֶּסַח שֶׁעָבְרָה שְׁנָתוֹ, וּשְׁחָטוֹ בִּזְמַנּוֹ לִשְׁמוֹ, וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אֲחֵרִים לְשֵׁם פֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וּמַה אִם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ – כָּשְׁרוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ, בִּזְמַנּוֹ, שֶׁכָּשֵׁר לִשְׁמוֹ, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּכְשְׁרוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אוֹ חִלּוּף הַדְּבָרִים, וּמַה אִם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ, כָּשֵׁר הוּא לְשֵׁם אֲחֵרִים, וְיִכְשַׁר פֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ! וְכָךְ אַתָּה אוֹמֵר לִי: מַה לִּי הֻכְשְׁרוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה לִשְׁמוֹ – שֶׁכֵּן הוּא כָּשֵׁר לְשֵׁם אֲחֵרִים, יִכְשְׁרוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לְשֵׁם אֲחֵרִים? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם כֵּן, הֲרַעְתָּ כֹּחַ פֶּסַח וְנָתַתִּי כֹּחַ לִשְׁלָמִים. חָזַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְדָנוֹ דִּין אַחֵר: מָצִינוּ מוֹתָר פֶּסַח – בָּא שְׁלָמִים, וְאֵין מוֹתָר שְׁלָמִים בָּא פֶּסַח. וּמַה פֶּסַח שֶׁמּוֹתָרוֹ בָּא שְׁלָמִים – שְׁחָטוֹ בִּזְמַנּוֹ לְשֵׁם שְׁלָמִים פָּסוּל, שְׁלָמִים שֶׁאֵין מוֹתָרוֹ בָּא פֶּסַח, אִם שְׁחָטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח בִּזְמַנּוֹ אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהוּ פְּסוּלִין? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מָצִינוּ מוֹתָר חַטָּאת בָּא עוֹלָה וְאֵין מוֹתָר עוֹלָה בָּא חַטָּאת. וּמַה חַטָּאת שֶׁמּוֹתָרָהּ בָּא עוֹלָה, שְׁחָטָהּ לְשֵׁם עוֹלָה פְּסוּלָה, עוֹלָה שֶׁאֵין מוֹתָרָהּ בָּא חַטָּאת, שְׁחָטָהּ לְשֵׁם חַטָּאת אֵינוֹ דִּין שֶׁתְּהֵא פְּסוּלָה? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת שֶׁכֵּן כְּשֵׁרָה לִשְׁמָהּ כָּל הַשָּׁנָה כֻּלָּהּ, תֹּאמַר בְּפֶסַח שֶׁאֵינוֹ כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ אֶלָּא בִּזְמַנּוֹ? וְהוֹאִיל וְהוּא פָּסוּל לִשְׁמוֹ, דִּין הוּא שֶׁיִּפָּסְלוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ, הוֹאִיל וְאֵין כָּשֵׁר לִשְׁמוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, אִם שָׁחֲטוּ אֲחֵרִים לִשְׁמוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר – הֲרֵי זֶה פָּסוּל.

ז. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח לְאוֹכְלוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר – כָּשֵׁר. לְאוֹכְלוֹ נָא וְשָׁלוּק וּמְבֻשָּׁל – כָּשֵׁר. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל בְּנֵי הַחֲבוּרָה,

הַשָּׁלֵם

וְאָמַר: שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ שְׁחָטְתִּיו – שׁוּרַת הַדִּין אֵין נֶאֱמָן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁלֹּא הִתְחִילוּ בּוֹ – נֶאֱמָן, מִשֶּׁהִתְחִילוּ בּוֹ – אֵינוֹ נֶאֱמָן.

ח. הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שַׁחֲרִית בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר, כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר. וּבֶן בְּתֵירָא פּוֹסֵל, כְּאִלּוּ נִשְׁחַט בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הוֹאִיל וּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵינוֹ רָאוּי, וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית אֵינוֹ רָאוּי, מַה שְּׁלֹשָׁה עָשָׂר, אִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ – כָּשֵׁר, אַף אַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, אִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ – כָּשֵׁר. הֵשִׁיב רַבִּי לְסַיַּע דִּבְרֵי בֶן בְּתֵירָא: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר, שֶׁאֵין מִקְצָתוֹ רָאוּי, תֹּאמַר בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, שֶׁמִּקְצָתוֹ רָאוּי? הוֹאִיל וּמִקְצָתוֹ רָאוּי, אִם שְׁחָטוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ – פָּסוּל.

ט. פֶּסַח רִאשׁוֹן בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת, וְאֵין פֶּסַח שֵׁנִי בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת. נִשְׁחַט הַתָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם – מַקְטִיר אֶת הַקֶּטֹרֶת וּמֵטִיב אֶת הַנֵּרוֹת, וּבָא לוֹ אֵצֶל פֶּסַח. קָרְעוּ וְהוֹצִיא אֶת אֻמּוּרָיו, אַפְלוּ שֶׁל אַרְבָּעָה וְשֶׁל חֲמִשָּׁה, נָתְנוֹ בַּמִּיגָס וְהִקְטִירוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּבְשַׁבָּת הָיָה מַלְבִּישָׁן בַּגְּוִילֵיהֶן, וּמַנִּיחָן וְיוֹצֵא. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת – לֹא הָיָה מַפְשִׁיט אֶלָּא עַד מְקוֹם חֲזֵה. כֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ, שׁוֹפֵךְ שְׁפִיכָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוֹד – פָּסוּל. הַלְוִיִּם עוֹמְדִין עַל דּוּכָנָן וְגוֹמְרִין הַלֵּל בַּשּׁוֹרָה, אִם גָּמְרוּ – שָׁנוּ, וְאִם שָׁנוּ – שִׁלֵּשׁוּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁלְּשׁוּ מִימֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִימֵיהֶן שֶׁל כַּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעוּ לְ״אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה׳ אֶת קוֹלִי״, מִפְּנֵי שֶׁעַמָּה מוּעָטִין, וְהִיא הָיְתָה נִקְרֵאת כַּת עַצְלָנִית.

י. כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים מְדִיחִין אֶת הָעֲזָרָה שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים. כֵּיצַד מְדִיחִין אֶת הָעֲזָרָה?

תּוֹסֶפְתָּא

הָיוּ פּוֹקְקִין אוֹתָהּ וּמַרְגִּילִין לָהּ אַמַּת הַמַּיִם עַד שֶׁנַּעֲשֵׂית נְקֵיָּה כֶּחָלָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוֹס הָיָה מְמַלֵּא מִדַּם הַתַּעֲרוֹבוֹת, וְזוֹרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁאִם יִשָּׁפֵךְ דָּמָן שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, נִמְצָא שֶׁמַּכְשִׁירוֹ. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא לֹא נִתְקַבֵּל בִּכְלִי! וְדַם שֶׁאֵינוֹ מִתְקַבֵּל בִּכְלִי פָּסוּל לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ! דָּבָר אַחֵר, שֶׁהוּא דַּם הַתְּמִצִּית וְדַם הַתְּמִצִּית פָּסוּל לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. אָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוּדָה: לְדִבְרֵיכֶם, לָמָּה פּוֹקְקִין אֶת הָעַזָּרָה, וְהָיוּ כֹּהֲנִים מַשְׁקִיעִין בְּדָם עַד אַרְכּוּבוֹתֵיהֶן? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁבַח הוּא לִבְנֵי אַהֲרֹן שֶׁיְּהֵלְכוּ בְּדָם עַד אַרְכּוּבוֹתֵיהֶן. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כַּת שְׁלִישִׁית הָלְכָה וְיָשְׁבָה לָהּ בְּעִזְרַת נָשִׁים.

יא. פַּעַם אַחַת חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שָׁאֲלוּ אֶת הַלֵּל הַזָּקֵן: פֶּסַח, מַהוּ שֶׁיִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? אָמַר לָהֶם: וְכִי פֶּסַח אֶחָד יֵשׁ לָנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? וַהֲלוֹא הַרְבֵּה מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת פְּסָחִים יֵשׁ לָנוּ שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת! חָבְרוּ עָלָיו כָּל הָעֲזָרָה, אָמְרוּ לוֹ: מִנַּיִן לְךָ? אָמַר לָהֶם: תָּמִיד, קָרְבָּן צִבּוּר - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אַף פֶּסַח קָרְבָּן צִבּוּר - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. דָּבָר אַחֵר: נֶאֱמַר בְּתָמִיד (בְּמִדְבַּר כח, ב): "מוֹעֲדוֹ", וְנֶאֱמַר בַּפֶּסַח (בְּמִדְבַּר ט, ב): "מוֹעֲדוֹ"; מָה מוֹעֲדוֹ הָאָמוּר בְּתָמִיד - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אַף מוֹעֲדוֹ הָאָמוּר בְּפֶסַח - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. וְעוֹד קַל וָחֹמֶר: וּמָה תָּמִיד שֶׁאֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת - דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, פֶּסַח שֶׁחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת - אֵינוֹ דִין שֶׁיִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? וְעוֹד מְקֻבָּלַנִי מֵרַבּוֹתַי שֶׁפֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא פֶּסַח רִאשׁוֹן, אֶלָּא פֶּסַח שֵׁנִי, וְלֹא פֶּסַח צִבּוּר אֶלָּא פֶּסַח יָחִיד. אָמְרוּ לוֹ: מַה יֵּהָא עַל הָעָם שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ סַכִּינִין וּפְסָחִים לַמִּקְדָּשׁ? אָמַר לָהֶם: הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי, אֶלָּא הַנַּח לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל אִם אֵין נְבִיאִים הֵן, בְּנֵי נְבִיאִים הֵן, מַה עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה? מִי שֶׁפִּסְחוֹ טָלֶה - טָמְנוֹ בְּצִמְרוֹ, גְּדִי - קְשָׁרוֹ בֵּין קַרְנָיו, וְהֵבִיאוּ סַכִּינִין וּפְסָחִים לַמִּקְדָּשׁ, וְשָׁחֲטוּ

הַשָּׁלֵם

אֶת פִּסְחֵיהֶן. בּוֹ בַּיּוֹם מִנּוּ אֶת הַלֵּל הַנָּשִׁיא, וְדָרַשׁ לָהֶם בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח.

יב. פַּעַם אַחַת בִּקֵּשׁ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ לֵידַע כַּמָּה מִנְיָן שֶׁל אוּכְלוּסֵי יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר לָהֶם לַכֹּהֲנִים: הַפְרִישׁוּ לִי כֶּלְיָא מִכָּל פֶּסַח וּפֶסַח! וְהִפְרִישׁוּ לוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף זוּגוֹת שֶׁל כֶּלְיוֹת, כִּפְלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְאֵין לְךָ כָּל פֶּסַח וּפֶסַח שֶׁלֹּא הָיוּ עָלָיו יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה מְנוּיִן, חוּץ מִטָּמֵא, וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. בּוֹ בְּיוֹם נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר הַבַּיִת, וְלֹא הָיָה מַחֲזִיקָם. וְהָיָה קוֹרִין אוֹתוֹ: 'פֶּסַח מְעוּבִּין'.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁהַשְּׁחִיטָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת - כָּךְ מַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת. כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת - אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְכָל מְלָאכָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת - דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר: אֱמוּרֵי צִבּוּר יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן כְּשֵׁרִין לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְהֵן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת בִּזְמַנּוֹ! וּמַה לִי מַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה אַחַר שְׁחִיטָה, וּמַה לִי מַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה לִפְנֵי שְׁחִיטָה. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מַה לְמַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה אַחַר שְׁחִיטָה שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁכֵּן דָּחֲתָה שְׁחִיטָתָהּ אֶת הַשַּׁבָּת, יִדְחוּ מַכְשִׁירֵי שְׁחִיטָה לִפְנֵי שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא דָּחֲתָה שְׁחִיטָתָהּ אֶת הַשַּׁבָּת? וְעוֹד, שֶׁמָּא יֵאָרַע בּוֹ פְּסוּל וְנִמְצָא חֹלֶל אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא עָשָׂה מִצְוָתָהּ.

ב. פֶּסַח בָּא מִן הַצֹּאן וְאֵינוֹ בָּא מִן הַבָּקָר, בָּא מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, בָּא מִן הַזְּכָרִים וְאֵינוֹ בָּא מִן הַנְּקֵבוֹת, בָּא בֶּן שָׁנָה וְאֵינוֹ בָּא בֶּן שְׁתַּיִם, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָיו, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי. וְחַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

ג. חֲגִיגָה הַבָּאָה עִמּוֹ - בָּאָה מִן הַצֹּאן וּמִן הַבָּקָר, וּמִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, מִן הַזְּכָרִים וּמִן הַנְּקֵבוֹת, וּבָאָה בַּת שְׁנָתָהּ וּבַת שְׁתַּיִם,

תּוֹסֶפְתָּא

וְנֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם. חֲגִיגָה הַבָּאָה עִמּוֹ - הֵיא נֶאֱכֶלֶת תְּחִלָּה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא פֶּסַח נֶאֱכָל עַל הַשֹּׂבַע. בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: חֲגִיגָה הַבָּאָה עִם הַפֶּסַח - הֲרֵי הִיא כַּפֶּסַח, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְיוֹם וָלַיְלָה, וַחֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר נֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וַחֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ מִשּׁוּם שִׂמְחָה, וְאֵין יוֹצֵא בָּהּ מִשּׁוּם חֲגִיגָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: חֲגִיגָה הָעוֹלָה עִמּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן, וְתַבְשִׁילִין הָעוֹלִים עִמּוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן - הֲרֵי אֵלּוּ מִתְבָּעֲרִין עִמּוֹ.

ד. אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. אֶחָד דְּבָרִים שֶׁהֵן רְאוּיִין לָבֹא פֶּסַח, וְאֶחָד דְּבָרִים שֶׁאֵין רְאוּיִין לָבֹא פֶּסַח, וּשְׁחָטָן לְשׁוּם פֶּסַח. וְכֵן הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם חַטָּאת צִבּוּר, לְשֵׁם עוֹלוֹת, וּפֶסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בַּשַּׁבָּת שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - פָּטוּר. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דְּבָרִים שֶׁאֵין רְאוּיִין לָבֹא פֶּסַח וּשְׁחָטוֹ לְשֵׁם פֶּסַח, וְהַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם חַטָּאת צִבּוּר, וּלְשֵׁם עוֹלַת צִבּוּר - שֶׁהוּא חַיָּב, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל דְּבָרִים שֶׁהֵן רְאוּיִין לָבֹא פֶּסַח, וּשְׁחָטָם לְשֵׁם פֶּסַח, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

ה. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתָּמִיד בַּשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - חַיָּב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: שָׁמַעְתִּי שֶׁהַשּׁוֹחֵט ׳תָּמִיד׳ בְּשַׁבָּת, שֶׁאֵינוֹ מְבֻקָּר - חַיָּב חַטָּאת, וְיַחֲזֹר וְיָבִיא תָּמִיד אַחֵר לְהַכְשִׁירוֹ, חוּץ מִן הַנִּשְׁחָט, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר כח, לא): ״תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם״; כְּשֶׁהֵן מְבֻקָּרִין - הֵן תְּמִידִין, כְּשֶׁאֵינָן מְבֻקָּרִין - אֵינָן תְּמִידִים.

ו. שְׁחָטוֹ וְנוֹדַע שֶׁמָּשְׁכוּ בְּעָלִים אֶת יְדֵיהֶן, אוֹ שֶׁמֵּתוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ - הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ שָׁהוּת כְּדֵי שֶׁיֵּדַע - הֲרֵי זֶה חַיָּב. וּתְעָבֵר צוּרָתוֹ וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. וְאִם לָאו - הֲרֵי זֶה פָּטוּר. חַטַּאת צִבּוּר שֶׁשְּׁחָטָן בַּשַּׁבָּת, שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הֲרֵי זֶה חַיָּב, וַיַּקְטִיר אֲמוּרִין לָעֶרֶב.

הַשָּׁלֵם

ז. חַטַּאת יָחִיד וְעוֹלַת יָחִיד, שֶׁשְּׁחָטָן בַּשַּׁבָּת לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - חַיָּב, שֶׁהֲרֵצוּ הַבְּעָלִים. הַשּׁוֹחֵט שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לַצִּבּוּר, וְאֵין צְרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיָּב עַל הָאַחֲרוֹנָה. שְׁתֵּי עוֹלוֹת לַצִּבּוּר וְאֵין צְרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיָּב עַל הָאַחֲרוֹנָה.

ח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁשַּׁפּוּד שֶׁל עֵץ אֵין נִשְׂרָף, כָּךְ שַׁפּוּד שֶׁל מַתֶּכֶת אֵין מַרְתִּיחַ. אָמְרוּ לוֹ: זֶה חָם מִקְצָתוֹ - חַם כֻּלּוֹ, וְזֶה חַם מִקְצָתוֹ - אֵינוֹ חַם כֻּלּוֹ.

ט. פֶּסַח שֶׁסָּכוֹ יַיִן וְשֶׁמֶן, אַף עַל פִּי שֶׁמְּנַסֵּךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בְּשׁוּל. בְּשֻׁלּוֹ וְאַחַר כָּךְ צְלָאוֹ, אוֹ צְלָאוֹ וְאַחַר כָּךְ בְּשֻׁלּוֹ - הֲרֵי זֶה אָסוּר. אֵין מוֹלְגִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַכְּרָעַיִם וְאֵין טוֹפְלִין אוֹתָן בְּחַרְסִית וּבְאֲדָמָה, אֲבָל מְפַסְפְּסִין אוֹתָן בָּאוּר.

י. הַפֶּסַח צוֹלִין אוֹתוֹ שָׁלֵם, וְאֵין צוֹלִין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת, רָצָה - מְנַתְּחוֹ וּמַטִּילוֹ אֵבֶר אֵבֶר עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים, וְאֵין צוֹלִין שְׁנֵי פְּסָחִים בְּתַנּוּר אֶחָד מִפְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת. אֲפִלּוּ זֶה גְּדִי וְזֶה טָלֶה מִפְּנֵי הֶרְגֵּל עֲבֵרָה. אֲבָל צוֹלִין אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּסָחִים בְּאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה תַּנּוּרִין זֶה אֵצֶל זֶה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. חָמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ פְּסָחֵיהֶן, נֶאֱמָן אֶחָד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה לוֹמַר: ׳פֶּסַח זֶה שֶׁל אוֹתָהּ חֲבוּרָה הוּא׳. הַפֶּסַח אֵין נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם נוֹתָר, וְאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. אֵימָתַי אָמְרוּ: ׳הַפֶּסַח נֶאֱכָל בְּטֻמְאָה׳? בִּזְמַן שֶׁבָּא מִתְּחִלָּתוֹ בְּטֻמְאָה. שְׁחָטוֹ בְּטָהֳרָה, וְאַחַר כָּךְ נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים - יְזָרֵק הַדָּם בְּטָהֳרָה, וְאַל יֹאכַל הַבָּשָׂר בְּטֻמְאָה. הֲרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְמֵאִין, וְכֹהֲנִים וּכְלֵי שָׁרֵת טְהוֹרִין, אוֹ שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוֹרִין, וְכֹהֲנִים וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין. וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל

תוֹסֶפְתָּא

וְכֹהֲנִים טְהוֹרִין, וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין - יַעֲשׂוּ בְּטֻמְאָה, שֶׁאֵין קָרְבָּן צִבּוּר חָלוּק.

ב. הַצִּבּוּר וְהַכֹּהֲנִים טְהוֹרִין, וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין - עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטֻמְאָה. אֵימָתַי פֶּסַח בָּא בְּטֻמְאָה? בִּזְמַן שֶׁרֻבּוֹ שֶׁל צִבּוּר טְמֵאִין, הָיוּ חֲצָיָן טְהוֹרִין וְחֲצָיָן טְמֵאִין - הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. הַיָּחִיד מַכְרִיעַ אֶת הַפֶּסַח לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטֻמְאָה - דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן מַתְיָה אוֹמֵר: אֵין הַיָּחִיד מַכְרִיעַ אֶת הַפֶּסַח לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטֻמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז, ה): "לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ". רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילוּ שֵׁבֶט אֶחָד טָמֵא, וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים טְהוֹרִין. הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין לְעַצְמָן וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין לְעַצְמָן. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אֵין חוֹלְקִין אֶת הַצִּבּוּר, אֶלָּא: אוֹ כֻּלּוֹ עוֹשִׂין בְּטָהֳרָה, אוֹ כֻּלּוֹ עוֹשִׂין בְּטֻמְאָה.

ג. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר מֵהֶן כַּזַּיִת בָּשָׂר אוֹ כַּזַּיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם. חֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבָעוֹלָה, חֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עָלֶיהָ, מִפְּנֵי שֶׁכָּלָה כָּלִיל. וּבַמִּנְחָה, אֲפִלּוּ כְּלָה קֹמֶץ - לֹא יִזְרֹק. וּבַפֶּסַח, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - הֲרֵי זֶה זוֹרֵק. וְאִם לָאו - לֹא יִזְרֹק.

ד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנִּטְמָא הַבָּשָׂר, וַחֲלָבִים קַיָּמִין - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַחֲלָבִים. נִטְמְאוּ הַחֲלָבִים וְהַבָּשָׂר קַיָּם - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַבָּשָׂר. אֲבָל פֶּסַח אֵינוֹ כֵן, אַף עַל פִּי שֶׁנִּטְמָא בָּשָׂר וַחֲלָבִין קַיָּמִין - אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַחֲלָבִים, שֶׁלֹּא בָּא מִתְּחִלָּתוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה. נִטְמְאוּ חֲלָבִים וְהַבָּשָׂר קַיָּם, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - יִזְרֹק, וְאִם לָאו - לֹא יִזְרֹק.

ה. כָּל קָרְבְּנוֹת צִבּוּר וְהַיָּחִיד - הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַדָּם, וְעַל טֻמְאַת הַגּוּף, חוּץ מִנָּזִיר וְעוֹשֶׂה פֶּסַח, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַדָּם, וְאֵין מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף. וְאִם נִטְמָא טֻמְאַת הַתְּהוֹם - הֲרֵי זֶה מְרַצֶּה.

הַשָּׁלֵם

כֵּיצַד? הָיָה הוֹלֵךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ: 'מֵת הָיָה עִמְּךָ בַּבַּיִת שֶׁנִּכְנַסְתָּ בּוֹ', אוֹ 'תַּחַת אֶבֶן שֶׁיִּשַּׁבְתָּ עָלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ, בֵּין מִשֶּׁעָשָׂה פִּסְחוֹ וּבֵין עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה פִּסְחוֹ - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. אֲבָל אִם אָמְרוּ לוֹ: 'קֶבֶר הַתְּהוֹם הָיָה עִמְּךָ בַּבַּיִת שֶׁנִּכְנַסְתָּ בּוֹ', אוֹ: 'תַּחַת הָאֶבֶן שֶׁיִּשַּׁבְתָּ עָלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה אֶת פִּסְחוֹ - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. מִשֶּׁהֵבִיא פִּסְחוֹ - אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְכֵן נָזִיר שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְהָבִיא קָרְבְּנוֹתָיו, וְאָמְרוּ לוֹ: 'מֵת הָיָה עִמְּךָ בַּבַּיִת שֶׁנִּכְנַסְתָּ בּוֹ', אוֹ: 'תַּחַת אֶבֶן שֶׁיִּשַּׁבְתָּ עָלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ, בֵּין מִשֶּׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו בֵּין עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו - צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן טֻמְאָה. אֲבָל אִם אָמְרוּ לוֹ: 'קֶבֶר הַתְּהוֹם הָיָה עִמְּךָ בַּבַּיִת שֶׁנִּכְנַסְתָּ לוֹ', אוֹ 'תַּחַת אֶבֶן שֶׁיִּשַּׁבְתָּ עָלֶיהָ', וְנוֹדַע לוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו - צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבַּן טֻמְאָה. מִשֶּׁהֵבִיא קָרְבְּנוֹתָיו - אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קָרְבָּן טֻמְאָה.

ו. שְׁחָטוֹ וְנוֹדַע עַד שֶׁלֹּא מָשְׁכוּ בְּעָלִים אֶת יְדֵיהֶם, אוֹ שֶׁמֵּתוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ - יִשָּׁרֵף מִיָּד. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁהוּת כְּדֵי שֶׁיֵּדַע - יִשָּׁרֵף מִיָּד, וְאִם לָאו - תֵּעָבֵר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. זֶה הַכְּלָל: אֵרַע פְּסוּל בְּגוּפוֹ - יִשָּׁרֵף מִיָּד, בַּדָּם אוֹ בַּבְּעָלִים - תֵּעָבֵר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ז. אֲבָל הַשּׁוֹרֵף בָּעֲצָמוֹת, וְהַמְחַתֵּךְ בַּגִּידִים, וּבַקְּרָנַיִם, וּבַטְּלָפַיִם - אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין הָרַכִּים - הֲרֵי הֵן כִּבְשָׂר לְכָל דָּבָר. הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בְּפֶסַח טָהוֹר - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים. וּפֶסַח עַצְמוֹ כָּשֵׁר, וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. פֶּסַח כָּשֵׁר - חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם. פֶּסַח פָּסוּל - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וְנִפְסַל - חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם, לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וְנִפְסַל - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר

תּוֹסֶפְתָּא

וְנִפְסַל - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ לֹא נִפְסַל בּוֹ אֶלָּא אֵבֶר אֶחָד בִּלְבַד - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

ח. הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֲצָמוֹת לָאֱכוֹל כַּזַּיִת מִחַּ, מִן הַמִּחַּ שֶׁבָּרֹאשׁ וְשֶׁבַּקּוּלְיָא - אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְהַמִּחַּ עַצְמוֹ - כָּשֵׁר, וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח, וְחַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִשּׁוּם נוֹתָר, וּמִשּׁוּם טָמֵא, וּמְטַמֵּא כַּזַּיִת בְּמַשָּׂא וְכַעֲדָשָׁה בְּמַגָּע. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: הַמִּחַּ, הֲרֵי הוּא כְּבָשָׂר לְכָל דָּבָר! אָכַל מִמֶּנּוּ כַּזַּיִת, נָא וּמְבֻשָּׁל עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה - הֲרֵי זֶה פָּטוּר. מִשֶּׁחָשְׁכָה - הֲרֵי זֶה חַיָּב. כַּזַּיִת צְלִי עַד שֶׁלֹּא חָשְׁכָה - פָּטוּר. וּמִשֶּׁחָשְׁכָה - הֲרֵי זֶה חַיָּב.

ט. הַמּוֹצִיא כַּזַּיִת בָּשָׂר מִבַּיִת לְבַיִת, וּמֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה בִּשְׁעַת אֲכִילָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּלֹא תַעֲשֶׂה - הֲרֵי זֶה טָהוֹר. וְהָאוֹכְלוֹ - הֲרֵי זֶה בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, מו): "לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה" וְגוֹ', אַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל", אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּחַצְרוֹתֵיהֶן וּבְגַגּוֹתֵיהֶן. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל"? בַּחֲבוּרָה אַחַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֲרֵי שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין וְאוֹכְלִין, וְרָאוּ נָחָשׁ אוֹ עַקְרָב - הֲרֵי אֵלּוּ עוֹקְרִין אֶת פִּסְחֵיהֶן, וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, ז): "עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם", אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר "בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל"? שֶׁלֹּא יְהֵא שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת אוֹכְלוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ. כְּשֶׁהָיָה שַׁמָּשׁ עוֹמֵד לְמִזֹּג - קוֹפֵץ אֶת פִּיו, וּמַחְזִיר אֶת פָּנָיו, וְלוֹעֵס עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֵצֶל חֲבוּרָתוֹ וּבוֹלֵעַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה אוֹכֵל מִשְּׁנֵי פְּסָחִים. אִם אֵין שָׁם אֶלָּא חֲבוּרָה אַחַת - אוֹכֵל בְּכָל הַבַּיִת כֻּלּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת - מְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַפֶּסַח לַתַּנּוּר עִם חֲשֵׁכָה,

הַשָּׁלֵם

וְעוֹשִׁין לוֹ לְמוּדִין[4], וְנוֹתְנִין עָלָיו מֵעֶרֶב שַׁבָּת, וְנוֹתֵן עַל גַּבָּיו כְּסוּי וְנוֹטְלוֹ בַּשַּׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחֲזִיר. וְאִם הֶחֱזִיר - הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁבָּא לִידֵי מֵרוּחַ, וְהַמְמָרֵחַ בְּשַׁבָּת - הֲרֵי זֶה חַיָּב חַטָּאת. מְבַקְּרוֹ וְעוֹדֵהוּ בַּתַּנּוּר. אִם נִצְלָה - נוֹטְלוֹ, וְאִם לָאו, מַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיִּצְלֶה. נִצְלָה הַחִיצוֹן וְלֹא נִצְלָה הַפְּנִימִי - קוֹלֵף וְאוֹכֵל עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַנָּא׳:

ב. הַפֶּסַח מַחֲזִירִין אוֹתוֹ שָׁלֵם, וְאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּשַּׁבָּת, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אָסוּר, וּבְיוֹם-טוֹב בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מֻתָּר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בִּרַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַפֶּסַח שֶׁמַּחֲזִירִין אוֹתוֹ שָׁלֵם וְאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל הָאֲבָרִים, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מַחֲזִירִין. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַחֲזִירִין:

ג. יָתוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ עָלָיו אַפּוֹטְרוֹפְּסִין - יֹאכַל, וּבְמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה. הַמְּנָה עַל אֶחָד מֵהֶן - אוֹכֵל בְּמָקוֹם שֶׁהַמְּנָה. הַמְּנָה עַל שְׁנֵי פְּסָחִים - יֹאכַל מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה רִאשׁוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם מְמַנִּין עַל הַפֶּסַח, עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט, וּמוֹשְׁכִין יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּזְרֹק עָלָיו אֶת הַדָּם:

ד. לֹא יִשְׁחֹט אָדָם אֶת הַפֶּסַח עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ אֶלָּא מְדַעְתָּן. אֲבָל שׁוֹחֵט הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, בֵּין מְדַעְתָּן וּבֵין שֶׁלֹּא מְדַעְתָּן. וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ לְעַצְמָן וְשָׁחַט רַבָּן עֲלֵיהֶן - יוֹצְאִין בְּשֶׁל רַבָּן, וְאֵין יוֹצְאִין בְּשֶׁל עַצְמָן, חוּץ מִן הָאִשָּׁה שֶׁיְּכוֹלָה לְמִחּוֹת. עֶבֶד עִבְרִי, וּמִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין - אוֹכְלִין מִשֶּׁל עַצְמָן. עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שֻׁתָּפִין - אוֹכֵל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן. הַמְּנָה עַל אֶחָד מֵהֶן - אוֹכֵל מִמָּקוֹם שֶׁהַמְּנָה. הַמְּנָה עַל שְׁנֵי פְּסָחִים - אוֹכֵל מֵאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁנִּשְׁחַט

---

[4] נְסָרִים.

תוֹסֶפְתָּא

רִאשׁוֹן. וְאִם שָׁחַט שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד - אוֹכֵל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶם. שָׁכַח רַבּוֹ מַה אָמַר לוֹ - שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה, וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר נִזְרַק הַדָּם עֲלֵיהֶן:

ה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּמְנוּ עַל הַפֶּסַח, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - יֹאכְלוּ, וְאִם לָאו - לֹא יֹאכְלוּ. נִמְנוּ עָלָיו זֶה אַחַר זֶה, הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם - יֹאכְלוּ, וְהָאַחֲרוֹנִים - לֹא יֹאכְלוּ, וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר נִזְרַק עֲלֵיהֶן הַדָּם. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁרָצוּ לִמָּנוֹת אֲחֵרִים לִפְסֹחֵיהֶן - הָרִאשׁוֹת בְּיָדָן, רָצוּ לְהִמָּשֵׁךְ וּלְהִמָּנוֹת אֲחֵרִים עַל פִּסְחָן - הָרִאשׁוֹת בְּיָדָם, רָצָה לְהִמָּשֵׁךְ וּלְהִמָּנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקוֹ - הָרִאשׁוֹת בְּיָדוֹ, לְעוֹלָם נִמְשָׁכִין וְהוֹלְכִין, וּבִלְבַד שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר אֶחָד מֵחֲבוּרָה רִאשׁוֹנָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין מֵחֲבוּרָה רִאשׁוֹנָה בֵּין מֵחֲבוּרָה אַחֲרוֹנָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַנִּיחוּ אֶת פִּסְחוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁרָצוּ לְהַמְנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקָן - הָרִאשׁוֹת בְּיָדָם, וְהַמָּעוֹת חֻלִּין. רָצוּ לְהִמָּשֵׁךְ, לְהַמְנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקָן - הָרִאשׁוֹת בְּיָדָם, וְהַמָּעוֹת חֻלִּין:

ו. הַמְמַנֶּה אֲחֵרִים עַל חֶלְקוֹ - הָרִאשׁוֹת בְּיָדוֹ, הַמָּעוֹת חֻלִּין. רָצָה לְהִמָּשֵׁךְ לְהַמְנוֹת אֲחֵרִים עַל חֶלְקוֹ - הָרִאשׁוֹת בְּיָדוֹ, הַמָּעוֹת חֻלִּין. הַמְמַנֶּה אֲחֵרִים עַל חֲגִיגָתוֹ - הַמָּעוֹת חֻלִּין, רָצָה לְהִמָּשֵׁךְ וּלְמַנּוֹת אֲחֵרִים עַל חֲגִיגָתוֹ - הַמָּעוֹת חֻלִּין:

ז. הַמּוֹכֵר עוֹלָתוֹ וּשְׁלָמָיו - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. וְהַמָּעוֹת כָּל שֶׁהֵן - יִפְּלוּ לִנְדָבָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בְּחַטָּאת וְאָשָׁם. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁמֵּתוּ מִקְצָתָן אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ מִקְצָתָן - הַשְּׁאָר אוֹכְלִין וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהָיָה אֶחָד בָּהֶן שֶׁהָיוּ יָדָיו שֶׁל אֶחָד מֵהֶם יָפוֹת, רַשָּׁאִין לוֹמַר לוֹ: ׳טוֹל חֶלְקְךָ וְצֵא׳, וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֶּסַח, אֶלָּא אֲפִלּוּ חֲמִשָּׁה וְעָשׂוּ

הַשָּׁלֵם

סִבְלֶת, רַשָּׁאִין לוֹמַר לוֹ: ׳טוֹל חֶלְקְךָ וְצֵא לְךָ׳. רָצוּ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ טוֹבָה - בָּא וְאוֹכֵל עִמָּהֶם. מְצוֹרָע - מַסְגֵּר שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁבִיעִי. מֻחְלָט - שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁמִינִי. יוֹלֶדֶת - שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בְּיוֹם אַרְבָּעִים לְזָכָר בְּיוֹם שְׁמוֹנִים לִנְקֵבָה. וְכֻלָּן שֶׁנִּטְמְאוּ, בֵּין לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים בֵּין לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - הֲרֵי הֵן כִּמְפַקֵּחַ אֶת הַגַּל, וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: מְפַקֵּחַ בַּגַּל עִתִּים פָּטוּר עִתִּים חַיָּב, כֵּיצַד? גַּל עָגוֹל וְנִמְצָא טָמְאָה תַּחְתָּיו - חַיָּב. גַּל אָרוֹךְ וְנִמְצָא טָמְאָה תַּחְתָּיו - פָּטוּר:

ח. הָיָה טָמֵא בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה וְטָהוֹר בִּשְׁעַת זְרִיקָה, טָהוֹר בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה וְטָמֵא בִּשְׁעַת זְרִיקָה - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. חוֹלֶה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת, חָלִים בִּשְׁעַת זְרִיקָה וְיָכוֹל לוֹכַל כַּזַּיִת. חָלִים בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה וְיָכוֹל לֶאֱכֹל כְּזַיִת, וְחוֹלֶה בִּשְׁעַת זְרִיקָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל כַּזַּיִת - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, לְעוֹלָם אֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ עַד שֶׁיִּהֵא חָלִים בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה, וּבִשְׁעַת זְרִיקָה. וְכֻלָּן, סָפֵק נִזְרַק עֲלֵיהֶם דָּם סָפֵק לֹא נִזְרַק עֲלֵיהֶן דָּם, סָפֵק יֵשׁ בָּהּ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד סָפֵק אֵין בּוֹ, סָפֵק טְמֵאִין סָפֵק טְהוֹרִין - פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַסְּפֵקוֹת פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם שֶׁנִּזְרַק עָלֶיהָ דָּם, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה - הֲרֵי זֶה אֵינָהּ אוֹכֶלֶת וּפְטוּרָה מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר יָצְתָה בִּזְרִיקָה. אֲבָל עָרֵל שֶׁנִּזְרַק עָלָיו דָּם וְאַחַר כָּךְ מָל - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל, וְחַיָּב לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:

ט. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל עָרֵל יִשְׂרָאֵל שֶׁטּוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל עָרֵל נָכְרִי, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה

תּוֹסֶפְתָּא

כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר. אֶחָד נָכְרִי שֶׁמֵּל וְאֶחָד שְׁפָחָה שֶׁטָּבְלָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: אִיסְטְרָטְיוֹטוֹת הָיוּ שׁוֹמְרֵי צִירִין הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁטּוֹבְלִין וְאוֹכְלִין פִּסְחֵיהֶן לָעֶרֶב:

י. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזֶה הוּא - צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. צְבוּר שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֵיזוֹ הוּא, עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטֻמְאָה. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהֶמְנָּה אֶחָד עִמָּהֶן, אֲפִלּוּ מִן הַצָּדָקָה - הֲרֵי זֶה חוֹלֵק עִמָּהֶן בְּעוֹרוֹת. בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁטָּעוּ וְאָכְלוּ פִּסְחֵיהֶן שֶׁל חַבְרֵיהֶם, אוֹמְרִים לָהֶם: 'אִכְלוּ אֶת שֶׁלָּנוּ וְאִכְלוּ אֶת שֶׁלָּהֶם', וְנִמְצֵאת יַבֶּלֶת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, עָשׂוּ פֶּסַח שֵׁנִי וְטָעוּ וְאָכְלוּ אֶת פִּסְחֵיהֶן שֶׁל חַבְרֵיהֶן, אוֹמְרִין לָהֶם: 'אִכְלוּ אֶת שֶׁלָּנוּ, אִכְלוּ אֶת שֶׁלָּהֶן', וְנִמְצָא יַבֶּלֶת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. נִמְצְאוּ אוֹכְלִין אַרְבָּעָה פִּסְחִים וִידֵי חוֹבָתָן לֹא יָצְאוּ. חָמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, וְנִמְצָא יַבֶּלֶת בְּעוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי:

מַסֶּכֶת פְּסָחִים פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. אֵלּוּ שֶׁעוֹשִׂים אֶת הַשֵּׁנִי: הַזָּבִים, וְהַזָּבוֹת, וְהַמְצֹרָעִין, וְנִדּוֹת, וּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת, הַיּוֹלְדוֹת, הַשּׁוֹגְגִין, וְהָאֲנוּסִין, וְהַמְּזִידִין, וְהַטְּמֵא, וּמִי שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר (בְּמִדְבַּר ט, י): "טָמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה"? - שֶׁבָּא הַכָּתוּב לְפָטְרוֹ מִן הַכָּרֵת. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: נֶאֱמַר: "טָמֵא נֶפֶשׁ", וְנֶאֱמַר: "בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה", מַה טָּמֵא שֶׁסִּפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה, אַף דֶּרֶךְ רְחוֹקָה שֶׁסִּפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶאֱמַר 'רְחוֹק מָקוֹם' בַּמַּעֲשֵׂר, וְנֶאֱמַר 'רְחוֹק מָקוֹם' בַּפֶּסַח, מַה 'רְחוֹק מָקוֹם' הָאָמוּר בַּמַּעֲשֵׂר - חוּץ לִמְקוֹם אֲכִילָתוֹ, אַף 'רְחוֹק מָקוֹם' הָאָמוּר בַּפֶּסַח - חוּץ לִמְקוֹם אֲכִילָתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוּץ לִמְקוֹם עֲשִׂיָּתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לְפִיכָךְ נָקוּד עַל ה', לוֹמַר, לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִיא רְחוֹקָה וַדַּאי, אֶלָּא מֵאִסְקוּפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: "דֶּרֶךְ רְחוֹקָה" - שׁוֹמֵעַ אֲנִי מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד, אוֹ מַהֲלַךְ שְׁנֵי יָמִים, אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "וּבַדֶּרֶךְ לֹא הָיָה", הֲוֵי: מֵאִסְקוּפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ קְרוּי 'דֶּרֶךְ'.

ב. גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּר בֵּין שְׁנֵי הַפְּסָחִים. וְכֵן קָטָן שֶׁהִגְדִּיל בֵּין שְׁנֵי פְּסָחִים - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר לֹא נִתְחַיֵּב בָּרִאשׁוֹן. וְכֵן כְּשֶׁנִּתַּן לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה, הַיָּחִיד עוֹשֶׂה פֶּסַח שֵׁנִי, וְאֵין הַצִּבּוּר עוֹשִׂין פֶּסַח שֵׁנִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַצִּבּוּר עוֹשִׂין פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּחִזְקִיָּה שֶׁעִישָּׂה אֶת הַצִּבּוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי הַיָּמִים-ב ל, יח): "כִּי מַרְבִּית הָעָם רַבַּת מֵאֶפְרַיִם וּמְמְנַשֶּׁה יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן לֹא הִטֶּהָרוּ" וְגוֹ'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא מִפְּנֵי שֶׁעִישָּׂה לַצִּבּוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁעִבֵּר נִיסָן בְּנִיסָן, שֶׁאֵין מְעַבְּרִין אֶלָּא אַדָּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אַף מִפְּנֵי שֶׁעִישָּׂה לַצִּבּוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה שֶׁל נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים - שֶׁלֹּא לְהַרְבּוֹת אֶת הַתְּפִלָּה.

ג. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין רִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי: הָרִאשׁוֹן בְּשָׁלֹשׁ כְּתוֹת וְאֵין הַשֵּׁנִי בְּשָׁלֹשׁ כְּתוֹת. הָרִאשׁוֹן דּוֹחֶה אֶת הַטֻּמְאָה, וְאֵין הַשֵּׁנִי דּוֹחֶה אֶת הַטֻּמְאָה. הָרִאשׁוֹן חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁנִי אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי נָתָן. רַבִּי אוֹמֵר: אַף הַשֵּׁנִי חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: אִם עָשׂוּ אֶת הַשֵּׁנִי - אֵין חַיָּבִין כָּרֵת עַל הָרִאשׁוֹן, לֹא עָשׂוּ אֶת הַשֵּׁנִי - חַיָּבִין כָּרֵת עַל הָרִאשׁוֹן. הָרִאשׁוֹן טָעוּן חֲגִיגָה, וְאֵין הַשֵּׁנִי טָעוּן חֲגִיגָה. הָרִאשׁוֹן נוֹהֵג כָּל שִׁבְעָה, וְהַשֵּׁנִי יוֹם אֶחָד.

ד. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁשָּׁוֶה בָּהֶן הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי: הָרִאשׁוֹן נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, ה): "שֶׁה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה", וְהַשֵּׁנִי כַּיּוֹצֵא בּוֹ. הָרִאשׁוֹן

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

נֶאֱמַר בּוֹ: (שָׁם יב, ט): ״אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל״, וְהַשֵּׁנִי כַּיּוֹצֵא בּוֹ. הָרִאשׁוֹן דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַשֵּׁנִי דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. הָרִאשׁוֹן דּוֹחֶה אֶת הַטֻּמְאָה, וְהַשֵּׁנִי דּוֹחֶה אֶת הַטֻּמְאָה. הָרִאשׁוֹן טָעוּן לִינָה, וְהַשֵּׁנִי טָעוּן לִינָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין הַשֵּׁנִי טָעוּן לִינָה, אֶלָּא כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נִכְנַס וְשׁוֹחֵט אֶת פִּסְחוֹ בָּעֲזָרָה, וְיוֹצֵא וּמַסְפִּיד אֶת אָבִיו בְּבֵית פַּגִּי.

ה. בִּזְמַן שֶׁהַפֶּסַח נֶאֱכַל בְּטֻמְאָה: טְמֵא מֵת נִכְנַס לָעֲזָרָה וְאוֹכְלוֹ, זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יִכָּנְסוּ, וְאִם נִכְנְסוּ - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נִכְנְסוּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר ה, ב): ״וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב״ וְגוֹ׳; בְּשָׁעָה שֶׁטְּמֵא נֶפֶשׁ חַיָּב - זָבִין וּמְצֹרָעִין חַיָּבִין, בְּשָׁעָה שֶׁאֵין טְמֵא נֶפֶשׁ חַיָּב - אֵין זָבִין וּמְצֹרָעִין חַיָּבִין. בִּזְמַן שֶׁהַפֶּסַח בָּא בְּטֻמְאָה - טְמֵא מֵת נִכְנַס לָעֲזָרָה, וְשׁוֹחֵט. זָבִים, וְזָבוֹת, נִדּוֹת, וְיוֹלְדוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יִשְׁחֲטוּ. וְאִם שָׁחֲטוּ - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִם שָׁחֲטוּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ז, כ): ״כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה׳״ וְגוֹ׳; הַנִּשְׁחָט לַטְּהוֹרִין - חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה, הַנִּשְׁחָט לַטְּמֵאִים - אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה.

ו. פֶּסַח רִאשׁוֹן - שׁוֹחֲטִין עַל הָאִשָּׁה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. וּבַשֵּׁנִי - עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵלָה לַאֲחֵרִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: פֶּסַח שֵׁנִי שׁוֹחֲטִין עַל הָאִשָּׁה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר פֶּסַח רִאשׁוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִשָּׁה - בָּרִאשׁוֹן עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵלָה לַאֲחֵרִים. בַּשֵּׁנִי - אֵין עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵלָה לַאֲחֵרִים, בַּשֵּׁנִי אֵין שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ כָּל עִקָּר. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה בְּיוֹסֵף הַכֹּהֵן שֶׁהֶעֱלָה אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי וְהֶחֱזִירוּהָ, שֶׁמָּא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה. אָמַר לוֹ: לֹא שֶׁמָּא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה׳, אֶלָּא שֶׁאֵין הָאִשָּׁה עוֹשָׂה פֶּסַח שֵׁנִי.

הַשָּׁלֵם

ז. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת, פֶּסַח מִצְרַיִם - מִקָּחוֹ מִבָּעְשׂוֹר, שְׁחִיטָתוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֵין חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וּפֶסַח דּוֹרוֹת - חַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. פֶּסַח מִצְרַיִם - לֹא נֶהֱגוּ בּוֹ דַּקִּין, וְתַבְלוּלִין, אֶתְנַן וּמְחִיר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, ד): ״וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ״, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אַף בְּפֶסַח דּוֹרוֹת כֵּן, וְכָל כָּךְ לָמָּה? כְּדֵי שֶׁלֹּא יַנִּיחַ אָדָם שְׁכֵנוֹ הַקָּרוֹב אֶל בֵּיתוֹ, וְיֵלֵךְ וְיַעֲשֶׂה אֶת פִּסְחוֹ אֵצֶל חֲבֵרוֹ, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כז, י): ״טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק״. פֶּסַח מִצְרַיִם - לֹא הָיָה טָעוּן דָּמִים וַחֲלָבִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, כב): ״וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת״, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, כב): ״וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר״, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפֶסַח דּוֹרוֹת. פֶּסַח מִצְרַיִם - כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹחֵט בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, פֶּסַח דּוֹרוֹת - כָּל יִשְׂרָאֵל שׁוֹחֲטִין בְּמָקוֹם אֶחָד. פֶּסַח מִצְרַיִם - מָקוֹם אֲכִילָה שָׁם הָיְתָה לִינָה, פֶּסַח דּוֹרוֹת - אוֹכְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד וְלָנִין בְּמָקוֹם אַחֵר. אֶחָד פֶּסַח מִצְרַיִם וְאֶחָד פֶּסַח דּוֹרוֹת, מִי שֶׁהָיוּ לוֹ עֲבָדִים שֶׁלֹּא מָלוּ, וּשְׁפָחוֹת שֶׁלֹּא טָבְלוּ - מְעַכְּבִין אוֹתוֹ מִלֶּאֱכֹל בַּפֶּסַח. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, בְּפֶסַח מִצְרַיִם הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

ח. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁשָּׁוֶה בָּהֶן פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת: פֶּסַח מִצְרַיִם בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת וּפֶסַח דּוֹרוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, ה): ״שֶׂה תָּמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה״, פֶּסַח דּוֹרוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ. פֶּסַח מִצְרַיִם נֶאֱמַר בּוֹ (שָׁם יב, י): ״וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר״, פֶּסַח דּוֹרוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁלֹּא נֶאֱסַר חָמֵץ בְּמִצְרַיִם אֶלָּא יוֹם אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יג, ג): ״לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ״, וְנֶאֱמַר ״הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים״. פֶּסַח מִצְרַיִם טָעוּן שִׁיר, וּפֶסַח דּוֹרוֹת טָעוּן שִׁיר.

נחמיה פרק יא

א וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־הָעָם בִּירוּשָׁלִָם וּשְׁאָר הָעָם הִפִּילוּ
גּוֹרָלוֹת לְהָבִיא | אֶחָד מִן־הָעֲשָׂרָה לָשֶׁבֶת
בִּירוּשָׁלִַם עִיר הַקֹּדֶשׁ וְתִשַׁע הַיָּדוֹת
בֶּעָרִים: **ב** וַיְבָרְכוּ הָעָם לְכֹל֙ הָאֲנָשִׁים
הַמִּתְנַדְּבִים לָשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִָם: {פ}
ג וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַמְּדִינָה אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִָם
וּבְעָרֵי יְהוּדָה יָשְׁבוּ אִישׁ בַּאֲחֻזָּתוֹ֙ בְּעָרֵיהֶ֔ם
יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים֙ וְהַלְוִיִּ֔ם וְהַנְּתִינִ֖ים וּבְנֵ֣י עַבְדֵ֑י
שְׁלֹמֹֽה: **ד** וּבִירוּשָׁלִַם֙ יָשְׁב֣וּ מִבְּנֵ֣י יְהוּדָ֔ה וּמִבְּנֵ֖י
בִּנְיָמִ֑ן מִבְּנֵ֣י ׀ יְהוּדָה֮ עָתָיָה֒ בֶּן־עֻזִּיָּ֣ה בֶּן־זְכַרְיָ֗ה בֶּן־
אֲמַרְיָ֤ה בֶּן־שְׁפַטְיָה֙ בֶּן־מַהֲלַלְאֵ֔ל מִבְּנֵי־
פָ֖רֶץ: **ה** וּמַעֲשֵׂיָ֞ה בֶּן־בָּר֣וּךְ בֶּן־כָּל־חֹ֗זֶה בֶּן־חֲזָיָה֙
בֶּן־עֲדָיָ֣ה בֶּן־יוֹיָרִ֔יב בֶּן־זְכַרְיָ֖ה בֶּן־הַשִּׁלֹנִֽי: **ו** כָּל־
בְּנֵי־פֶ֔רֶץ הַיֹּשְׁבִ֖ים בִּירוּשָׁלִָ֑ם אַרְבַּ֥ע מֵא֛וֹת שִׁשִּׁ֖ים
וּשְׁמֹנָ֥ה אַנְשֵׁי־חָֽיִל: {ס} **ז** וְאֵלֶּה בְּנֵ֣י בִנְיָמִ֔ן סַלָּ֥א
בֶּן־מְשֻׁלָּ֖ם בֶּן־יוֹעֵ֣ד בֶּן־פְּדָיָ֑ה בֶּן־קוֹלָיָ֖ה בֶּן־מַעֲשֵׂיָ֥ה
בֶּן־אִיתִיאֵ֖ל בֶּן־יְשַׁעְיָֽה: **ח** וְאַחֲרָיו֙ גַּבַּ֣י סַלַּ֔י תְּשַׁ֖ע
מֵא֥וֹת עֶשְׂרִ֖ים וּשְׁמֹנָֽה: **ט** וְיוֹאֵ֥ל בֶּן־זִכְרִ֖י פָּקִ֣יד
עֲלֵיהֶ֑ם וִיהוּדָ֥ה בֶּן־הַסְּנוּאָ֖ה עַל־הָעִ֥יר מִשְׁנֶֽה: {פ}
י מִן־הַכֹּהֲנִ֖ים יְדַעְיָ֣ה בֶּן־יוֹיָרִ֑יב יָכִֽין: **יא** שְׂרָיָ֣ה בֶּן־
חִלְקִיָּ֗ה בֶּן־מְשֻׁלָּם֙ בֶּן־צָד֣וֹק בֶּן־מְרָיוֹת֔ בֶּן־אֲחִיט֖וּב
נְגִ֣יד בֵּית֮ הָאֱלֹהִים֒: **יב** וַאֲחֵיהֶ֗ם עֹשֵׂ֤ה הַמְּלָאכָה֙
לַבָּ֔יִת שְׁמֹנָ֥ה מֵא֛וֹת עֶשְׂרִ֖ים וּשְׁנָ֑יִם וַעֲדָיָ֣ה בֶּן־
יְרֹחָ֗ם בֶּן־פְּלַלְיָה֙ בֶּן־אַמְצִ֣י בֶן־זְכַרְיָ֔ה בֶּן־פַּשְׁח֖וּר
בֶּן־מַלְכִּיָּֽה: **יג** וְאֶחָיו֙ רָאשֵׁ֣י לְאָב֔וֹת מָאתַ֖יִם
אַרְבָּעִ֣ים וּשְׁנָ֑יִם וַעֲמַשְׁסַ֞י בֶּן־עַזַרְאֵ֤ל בֶּן־אַחְזַי֙ בֶּן־
מְשִׁלֵּמ֣וֹת בֶּן־אִמֵּ֔ר: **יד** וַאֲחֵיהֶ֖ם גִּבֹּרֵ֣י חַ֑יִל מֵאָ֥ה
עֶשְׂרִ֖ים וּשְׁמֹנָ֔ה וּפְקִ֥יד עֲלֵיהֶ֖ם זַבְדִיאֵ֣ל בֶּן־
הַגְּדוֹלִֽים: {ס} **טו** וּמִן־הַלְוִיִּ֗ם שְׁמַעְיָ֤ה בֶּן־חַשּׁוּב
בֶּן־עַזְרִיקָם֙ בֶּן־חֲשַׁבְיָ֔ה בֶּן־בּוּנִֽי: **טז** וְשַׁבְּתַ֥י
וְיוֹזָבָ֖ד עַל־הַמְּלָאכָ֣ה הַחִיצֹנָ֑ה לְבֵ֥ית הָאֱלֹהִ֖ים
מֵרָאשֵׁ֥י הַלְוִיִּֽם: **יז** וּמַתַּנְיָ֞ה בֶּן־מִיכָ֣א בֶּן־זַבְדִּ֗י בֶּן־
אָסָף֙ רֹ֣אשׁ הַתְּחִלָּ֔ה יְהוּדָ֖ה לַתְּפִלָּ֑ה וּבַקְבֻּקְיָ֗ה
מִשְׁנֶ֤ה מֵאֶחָיו֙ וְעַבְדָ֔א בֶּן־שַׁמּ֖וּעַ בֶּן־גָּלָ֑ל בֶּן־
ידיתון יְדוּתֽוּן: **יח** כָּל־הַלְוִיִּ֖ם בָּעִ֣יר הַקֹּדֶ֑שׁ
מָאתַ֥יִם שְׁמֹנִ֖ים וְאַרְבָּעָֽה: {פ}
יט וְהַשּׁוֹעֲרִ֞ים עַקּ֣וּב טַלְמ֗וֹן וַאֲחֵיהֶם֙ הַשֹּׁמְרִ֔ים
בַּשְּׁעָרִ֖ים מֵאָ֣ה שִׁבְעִ֑ים וּשְׁנָֽיִם: **כ** וּשְׁאָ֥ר יִשְׂרָאֵ֛ל
הַכֹּהֲנִ֥ים הַלְוִיִּ֖ם בְּכָל־עָרֵ֣י יְהוּדָ֑ה אִ֖ישׁ
בְּנַחֲלָתֽוֹ: **כא** וְהַנְּתִינִ֖ים יֹשְׁבִ֣ים בָּעֹ֑פֶל וְצִיחָ֥א
וְגִשְׁפָּ֖א עַל־הַנְּתִינִֽים: {פ}
כב וּפְקִ֣יד הַלְוִיִּ֗ם בִּירוּשָׁלִַ֙ם֙ עֻזִּ֣י בֶן־בָּנִ֔י בֶּן־
חֲשַׁבְיָ֖ה בֶּן־מַתַּנְיָ֣ה בֶּן־מִיכָ֑א מִבְּנֵ֣י אָסָ֔ף
הַמְשֹׁרְרִ֖ים לְמֶ֣לֶאכֶת בֵּית־הָאֱלֹהִֽים: **כג** כִּי־
מִצְוַ֥ת הַמֶּ֖לֶךְ עֲלֵיהֶ֑ם וַאֲמָנָ֥ה עַל־הַמְשֹׁרְרִ֖ים דְּבַר־
יוֹם בְּיוֹמ֥וֹ: **כד** וּפְתַחְיָ֞ה בֶּן־מְשֵׁיזַבְאֵ֣ל מִבְּנֵי־זֶ֗רַח
בֶּן־יְהוּדָה֙ לְיַ֣ד הַמֶּ֔לֶךְ לְכָל־דָּבָ֖ר לָעָֽם: **כה** וְאֶל־
הַחֲצֵרִ֞ים בִּשְׂדֹתָ֣ם מִבְּנֵ֣י יְהוּדָ֗ה יָשְׁבוּ֙ בְּקִרְיַ֣ת
הָאַרְבַּ֔ע וּבְנוֹתֶ֖יהָ וּבְדִיבֹ֑ן וּבְנוֹתֶ֖יהָ וּבִיקַבְצְאֵֽל
וַחֲצֵרֶֽיהָ: **כו** וּבִֽישׁוּעַ֙ וּבְמֹלָדָ֔ה וּבְבֵ֖ית
פָּֽלֶט: **כז** וּבְחַצַר־שׁוּעָ֔ל וּבִבְאֵ֖ר שֶׁ֥בַע
וּבְנוֹתֶֽיהָ: **כח** וּבְצִקְלַ֔ג וּבִמְכֹנָ֖ה
וּבִבְנוֹתֶֽיהָ: **כט** וּבְעֵ֣ין רִמּ֔וֹן וּבְצָרְעָ֖ה
וּבִירְמֽוּת: **ל** זָנ֣וַחַ֔ עֲדֻלָּ֖ם וְחַצֵרֵיהֶ֑ם לָכִ֣ישׁ וּשְׂדֹתֶ֔יהָ
עֲזֵקָ֖ה וּבְנוֹתֶ֑יהָ וַיַּחֲנ֖וּ מִבְּאֵר־שֶׁ֥בַע עַד־גֵּ֖יא
הִנֹּֽם: **לא** וּבְנֵ֣י בִנְיָמִ֔ן מִגֶּ֖בַע מִכְמָ֣שׂ וְעַיָּ֑ה וּבֵית־אֵ֖ל
וּבְנוֹתֶֽיהָ: **לב** עֲנָתוֹת֙ נֹ֔ב עֲנַנְיָֽה: **לג** חָצוֹר | רָמָ֖ה

גִּתַּיִם: **לד** חָדִיד צְבֹעִים נְבַלָּט: **לה** לֹד וְאוֹנוֹ גֵּי
הַחֲרָשִׁים: **לו** וּמִן־הַלְוִיִּם מַחְלְקוֹת יְהוּדָה
לִבְנְיָמִין: {פ}

נחמיה פרק יב

א וְאֵלֶּה הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר עָלוּ עִם־זְרֻבָּבֶל
בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ שְׂרָיָה יִרְמְיָה
עֶזְרָא: **ב** אֲמַרְיָה מַלּוּךְ חַטּוּשׁ: **ג** שְׁכַנְיָה רְחֻם
מְרֵמוֹת: **ד** עִדּוֹא גִּנְּתוֹי אֲבִיָּה: **ה** מִיָּמִין מַעַדְיָה
בִּלְגָּה: **ו** שְׁמַעְיָה וְיוֹיָרִיב יְדַעְיָה: **ז** סַלּוּ עָמוֹק
חִלְקִיָּה יְדַעְיָה אֵלֶּה רָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וַאֲחֵיהֶם בִּימֵי
יֵשׁוּעַ: {פ}

ח וְהַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ בִּנּוּי קַדְמִיאֵל שֵׁרֵבְיָה יְהוּדָה
מַתַּנְיָה עַל־הַיְדוּת הוּא וְאֶחָיו: **ט** וּבַקְבֻּקְיָה
וענו וְעֶנִי אֲחֵיהֶם לְנֶגְדָּם לְמִשְׁמָרוֹת: **י** וְיֵשׁוּעַ
הוֹלִיד אֶת־יוֹיָקִים וְיוֹיָקִים הוֹלִיד אֶת־אֶלְיָשִׁיב
וְאֶלְיָשִׁיב אֶת־יוֹיָדָע: **יא** וְיוֹיָדָע הוֹלִיד אֶת־יוֹנָתָן
וְיוֹנָתָן הוֹלִיד אֶת־יַדּוּעַ: **יב** וּבִימֵי יוֹיָקִים הָיוּ
כֹהֲנִים רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִשְׂרָיָה מְרָיָה לִירְמְיָה
חֲנַנְיָה: **יג** לְעֶזְרָא מְשֻׁלָּם לַאֲמַרְיָה
יְהוֹחָנָן: **יד** למלוכי לְמֵלִיכוּ יוֹנָתָן לִשְׁבַנְיָה
יוֹסֵף: **טו** לְחָרִם עַדְנָא לִמְרָיוֹת
חֶלְקַי: **טז** לעדיא לְעִדּוֹא זְכַרְיָה לְגִנְּתוֹן
מְשֻׁלָּם: **יז** לַאֲבִיָּה זִכְרִי לְמִנְיָמִין לְמוֹעַדְיָה
פִּלְטַי: **יח** לְבִלְגָּה שַׁמּוּעַ לִשְׁמַעְיָה
יְהוֹנָתָן: **יט** וּלְיוֹיָרִיב מַתְּנַי לִידַעְיָה עֻזִּי: **כ** לְסַלַּי
קַלַּי לְעָמוֹק עֵבֶר: **כא** לְחִלְקִיָּה חֲשַׁבְיָה לִידַעְיָה
נְתַנְאֵל: **כב** הַלְוִיִּם בִּימֵי אֶלְיָשִׁיב יוֹיָדָע וְיוֹחָנָן
וְיַדּוּעַ כְּתוּבִים רָאשֵׁי אָבוֹת וְהַכֹּהֲנִים עַל־מַלְכוּת
דָּרְיָוֶשׁ הַפָּרְסִי: {פ}

כג בְּנֵי לֵוִי רָאשֵׁי הָאָבוֹת כְּתוּבִּים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
הַיָּמִים וְעַד־יְמֵי יוֹחָנָן בֶּן־אֶלְיָשִׁיב: **כד** וְרָאשֵׁי
הַלְוִיִּם חֲשַׁבְיָה שֵׁרֵבְיָה וְיֵשׁוּעַ בֶּן־קַדְמִיאֵל
וַאֲחֵיהֶם לְנֶגְדָּם לְהַלֵּל לְהוֹדוֹת בְּמִצְוַת דָּוִיד אִישׁ־
הָאֱלֹהִים מִשְׁמָר לְעֻמַּת מִשְׁמָר: **כה** מַתַּנְיָה
וּבַקְבֻּקְיָה עֹבַדְיָה מְשֻׁלָּם טַלְמוֹן עַקּוּב שֹׁמְרִים
שׁוֹעֲרִים מִשְׁמָר בַּאֲסֻפֵּי הַשְּׁעָרִים: **כו** אֵלֶּה בִּימֵי
יוֹיָקִים בֶּן־יֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וּבִימֵי נְחֶמְיָה הַפֶּחָה
וְעֶזְרָא הַכֹּהֵן הַסּוֹפֵר: {פ}

כז וּבַחֲנֻכַּת חוֹמַת יְרוּשָׁלַ͏ִם בִּקְשׁוּ אֶת־הַלְוִיִּם
מִכָּל־מְקוֹמוֹתָם לַהֲבִיאָם לִירוּשָׁלַ͏ִם לַעֲשׂוֹת חֲנֻכָּה
וְשִׂמְחָה וּבְתוֹדוֹת וּבְשִׁיר מְצִלְתַּיִם נְבָלִים
וּבְכִנֹּרוֹת: **כח** וַיֵּאָסְפוּ בְּנֵי הַמְשֹׁרְרִים וּמִן־הַכִּכָּר
סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם וּמִן־חַצְרֵי נְטֹפָתִי: **כט** וּמִבֵּית
הַגִּלְגָּל וּמִשְּׂדוֹת גֶּבַע וְעַזְמָוֶת כִּי חֲצֵרִים בָּנוּ לָהֶם
הַמְשֹׁרְרִים סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם: **ל** וַיִּטַּהֲרוּ הַכֹּהֲנִים
וְהַלְוִיִּם וַיְטַהֲרוּ אֶת־הָעָם וְאֶת־הַשְּׁעָרִים וְאֶת־
הַחוֹמָה: **לא** וָאַעֲלֶה אֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה מֵעַל
לַחוֹמָה וָאַעֲמִידָה שְׁתֵּי תוֹדֹת גְּדוֹלֹת וְתַהֲלֻכֹת
לַיָּמִין מֵעַל לַחוֹמָה לְשַׁעַר הָאַשְׁפֹּת: **לב** וַיֵּלֶךְ
אַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעְיָה וַחֲצִי שָׂרֵי יְהוּדָה: **לג** וַעֲזַרְיָה
עֶזְרָא וּמְשֻׁלָּם: **לד** יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּשְׁמַעְיָה
וְיִרְמְיָה: {ס} **לה** וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת זְכַרְיָה
בֶּן־יוֹנָתָן בֶּן־שְׁמַעְיָה בֶּן־מַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָיָה בֶּן־זַכּוּר
בֶּן־אָסָף: **לו** וְאֶחָיו שְׁמַעְיָה וַעֲזַרְאֵל מִלַּלַי גִּלַּלַי
מַעַי נְתַנְאֵל וִיהוּדָה חֲנָנִי בִּכְלֵי־שִׁיר דָּוִיד אִישׁ
הָאֱלֹהִים וְעֶזְרָא הַסּוֹפֵר לִפְנֵיהֶם: **לז** וְעַל֙ שַׁעַר
הָעַיִן וְנֶגְדָּם עָלוּ עַל־מַעֲלוֹת עִיר דָּוִיד בַּמַּעֲלֵה
לַחוֹמָה מֵעַל֙ לְבֵית דָּוִיד וְעַד שַׁעַר הַמַּיִם

מִזְרָח: **לח** וְהַתּוֹדָה הַשֵּׁנִית הַהוֹלֶכֶת לְמוֹאל וַאֲנִי
אֲחֲרֶיהָ וַחֲצִי הָעָם מֵעַל לְהַחוֹמָה מֵעַל לְמִגְדַּל
הַתַּנּוּרִים וְעַד הַחוֹמָה הָרְחָבָה: **לט** וּמֵעַל לְשַׁעַר־
אֶפְרַיִם וְעַל־שַׁעַר הַיְשָׁנָה וְעַל־שַׁעַר הַדָּגִים
וּמִגְדַּל חֲנַנְאֵל וּמִגְדַּל הַמֵּאָה וְעַד שַׁעַר הַצֹּאן
וְעָמְדוּ בְּשַׁעַר הַמַּטָּרָה: **מ** וַתַּעֲמֹדְנָה שְׁתֵּי
הַתּוֹדוֹת בְּבֵית הָאֱלֹהִים וַאֲנִי וַחֲצִי הַסְּגָנִים
עִמִּי: **מא** וְהַכֹּהֲנִים אֶלְיָקִים מַעֲשֵׂיָה מִנְיָמִין
מִיכָיָה אֶלְיוֹעֵינַי זַכַרְיָה חֲנַנְיָה
בַּחֲצֹצְרוֹת: **מב** וּמַעֲשֵׂיָה וּשְׁמַעְיָה וְאֶלְעָזָר וְעֻזִּי
וִיהוֹחָנָן וּמַלְכִּיָּה וְעֵילָם וָעֶזֶר וַיַּשְׁמִיעוּ הַמְשֹׁרְרִים
וְיִזְרַחְיָה הַפָּקִיד: **מג** וַיִּזְבְּחוּ בַיּוֹם־הַהוּא זְבָחִים
גְּדוֹלִים וַיִּשְׂמָחוּ כִּי הָאֱלֹהִים שִׂמְּחָם שִׂמְחָה
גְּדוֹלָה וְגַם הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים שָׂמֵחוּ וַתִּשָּׁמַע
שִׂמְחַת יְרוּשָׁלִַם מֵרָחוֹק: **מד** וַיִּפָּקְדוּ בַיּוֹם הַהוּא
אֲנָשִׁים עַל־הַנִּשְׁכּוֹת לָאוֹצָרוֹת לַתְּרוּמוֹת
לָרֵאשִׁית וְלַמַּעַשְׂרוֹת לִכְנוֹס בָּהֶם לִשְׂדֵי הֶעָרִים
מְנָאוֹת הַתּוֹרָה לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם כִּי שִׂמְחַת יְהוּדָה
עַל־הַכֹּהֲנִים וְעַל־הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים: **מה** וַיִּשְׁמְרוּ
מִשְׁמֶרֶת אֱלֹהֵיהֶם וּמִשְׁמֶרֶת הַטָּהֳרָה וְהַמְשֹׁרְרִים
וְהַשֹּׁעֲרִים כְּמִצְוַת דָּוִיד שְׁלֹמֹה בְּנוֹ: **מו** כִּי־בִימֵי
דָוִיד וְאָסָף מִקֶּדֶם רֹאשׁ רָאשֵׁי הַמְשֹׁרְרִים וְשִׁיר־
תְּהִלָּה וְהֹדוֹת לֵאלֹהִים: **מז** וְכָל־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי
זְרֻבָּבֶל וּבִימֵי נְחֶמְיָה נֹתְנִים מְנָיוֹת הַמְשֹׁרְרִים
וְהַשֹּׁעֲרִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ וּמַקְדִּשִׁים לַלְוִיִּם
וְהַלְוִיִּם מַקְדִּשִׁים לִבְנֵי אַהֲרֹן: {פ}

נחמיה פרק יג

א בַּיּוֹם הַהוּא נִקְרָא בְּסֵפֶר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי הָעָם
וְנִמְצָא כָּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא עַמֹּנִי וּמוֹאָבִי
בִּקְהַל הָאֱלֹהִים עַד־עוֹלָם: **ב** כִּי לֹא קִדְּמוּ אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּלֶּחֶם וּבַמָּיִם וַיִּשְׂכֹּר עָלָיו אֶת־בִּלְעָם
לְקַלְלוֹ וַיַּהֲפֹךְ אֱלֹהֵינוּ הַקְּלָלָה לִבְרָכָה: **ג** וַיְהִי
כְּשָׁמְעָם אֶת־הַתּוֹרָה וַיַּבְדִּילוּ כָּל־עֵרֶב
מִיִּשְׂרָאֵל: **ד** וְלִפְנֵי מִזֶּה אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן נָתוּן
בְּלִשְׁכַּת בֵּית־אֱלֹהֵינוּ קָרוֹב לְטוֹבִיָּה: **ה** וַיַּעַשׂ לוֹ
לִשְׁכָּה גְּדוֹלָה וְשָׁם הָיוּ לְפָנִים נֹתְנִים אֶת־הַמִּנְחָה
הַלְּבוֹנָה וְהַכֵּלִים וּמַעְשַׂר הַדָּגָן הַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר
מִצְוַת הַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וּתְרוּמַת
הַכֹּהֲנִים: **ו** וּבְכָל־זֹאת לֹא הָיִיתִי בִּירוּשָׁלִַם כִּי
בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לְאַרתַּחשַׁסְתְּא מֶלֶךְ־בָּבֶל
בָּאתִי אֶל־הַמֶּלֶךְ וּלְקֵץ יָמִים נִשְׁאַלְתִּי מִן־
הַמֶּלֶךְ: **ז** וָאָבוֹא לִירוּשָׁלִַם וָאָבִינָה בָּרָעָה אֲשֶׁר
עָשָׂה אֶלְיָשִׁיב לְטוֹבִיָּה לַעֲשׂוֹת לוֹ נִשְׁכָּה בְּחַצְרֵי
בֵּית הָאֱלֹהִים: **ח** וַיֵּרַע לִי מְאֹד וָאַשְׁלִיכָה אֶת־
כָּל־כְּלֵי בֵית־טוֹבִיָּה הַחוּץ מִן־
הַלִּשְׁכָּה: **ט** וָאֹמְרָה וַיִּטַהֲרוּ הַלְּשָׁכוֹת וָאָשִׁיבָה
שָׁם כְּלֵי בֵית הָאֱלֹהִים אֶת־הַמִּנְחָה וְהַלְּבוֹנָה: {פ}
י וָאֵדְעָה כִּי־מְנָיוֹת הַלְוִיִּם לֹא נִתָּנָה וַיִּבְרְחוּ אִישׁ־
לְשָׂדֵהוּ הַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים עֹשֵׂי
הַמְּלָאכָה: **יא** וָאָרִיבָה אֶת־הַסְּגָנִים וָאֹמְרָה
מַדּוּעַ נֶעֱזַב בֵּית־הָאֱלֹהִים וָאֲקַבְּצֵם וָאַעֲמִדֵם עַל־
עָמְדָם: **יב** וְכָל־יְהוּדָה הֵבִיאוּ מַעְשַׂר הַדָּגָן
וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר לָאוֹצָרוֹת: **יג** וָאוֹצְרָה עַל־
אוֹצָרוֹת שֶׁלֶמְיָה הַכֹּהֵן וְצָדוֹק הַסּוֹפֵר וּפְדָיָה מִן־
הַלְוִיִּם וְעַל־יָדָם חָנָן בֶּן־זַכּוּר בֶּן־מַתַּנְיָה כִּי
נֶאֱמָנִים נֶחְשָׁבוּ וַעֲלֵיהֶם לַחֲלֹק לַאֲחֵיהֶם: {פ}
יד זָכְרָה־לִּי אֱלֹהַי עַל־זֹאת וְאַל־תֶּמַח חֲסָדַי אֲשֶׁר
עָשִׂיתִי בְּבֵית אֱלֹהַי וּבְמִשְׁמָרָיו: **טו** בַּיָּמִים הָהֵמָּה

רָאֵיתִי בִיהוּדָה | דְּרָכִים־גִּתּוֹת | בַּשַּׁבָּת וּמְבִיאִים
הָעֲרֵמוֹת וְעֹמְסִים עַל־הַחֲמֹרִים וְאַף־יַיִן עֲנָבִים
וּתְאֵנִים וְכָל־מַשָּׂא וּמְבִיאִים יְרוּשָׁלַם בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת וָאָעִיד בְּיוֹם מִכְרָם צָיִד: **טז** וְהַצֹּרִים יָשְׁבוּ
בָּהּ מְבִיאִים דָּאג וְכָל־מֶכֶר וּמוֹכְרִים בַּשַּׁבָּת לִבְנֵי
יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלָם: **יז** וָאָרִיבָה אֶת חֹרֵי יְהוּדָה
וָאֹמְרָה לָהֶם מֶה־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֲשֶׁר אַתֶּם
עֹשִׂים וּמְחַלְּלִים אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת: **יח** הֲלוֹא כֹה
עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם וַיָּבֵא אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ אֶת כָּל־הָרָעָה
הַזֹּאת וְעַל הָעִיר הַזֹּאת וְאַתֶּם מוֹסִיפִים חָרוֹן עַל־
יִשְׂרָאֵל לְחַלֵּל אֶת־הַשַּׁבָּת: {פ}
יט וַיְהִי כַּאֲשֶׁר צָלְלוּ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם לִפְנֵי הַשַּׁבָּת
וָאֹמְרָה וַיִּסְגְּרוּ הַדְּלָתוֹת וָאֹמְרָה אֲשֶׁר לֹא
יִפָּתְחוּם עַד אַחַר הַשַּׁבָּת וּמִנְּעָרַי הֶעֱמַדְתִּי עַל־
הַשְּׁעָרִים לְאֹ־יָבוֹא מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: **כ** וַיָּלִינוּ
הָרֹכְלִים וּמֹכְרֵי כָל־מִמְכָּר מִחוּץ לִירוּשָׁלַם פַּעַם
וּשְׁתָּיִם: **כא** וָאָעִידָה בָּהֶם וָאֹמְרָה אֲלֵיהֶם מַדּוּעַ
אַתֶּם לִנִים נֶגֶד הַחוֹמָה אִם־תִּשְׁנוּ יָד אֶשְׁלַח בָּכֶם
מִן־הָעֵת הַהִיא לֹא־בָאוּ בַּשַּׁבָּת: {ס} **כב** וָאֹמְרָה
לַלְוִיִּם אֲשֶׁר יִהְיוּ מְטַהֲרִים וּבָאִים שֹׁמְרִים
הַשְּׁעָרִים לְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת גַּם־זֹאת זָכְרָה־
לִּי אֱלֹהַי וְחוּסָה עָלַי כְּרֹב חַסְדֶּךָ: {פ}
כג גַּם | בַּיָּמִים הָהֵם רָאֵיתִי אֶת־הַיְּהוּדִים הֹשִׁיבוּ
נָשִׁים
אשדודיות אַשְׁדֻּדִּיּוֹת עמוניות עַמֳּנִיּוֹת מוֹאֲבִיּוֹת
: **כד** וּבְנֵיהֶם חֲצִי מְדַבֵּר אַשְׁדּוֹדִית וְאֵינָם
מַכִּירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית וּכְלִשׁוֹן עַם
וָעָם: **כה** וָאָרִיב עִמָּם וָאֲקַלְלֵם וָאַכֶּה מֵהֶם
אֲנָשִׁים וָאֶמְרְטֵם וָאַשְׁבִּיעֵם בֵּאלֹהִים אִם־תִּתְּנוּ
בְּנֹתֵיכֶם לִבְנֵיהֶם וְאִם־תִּשְׂאוּ מִבְּנֹתֵיהֶם לִבְנֵיכֶם
וְלָכֶם: **כו** הֲלוֹא עַל־אֵלֶּה חָטָא־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל וּבַגּוֹיִם הָרַבִּים לֹא־הָיָה מֶלֶךְ כָּמֹהוּ
וְאָהוּב לֵאלֹהָיו הָיָה וַיִּתְּנֵהוּ אֱלֹהִים מֶלֶךְ עַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל גַּם־אוֹתוֹ הֶחֱטִיאוּ הַנָּשִׁים
הַנָּכְרִיּוֹת: **כז** וְלָכֶם הֲנִשְׁמַע לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־
הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת לִמְעֹל בֵּאלֹהֵינוּ לְהוֹשִׁיב
נָשִׁים נָכְרִיּוֹת: **כח** וּמִבְּנֵי יוֹיָדָע בֶּן־אֶלְיָשִׁיב הַכֹּהֵן
הַגָּדוֹל חָתָן לְסַנְבַלַּט הַחֹרֹנִי וָאַבְרִיחֵהוּ
מֵעָלָי: **כט** זָכְרָה לָהֶם אֱלֹהַי עַל גֹּאֲלֵי הַכְּהֻנָּה
וּבְרִית הַכְּהֻנָּה וְהַלְוִיִּם: **ל** וְטִהַרְתִּים מִכָּל־נֵכָר
וָאַעֲמִידָה מִשְׁמָרוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם אִישׁ
בִּמְלַאכְתּוֹ: **לא** וּלְקָרְבַּן הָעֵצִים בְּעִתִּים מְזֻמָּנוֹת
וְלַבִּכּוּרִים זָכְרָה־לִּי אֱלֹהַי לְטוֹבָה: {ש}

דברי הימים א פרק א

א אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ: **ב** קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יֶרֶד: **ג** חֲנוֹךְ
מְתוּשֶׁלַח לֶמֶךְ: **ד** נֹחַ שֵׁם חָם וָיֶפֶת: {ס} **ה** בְּנֵי
יֶפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתֻבַל וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס:
{ס} **ו** וּבְנֵי גֹמֶר אַשְׁכְּנַז וְדִיפַת וְתוֹגַרְמָה:
{ס} **ז** וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישָׁה כִּתִּים וְרוֹדָנִים:
{ס} **ח** בְּנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם פּוּט וּכְנָעַן: **ט** וּבְנֵי
כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּא וְרַעְמָא וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי
רַעְמָא שְׁבָא וּדְדָן: {ס} **י** וְכוּשׁ יָלַד אֶת־נִמְרֹוד
הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת גִּבֹּור בָּאָרֶץ: {ס} **יא** וּמִצְרַיִם
יָלַד אֶת־לוּדִיים וְאֶת־עֲנָמִים וְאֶת־לְהָבִים
וְאֶת־נַפְתֻּחִים: **יב** וְאֶת־פַּתְרֻסִּים וְאֶת־כַּסְלֻחִים
אֲשֶׁר יָצְאוּ מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כַּפְתֹּרִים:
{ס} **יג** וּכְנַעַן יָלַד אֶת־צִידוֹן בְּכֹרוֹ וְאֶת־
חֵת: **יד** וְאֶת־הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת

הַגִּרְגָּשִׁי: **טו** וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הַעַרְקִי וְאֶת־
הַסִּינִי: **טז** וְאֶת־הָאַרְוָדִי וְאֶת־הַצְּמָרִי וְאֶת־
הַחֲמָתִי: {ס} **יז** בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד
וְלוּד וַאֲרָם וְעוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמֶשֶׁךְ:
{ס} **יח** וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת־שָׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־
עֵבֶר: **יט** וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי
בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו יָקְטָן: **כ** וְיָקְטָן יָלַד
אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שֶׁלֶף וְאֶת־חֲצַרְמָוֶת וְאֶת־
יָרַח: **כא** וְאֶת־הֲדוֹרָם וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־
דִּקְלָה: **כב** וְאֶת־עֵיבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל וְאֶת־
שְׁבָא: **כג** וְאֶת־אוֹפִיר וְאֶת־חֲוִילָה וְאֶת־יוֹבָב כָּל־
אֵלֶּה בְּנֵי יָקְטָן: {ס} **כד** שֵׁם | אַרְפַּכְשַׁד
שָׁלַח: **כה** עֵבֶר פֶּלֶג רְעוּ: **כו** שְׂרוּג נָחוֹר
תָּרַח: **כז** אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם: {ס} **כח** בְּנֵי
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל: {ס} **כט** אֵלֶּה תֹּלְדוֹתָם
בְּכוֹר יִשְׁמָעֵאל נְבָיוֹת וְקֵדָר וְאַדְבְּאֵל
וּמִבְשָׂם: **ל** מִשְׁמָע וְדוּמָה מַשָּׂא חֲדַד
וְתֵימָא: **לא** יְטוּר נָפִישׁ וָקֶדְמָה אֵלֶּה הֵם בְּנֵי
יִשְׁמָעֵאל: {ס} **לב** וּבְנֵי קְטוּרָה פִּילֶגֶשׁ אַבְרָהָם
יָלְדָה אֶת־זִמְרָן וְיָקְשָׁן וּמְדָן וּמִדְיָן וְיִשְׁבָּק וְשׁוּחַ
וּבְנֵי יָקְשָׁן שְׁבָא וּדְדָן: {ס} **לג** וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה
וָעֵפֶר וַחֲנוֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
קְטוּרָה: {ס} **לד** וַיּוֹלֶד אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק בְּנֵי
יִצְחָק עֵשָׂו וְיִשְׂרָאֵל: {ס} **לה** בְּנֵי עֵשָׂו אֱלִיפַז
רְעוּאֵל וְיעוּשׁ וְיַעְלָם וְקֹרַח: {ס} **לו** בְּנֵי אֱלִיפַז
תֵּימָן וְאוֹמָר צְפִי וְגַעְתָּם קְנַז וְתִמְנָע וַעֲמָלֵק:
{ס} **לז** בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת זֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה:
{ס} **לח** וּבְנֵי שֵׂעִיר לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וַעֲנָה
וְדִישׁוֹן וְאֶצֶר וְדִישָׁן: {ס} **לט** וּבְנֵי לוֹטָן חֹרִי וְהוֹמָם
וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע: {ס} **מ** בְּנֵי שׁוֹבָל עַלְיָן
וּמָנַחַת וְעֵיבָל שְׁפִי וְאוֹנָם וּבְנֵי צִבְעוֹן אַיָּה וַעֲנָה:
{ס} **מא** בְּנֵי עֲנָה דִּישׁוֹן וּבְנֵי דִישׁוֹן חַמְרָן וְאֶשְׁבָּן
וְיִתְרָן וּכְרָן: **מב** בְּנֵי־אֶצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן יַעֲקָן בְּנֵי
דִישׁוֹן עוּץ וַאֲרָן: {פ}
מג וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי
מְלָךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּלַע בֶּן־בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ
דִּנְהָבָה: **מד** וַיָּמָת בֶּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן־
זֶרַח מִבָּצְרָה: **מה** וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
חוּשָׁם מֵאֶרֶץ הַתֵּימָנִי: **מו** וַיָּמָת חוּשָׁם וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן־בְּדַד הַמַּכֶּה אֶת־מִדְיָן בִּשְׂדֵה
מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עִוִּית: **מז** וַיָּמָת הֲדָד וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה: **מח** וַיָּמָת שַׂמְלָה
וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שָׁאוּל מֵרְחֹבוֹת הַנָּהָר: **מט** וַיָּמָת
שָׁאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר: **נ** וַיָּמָת
בַּעַל חָנָן וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד וְשֵׁם עִירוֹ פָּעִי וְשֵׁם
אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת־מַטְרֵד בַּת מֵי
זָהָב: **נא** וַיָּמָת הֲדָד {פ}
וַיִּהְיוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אַלּוּף תִּמְנָע אַלּוּף
עַלְיָה אַלּוּף יְתֵת: **נב** אַלּוּף אָהֳלִיבָמָה
אַלּוּף אֵלָה אַלּוּף פִּינֹן: **נג** אַלּוּף קְנַז אַלּוּף תֵּימָן
אַלּוּף מִבְצָר: **נד** אַלּוּף מַגְדִּיאֵל אַלּוּף עִירָם אֵלֶּה
אַלּוּפֵי אֱדוֹם: {פ}

דברי הימים א פרק ב

א אֵלֶּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה
יִשָּׂשכָר וּזְבוּלוּן: **ב** דָּן יוֹסֵף וּבִנְיָמִן נַפְתָּלִי גָּד
וְאָשֵׁר: {פ}
ג בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה שְׁלוֹשָׁה נוֹלַד לוֹ
מִבַּת־שׁוּעַ הַכְּנַעֲנִית וַיְהִי עֵר | בְּכוֹר יְהוּדָה רַע

בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּמְתֵּהוּ׃ {ס} **ד** וְתָמָר כַּלָּתוֹ יָלְדָה לוֹ
אֶת־פֶּרֶץ וְאֶת־זָרַח כָּל־בְּנֵי יְהוּדָה חֲמִשָּׁה׃
{ס} **ה** בְּנֵי־פֶרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל׃ {ס} **ו** וּבְנֵי זֶרַח
זִמְרִי וְאֵיתָן וְהֵימָן וְכַלְכֹּל וָדָרַע כֻּלָּם חֲמִשָּׁה׃
{ס} **ז** וּבְנֵי כַרְמִי עָכָר עוֹכֵר יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מָעַל
בַּחֵרֶם׃ {ס} **ח** וּבְנֵי אֵיתָן עֲזַרְיָה׃ {ס} **ט** וּבְנֵי
חֶצְרוֹן אֲשֶׁר נוֹלַד־לוֹ אֶת־יְרַחְמְאֵל וְאֶת־רָם וְאֶת־
כְּלוּבָי׃ **י** וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד
אֶת־נַחְשׁוֹן נְשִׂיא בְּנֵי יְהוּדָה׃ **יא** וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד
אֶת־שַׂלְמָא וְשַׂלְמָא הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז׃ **יב** וּבֹעַז
הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשָׁי׃ **יג** וְאִישַׁי
הוֹלִיד אֶת־בְּכֹרוֹ אֶת־אֱלִיאָב וַאֲבִינָדָב הַשֵּׁנִי
וְשִׁמְעָא הַשְּׁלִשִׁי׃ **יד** נְתַנְאֵל הָרְבִיעִי רַדַּי
הַחֲמִישִׁי׃ **טו** אֹצֶם הַשִּׁשִּׁי דָּוִיד
הַשְּׁבִעִי׃ **טז** וְאַחְיֹתֵיהֶם צְרוּיָה וַאֲבִיגָיִל וּבְנֵי
צְרוּיָה אַבְשַׁי וְיוֹאָב וַעֲשָׂהאֵל שְׁלֹשָׁה׃ **יז** וַאֲבִיגַיִל
יָלְדָה אֶת־עֲמָשָׂא וַאֲבִי עֲמָשָׂא יֶתֶר
הַיִּשְׁמְעֵאלִי׃ **יח** וְכָלֵב בֶּן־חֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־
עֲזוּבָה אִשָּׁה וְאֶת־יְרִיעוֹת וְאֵלֶּה בָּנֶיהָ יֶשֶׁר וְשׁוֹבָב
וְאַרְדּוֹן׃ **יט** וַתָּמָת עֲזוּבָה וַיִּקַּח־לוֹ כָּלֵב אֶת־
אֶפְרָת וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־חוּר׃ **כ** וְחוּר הוֹלִיד אֶת־
אוּרִי וְאוּרִי הוֹלִיד אֶת־בְּצַלְאֵל׃ {ס} **כא** וְאַחַר
בָּא חֶצְרוֹן אֶל־בַּת־מָכִיר אֲבִי גִלְעָד וְהוּא לְקָחָהּ
וְהוּא בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־
שְׁגוּב׃ **כב** וּשְׁגוּב הוֹלִיד אֶת־יָאִיר וַיְהִי־לוֹ
עֶשְׂרִים וְשָׁלוֹשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד׃
{ס} **כג** וַיִּקַּח גְּשׁוּר־וַאֲרָם אֶת־חַוֹּת יָאִיר מֵאִתָּם
אֶת־קְנָת וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ שִׁשִּׁים עִיר כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
מָכִיר אֲבִי־גִלְעָד׃ **כד** וְאַחַר מוֹת־חֶצְרוֹן בְּכָלֵב
אֶפְרָתָה וְאֶשֶׁת חֶצְרוֹן אֲבִיָּה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־
אַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ׃ {ס} **כה** וַיִּהְיוּ בְנֵי־יְרַחְמְאֵל
בְּכוֹר חֶצְרוֹן הַבְּכוֹר | רָם וּבוּנָה וָאֹרֶן וָאֹצֶם
אֲחִיָּה׃ **כו** וַתְּהִי אִשָּׁה אַחֶרֶת לִירַחְמְאֵל וּשְׁמָהּ
עָטָרָה הִיא אֵם אוֹנָם׃ {ס} **כז** וַיִּהְיוּ בְנֵי־רָם בְּכוֹר
יְרַחְמְאֵל מַעַז וְיָמִין וָעֵקֶר׃ **כח** וַיִּהְיוּ בְנֵי־אוֹנָם
שַׁמַּי וְיָדָע וּבְנֵי שַׁמַּי נָדָב וַאֲבִישׁוּר׃ **כט** וְשֵׁם
אֵשֶׁת אֲבִישׁוּר אֲבִיהַיִל וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אַחְבָּן וְאֶת־
מוֹלִיד׃ **ל** וּבְנֵי נָדָב סֶלֶד וְאַפַּיִם וַיָּמָת סֶלֶד לְאׇ
בָנִים׃ **לא** וּבְנֵי אַפַּיִם יִשְׁעִי וּבְנֵי יִשְׁעִי שֵׁשָׁן וּבְנֵי
שֵׁשָׁן אַחְלָי׃ **לב** וּבְנֵי יָדָע אֲחִי שַׁמַּי יֶתֶר וְיוֹנָתָן
וַיָּמָת יֶתֶר לְאׇ בָנִים׃ {ס} **לג** וּבְנֵי יוֹנָתָן פֶּלֶת וְזִזָא
אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי יְרַחְמְאֵל׃ **לד** וְלְאׇ־הָיָה לְשֵׁשָׁן בָּנִים
כִּי אִם־בָּנוֹת וּלְשֵׁשָׁן עֶבֶד מִצְרִי וּשְׁמוֹ
יַרְחָע׃ **לה** וַיִּתֵּן שֵׁשָׁן אֶת־בִּתּוֹ לְיַרְחָע עַבְדּוֹ
לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־עַתַּי׃ **לו** וְעַתַּי הוֹלִיד אֶת־נָתָן
וְנָתָן הוֹלִיד אֶת־זָבָד׃ **לז** וְזָבָד הוֹלִיד אֶת־אֶפְלָל
וְאֶפְלָל הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד׃ **לח** וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־
יֵהוּא וְיֵהוּא הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה׃ **לט** וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד
אֶת־חֶלֶץ וְחֶלֶץ הוֹלִיד אֶת־אֶלְעָשָׂה׃ **מ** וְאֶלְעָשָׂה
הוֹלִיד אֶת־סִסְמַי וְסִסְמַי הוֹלִיד אֶת־
שַׁלּוּם׃ **מא** וְשַׁלּוּם הוֹלִיד אֶת־יְקַמְיָה וְיקַמְיָה
הוֹלִיד אֶת־אֱלִישָׁמָע׃ {ס} **מב** וּבְנֵי כָלֵב אֲחִי
יְרַחְמְאֵל מֵישָׁע בְּכֹרוֹ הוּא אֲבִי־זִיף וּבְנֵי מָרֵשָׁה
אֲבִי חֶבְרוֹן׃ **מג** וּבְנֵי חֶבְרוֹן קֹרַח וְתַפֻּחַ וְרֶקֶם
וָשָׁמַע׃ **מד** וְשֶׁמַע הוֹלִיד אֶת־רַחַם אֲבִי יָרְקְעָם
וְרֶקֶם הוֹלִיד אֶת־שַׁמָּי׃ **מה** וּבֶן־שַׁמַּי מָעוֹן וּמָעוֹן
אֲבִי בֵית־צוּר׃ **מו** וְעֵיפָה פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב יָלְדָה אֶת־
חָרָן וְאֶת־מוֹצָא וְאֶת־גָּזֵז וְחָרָן הוֹלִיד אֶת־גָּזֵז׃

{ס} **מז** וּבְנֵי יְהוּדָה רֶגֶם וְיוֹתָם וְגֵישָׁן וָפֶלֶט וְעֵיפָה וָשָׁעַף: **מח** פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב מַעֲכָה יָלַד שֶׁבֶר וְאֶת־ תִּרְחָנָה: **מט** וַתֵּלֶד שַׁעַף אֲבִי מַדְמַנָּה אֶת־שְׁוָא אֲבִי מַכְבֵּנָה וַאֲבִי גִבְעָא וּבַת־כָּלֵב עַכְסָה: {ס} **נ** אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי כָלֵב בֶּן־חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה שׁוֹבָל אֲבִי קִרְיַת יְעָרִים: **נא** שַׂלְמָא אֲבִי בֵית־ לָחֶם חָרֵף אֲבִי בֵית־גָּדֵר: **נב** וַיִּהְיוּ בָנִים לְשׁוֹבָל אֲבִי קִרְיַת יְעָרִים הָרֹאֶה חֲצִי הַמְּנֻחוֹת: **נג** וּמִשְׁפְּחוֹת קִרְיַת יְעָרִים הַיִּתְרִי וְהַפּוּתִי וְהַשֻּׁמָתִי וְהַמִּשְׁרָעִי מֵאֵלֶּה יָצְאוּ הַצָּרְעָתִי וְהָאֶשְׁתָּאֻלִי: {ס} **נד** בְּנֵי שַׂלְמָא בֵּית לָחֶם וּנְטוֹפָתִי עַטְרוֹת בֵּית יוֹאָב וַחֲצִי הַמָּנַחְתִּי הַצָּרְעִי: **נה** וּמִשְׁפְּחוֹת סֹפְרִים ישבו יֹשְׁבֵי יַעְבֵּץ תִּרְעָתִים שִׁמְעָתִים שׁוּכָתִים הֵמָּה הַקִּינִים הַבָּאִים מֵחַמַּת אֲבִי בֵית־רֵכָב: {ס}

דברי הימים א פרק ג

א וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי דָוִיד אֲשֶׁר נוֹלַד־לוֹ בְּחֶבְרוֹן הַבְּכוֹר | אַמְנֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית שֵׁנִי דָּנִיֵּאל לַאֲבִיגַיִל הַכַּרְמְלִית: **ב** הַשְּׁלִשִׁי לְאַבְשָׁלוֹם בֶּן־ מַעֲכָה בַּת־תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר הָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן־ חַגִּית: **ג** הַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה לַאֲבִיטָל הַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אִשְׁתּוֹ: **ד** שִׁשָּׁה נוֹלַד־לוֹ בְּחֶבְרוֹן וַיִּמְלֹךְ־שָׁם שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּשְׁלֹשִׁים וְשָׁלוֹשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: {ס} **ה** וְאֵלֶּה נוּלְדוּ־ לוֹ בִּירוּשָׁלִַם שִׁמְעָא וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה אַרְבָּעָה לְבַת־שׁוּעַ בַּת־עַמִּיאֵל: **ו** וְיִבְחָר וֶאֱלִישָׁמָע וֶאֱלִיפָלֶט: **ז** וְנֹגַה וְנֶפֶג וְיָפִיעַ: **ח** וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפֶלֶט תִּשְׁעָה: **ט** כֹּל בְּנֵי דָוִיד מִלְּבַד בְּנֵי־פִילַגְשִׁים וְתָמָר אֲחוֹתָם: {פ}

י וּבֶן־שְׁלֹמֹה רְחַבְעָם אֲבִיָּה בְנוֹ אָסָא בְנוֹ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ: **יא** יוֹרָם בְּנוֹ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ יוֹאָשׁ בְּנוֹ: **יב** אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ עֲזַרְיָה בְנוֹ יוֹתָם בְּנוֹ: **יג** אָחָז בְּנוֹ חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ מְנַשֶּׁה בְנוֹ: **יד** אָמוֹן בְּנוֹ יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ: **טו** וּבְנֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי יְהוֹיָקִים הַשְּׁלִשִׁי צִדְקִיָּהוּ הָרְבִיעִי שַׁלּוּם: **טז** וּבְנֵי יְהוֹיָקִים יְכָנְיָה בְנוֹ צִדְקִיָּה בְּנוֹ: **יז** וּבְנֵי יְכָנְיָה אַסִּר שְׁאַלְתִּיאֵל בְּנוֹ: **יח** וּמַלְכִּירָם וּפְדָיָה וְשֶׁנְאַצַּר יְקַמְיָה הוֹשָׁמַע וּנְדַבְיָה: **יט** וּבְנֵי פְדָיָה זְרֻבָּבֶל וְשִׁמְעִי וּבֶן־זְרֻבָּבֶל מְשֻׁלָּם וַחֲנַנְיָה וּשְׁלֹמִית אֲחוֹתָם: **כ** וַחֲשֻׁבָּה וָאֹהֵל וּבֶרֶכְיָה וַחֲסַדְיָה יוּשַׁב חֶסֶד חָמֵשׁ: **כא** וּבֶן־חֲנַנְיָה פְּלַטְיָה וִישַׁעְיָה בְּנֵי רְפָיָה בְּנֵי אַרְנָן בְּנֵי עֹבַדְיָה בְּנֵי שְׁכַנְיָה: **כב** וּבְנֵי שְׁכַנְיָה שְׁמַעְיָה וּבְנֵי שְׁמַעְיָה חַטּוּשׁ וְיִגְאָל וּבָרִיחַ וּנְעַרְיָה וְשָׁפָט שִׁשָּׁה: **כג** וּבֶן־נְעַרְיָה אֶלְיוֹעֵינַי וְחִזְקִיָּה וְעַזְרִיקָם שְׁלֹשָׁה: {ס} **כד** וּבְנֵי אֶלְיוֹעֵינַי הודויהו הוֹדַוְיָהוּ וְאֶלְיָשִׁיב וּפְלָיָה וְעַקּוּב וְיוֹחָנָן וּדְלָיָה וַעֲנָנִי שִׁבְעָה: {ס}

דברי הימים א פרק ד

א בְּנֵי יְהוּדָה פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְכַרְמִי וְחוּר וְשׁוֹבָל: **ב** וּרְאָיָה בֶן־שׁוֹבָל הוֹלִיד אֶת־יַחַת וְיַחַת הוֹלִיד אֶת־אַחוּמַי וְאֶת־לָהַד אֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת הַצָּרְעָתִי: {ס} **ג** וְאֵלֶּה אֲבִי עֵיטָם יִזְרְעֶאל וְיִשְׁמָא וְיִדְבָּשׁ וְשֵׁם אֲחוֹתָם הַצְּלֶלְפּוֹנִי: **ד** וּפְנוּאֵל אֲבִי גְדוֹר וְעֶזֶר אֲבִי חוּשָׁה אֵלֶּה בְנֵי־חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה אֲבִי בֵית לָחֶם: **ה** וְאַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ הָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים חֶלְאָה וְנַעֲרָה: **ו** וַתֵּלֶד לוֹ נַעֲרָה אֶת־אֲחֻזָּם וְאֶת־חֵפֶר וְאֶת־תֵּימְנִי וְאֶת־

הָאֲחַשְׁתָּרִי אֱלֹה בְּנֵי נַעֲרָה: **ז** וּבְנֵי חֶלְאָה עֶרֶת
יצחר וְצֹחַר וְאֶתְנָן: **ח** וְקוֹץ הוֹלִיד אֶת־עָנוּב
וְאֶת־הַצֹּבֵבָה וּמִשְׁפְּחֹת אֲחַרְחֵל בֶּן־
הָרוּם: **ט** וַיְהִי יַעְבֵּץ נִכְבָּד מֵאֶחָיו וְאִמּוֹ קָרְאָה
שְׁמוֹ יַעְבֵּץ לֵאמֹר כִּי יָלַדְתִּי בְּעֹצֶב: **י** וַיִּקְרָא יַעְבֵּץ
לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בָּרֵךְ תְּבָרְכֵנִי וְהִרְבִּיתָ
אֶת־גְּבוּלִי וְהָיְתָה יָדְךָ עִמִּי וְעָשִׂיתָ מֵרָעָה לְבִלְתִּי
עָצְבִּי וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֵת אֲשֶׁר־שָׁאָל:
{ס} **יא** וּכְלוּב אֲחִי־שׁוּחָה הוֹלִיד אֶת־מְחִיר הוּא
אֲבִי אֶשְׁתּוֹן: **יב** וְאֶשְׁתּוֹן הוֹלִיד אֶת־בֵּית רָפָא
וְאֶת־פַּסֵּחַ וְאֶת־תְּחִנָּה אֲבִי עִיר נָחָשׁ אֵלֶּה אַנְשֵׁי
רֵכָה: {ס} **יג** וּבְנֵי קְנַז עָתְנִיאֵל וּשְׂרָיָה וּבְנֵי
עָתְנִיאֵל חֲתַת: **יד** וּמְעוֹנֹתַי הוֹלִיד אֶת־עָפְרָה
וּשְׂרָיָה הוֹלִיד אֶת־יוֹאָב אֲבִי גֵּיא חֲרָשִׁים כִּי
חֲרָשִׁים הָיוּ: {פ}
טו וּבְנֵי כָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה עִירוּ אֵלָה וָנַעַם וּבְנֵי אֵלָה
וּקְנַז: **טז** וּבְנֵי יְהַלֶּלְאֵל זִיף וְזִיפָה תִּירְיָא
וַאֲשַׂרְאֵל: **יז** וּבֶן־עֶזְרָה יֶתֶר וּמֶרֶד וְעֶפֶר וְיָלוֹן
וַתֵּהַר אֶת־מִרְיָם וְאֶת־שַׁמַּי וְאֶת־יִשְׁבָּח אֲבִי
אֶשְׁתְּמֹעַ: **יח** וְאִשְׁתּוֹ הַיְּהוּדִיָּה יָלְדָה אֶת־יֶרֶד אֲבִי
גְדוֹר וְאֶת־חֶבֶר אֲבִי שׂוֹכוֹ וְאֶת־יְקוּתִיאֵל אֲבִי
זָנוֹחַ וְאֵלֶּה בְּנֵי בִתְיָה בַת־פַּרְעֹה אֲשֶׁר לָקַח מָרֶד:
{ס} **יט** וּבְנֵי אֵשֶׁת הוֹדִיָּה אֲחוֹת נַחַם אֲבִי קְעִילָה
הַגַּרְמִי וְאֶשְׁתְּמֹעַ הַמַּעֲכָתִי: **כ** וּבְנֵי שִׁמּוֹן אַמְנוֹן
וְרִנָּה בֶּן־חָנָן וְתִלוֹן וּבְנֵי יִשְׁעִי זוֹחֵת וּבֶן־
זוֹחֵת: **כא** בְּנֵי שֵׁלָה בֶן־יְהוּדָה עֵר אֲבִי לֵכָה
וְלַעְדָּה אֲבִי מָרֵשָׁה וּמִשְׁפְּחוֹת בֵּית־עֲבֹדַת הַבֶּז
לְבֵית אַשְׁבֵּעַ: **כב** וְיוֹקִים וְאַנְשֵׁי כֹזֵבָא וְיוֹאָשׁ
וְשָׂרָף אֲשֶׁר־בָּעֲלוּ לְמוֹאָב וְיָשֻׁבִי לָחֶם וְהַדְּבָרִים
עַתִּיקִים: **כג** הֵמָּה הַיּוֹצְרִים וְיֹשְׁבֵי נְטָעִים וּגְדֵרָה
עִם־הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ יָשְׁבוּ שָׁם: {ס} **כד** בְּנֵי
שִׁמְעוֹן נְמוּאֵל וְיָמִין יָרִיב זֶרַח שָׁאוּל: **כה** שַׁלֻּם
בְּנוֹ מִבְשָׂם בְּנוֹ מִשְׁמָע בְּנוֹ: **כו** וּבְנֵי מִשְׁמָע
חַמּוּאֵל בְּנוֹ זַכּוּר בְּנוֹ שִׁמְעִי בְּנוֹ: **כז** וּלְשִׁמְעִי
בָּנִים שִׁשָּׁה עָשָׂר וּבָנוֹת שֵׁשׁ וּלְאֶחָיו אֵין בָּנִים
רַבִּים וְכֹל מִשְׁפַּחְתָּם לֹא הִרְבּוּ עַד־בְּנֵי יְהוּדָה:
{ס} **כח** וַיֵּשְׁבוּ בִּבְאֵר־שֶׁבַע וּמוֹלָדָה וַחֲצַר
שׁוּעָל: **כט** וּבְבִלְהָה וּבְעֶצֶם וּבְתוֹלָד: **ל** וּבְבְתוּאֵל
וּבְחָרְמָה וּבְצִיקְלָג: **לא** וּבְבֵית מַרְכָּבוֹת וּבַחֲצַר
סוּסִים וּבְבֵית בִּרְאִי וּבְשַׁעֲרַיִם אֵלֶּה עָרֵיהֶם עַד־
מְלֹךְ דָּוִיד: **לב** וַחֲצֵרֵיהֶם עֵיטָם וְעַיִן רִמּוֹן וְתֹכֶן
וְעָשָׁן עָרִים חָמֵשׁ: **לג** וְכָל־חַצְרֵיהֶם אֲשֶׁר
סְבִיבוֹת הֶעָרִים הָאֵלֶּה עַד־בַּעַל {ס} זֹאת
מוֹשְׁבֹתָם וְהִתְיַחְשָׂם לָהֶם: **לד** וּמְשׁוֹבָב וְיַמְלֵךְ
וְיוֹשָׁה בֶּן־אֲמַצְיָה: **לה** וְיוֹאֵל וְיֵהוּא בֶּן־יוֹשִׁבְיָה
בֶּן־שְׂרָיָה בֶּן־עַשִׂיאֵל: **לו** וְאֶלְיוֹעֵינַי וְיַעֲקֹבָה
וִישׁוֹחָיָה וַעֲשָׂיָה וַעֲדִיאֵל וְיֶשִׁימִאֵל
וּבְנָיָה: **לז** וְזִיזָא בֶּן־שִׁפְעִי בֶּן־אַלּוֹן בֶּן־יְדָיָה בֶּן־
שִׁמְרִי בֶּן־שְׁמַעְיָה: **לח** אֵלֶּה הַבָּאִים בְּשֵׁמוֹת
נְשִׂיאִים בְּמִשְׁפְּחוֹתָם וּבֵית אֲבוֹתֵיהֶם פָּרְצוּ
לָרֹוב: **לט** וַיֵּלְכוּ לִמְבוֹא גְדֹר עַד לְמִזְרַח הַגָּיְא
לְבַקֵּשׁ מִרְעֶה לְצֹאנָם: **מ** וַיִּמְצְאוּ מִרְעֶה שָׁמֵן
וָטוֹב וְהָאָרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם וְשֹׁקֶטֶת וּשְׁלֵוָה כִּי מִן־
חָם הַיֹּשְׁבִים שָׁם לְפָנִים: **מא** וַיָּבֹאוּ אֵלֶּה
הַכְּתוּבִים בְּשֵׁמוֹת בִּימֵי | יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וַיַּכּוּ אֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֶת־הַמְעוּנִים הַמְּצוּאִים אֲשֶׁר
נִמְצְאוּ־שָׁמָּה וַיַּחֲרִימֵם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וַיֵּשְׁבוּ
תַּחְתֵּיהֶם כִּי־מִרְעֶה לְצֹאנָם שָׁם: **מב** וּמֵהֶם | מִן־

בְּנֵי שִׁמְעוֹן הֱלְכוּ לְהַר שֵׂעִיר אֲנָשִׁים חֲמֵשׁ מֵאוֹת
וּפְלַטְיָה וְנְעַרְיָה וּרְפָיָה וְעֻזִּיאֵל בְּנֵי יִשְׁעִי
בְּרֹאשָׁם: **מג** וַיַּכּוּ אֶת־שְׁאֵרִית הַפְּלֵטָה לָעֲמָלֵק
וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת תזריע מצורע

כה	יום ראשון	י' לעומר עלות השחר (72 דק') ... 5:00 | סו"ז תפילה ..... 10:30 נץ החמה ..... 6:12 | חצות היום ..... 12:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:38 | שקיעה ..... 7:05 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:26 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:18	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות צא **ירושלמי:** קידושין כח **תוספתא:** פסחים ב **נ"ך:** נחמיה יא **משניות:** מגילה ב **זהר:** שמות א עמ' קה-קו	12
כו	יום שני	י"א לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:59 | סו"ז תפילה ..... 10:29 נץ החמה ..... 6:11 | חצות היום ..... 12:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:37 | שקיעה ..... 7:05 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:25 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:18	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות צב **ירושלמי:** קידושין כט **תוספתא:** פסחים ג **נ"ך:** נחמיה יב **משניות:** מגילה ג **זהר:** שמות א עמ' קז-קח	13
כז	יום שלישי	י"ב לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:58 | סו"ז תפילה ..... 10:29 נץ החמה ..... 6:10 | חצות היום ..... 12:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:37 | שקיעה ..... 7:06 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:24 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:19	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות צג **ירושלמי:** קידושין ל **תוספתא:** פסחים ד **נ"ך:** נחמיה יג **משניות:** מגילה ד **זהר:** שמות א עמ' קט-קי	14
כח	יום רביעי	י"ג לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:57 | סו"ז תפילה ..... 10:28 נץ החמה ..... 6:09 | חצות היום ..... 12:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:36 | שקיעה ..... 7:07 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:23 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:20	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות צד **ירושלמי:** קידושין לא **תוספתא:** פסחים ה **נ"ך:** דברי הימים א א **משניות:** מועד קטן א **זהר:** שמות א עמ' קיא-קיב	15
כט	יום חמישי	ערב ראש חודש אייר, י"ד לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:56 | סו"ז תפילה ..... 10:28 נץ החמה ..... 6:08 | חצות היום ..... 12:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:35 | שקיעה ..... 7:08 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:23 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:21	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות צה **ירושלמי:** קידושין לב **תוספתא:** פסחים ו **נ"ך:** דברי הימים א ב **משניות:** מועד קטן ב **זהר:** שמות א עמ' קיג-קיד	16
ל	יום שישי	א' דראש חודש אייר, ט"ו לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:54 | סו"ז תפילה ..... 10:27 נץ החמה ..... 6:06 | חצות היום ..... 12:38 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:34 | שקיעה ..... 7:08 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:22 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:21 **הדלקת נרות** (40 דק'): 6:28 (20 דק'): 6:48	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות צו **ירושלמי:** קידושין לג **תוספתא:** פסחים ז **נ"ך:** דברי הימים א ג **משניות:** מועד קטן ג **זהר:** שמות א עמ' קטו-קטז	17
א	שב"ק	שבת קודש פרשת תזריע מצורע, שבת ר"ח אייר, ט"ז לעומר עלות השחר (72 דק') ... 4:53 | סו"ז תפילה ..... 10:27 נץ החמה ..... 6:05 | חצות היום ..... 12:37 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:33 | שקיעה ..... 7:09 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:21 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:22 מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:22	**ליומד יומי:** **בבלי:** מנחות צז **ירושלמי:** קידושין לד **תוספתא:** פסחים ח **נ"ך:** דברי הימים א ד **משניות:** חגיגה א **זהר:** שמות א עמ' קיז-קיח	18

אִשָּׁה לֹא צְרִיכָה כֶּסֶף, מַתָּנוֹת, פְּרָחִים, תַּכְשִׁיטִים, הִיא צְרִיכָה שֶׁתַּגִּיד לָהּ מִלָּה טוֹבָה; תֵּן מִלִּים טוֹבוֹת - כָּל הַבַּיִת שֶׁלְּךָ יִשְׁתַּנֶּה!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)